

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK ANABİLİM DALI

MESLEKİ GRUP REHBERLİĞİNİN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İLGI VE
YETENEKLERİNE UYGUN ALAN SEÇMELERİNE ETKİSİ

108787

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Hatice ÖKSÜZ

108787

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Feride BACANLI

Ankara – 2001

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK ANABİLİM DALI**

**MESLEKİ GRUP REHBERLİĞİNİN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İLGİ VE
YETENEKLERİNE UYGUN ALAN SEÇMELERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hatice ÖKSÜZ**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Feride BACANLI**

Ankara – 2001

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'ne

Hatice ÖKSÜZ'e ait "Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin İlgi ve Yeteneklerine Uygun Alan Seçmelerine Etkisi".adlı çalışma jürimiz tarafından **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

BaşkanDoç. Dr. Binnur Yeşilyaprak

Binnur Yeşilyaprak

ÜyeYardımcı Doç. Dr. Feride Bacanlı

ÜyeDoç. Dr. Emin KARİP

ÖZET

Bu araştırma; genel lisede okuyan I. sınıf öğrencilerinin ilgi, yetenek ve meslek alanlarını ve bu alanlardaki derslerin gerektirdiği yetenek ve ilgilerini tanımlarına yönelik grup rehberliğinin, bu öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanı seçmelerine etkisi olup olmayacağını ortaya koymak amacı ile yapılmıştır.

Bu araştırma, kontrol gruplu ön-test ve son-test modele dayalı deneysel bir araştırmadır.

Araştırma 1999-2000 öğretim yılında I. ve II. Dönemde, Ankara Yenimahalle Prof. Dr. Şevket Raşit Hatipoğlu Lisesinde öğrenim gören lise I. sınıf (14-15 yaşlar) öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya, 253 öğrenci katılmıştır. Öğrencilere Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ve Meslek Alanlarını Yetenek ve İlgilerine Göre Dereceleme Formu uygulanmıştır. Bu uygulamada 240 öğrencinin Akademik Benlik Kavramı ölçeği ile ölçülen yetenek ve ilgileri ile algıladıkları yetenek ve ilgilerine uygun buldukları meslek alanlarını dereceleme arasındaki ilişki anlamlılık düzeyine ulaşamamıştır. Bu öğrencilerden, random yolu ile 25 kişilik (14 erkek; 11 kız) bir deney ve 25 kişilik (13 erkek; 12 kız) bir kontrol grubu oluşturulmuştur. Ancak deney grubundan 6 öğrenci grup rehberliğine devam etmedikleri için deney grubu 19 kişi (11 erkek; 8 kız) kalmıştır. Kontrol grubunda ise bir öğrenci okuldan ayrıldığı için kontrol grubu 24 kişi (13 erkek; 11 kız) kalmıştır.

Deney grubundaki öğrencilerle 10 hafta süreli haftada bir kez., 90 dakika olmak üzere grup rehberliği yapılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerden ön-test ve son-test aşamasında Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ve Meslek Alanlarını Yetenek ve İlgilerine Göre Dereceleme Formları uygulanarak veriler toplanmıştır.

Grup rehberliği sonrasında öğrencilerin algıladıkları yetenek ve ilgilerine uygun buldukları meslek alanlarını derecelendirmeleri sonucu ilk tercih puanlarının ön-test ve son-testte gruplara göre farklılığını görmek için çift yönlü varyans analizi yapılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin tercih uygunluğunu görmek için Kay-Kare yapılmıştır. Ancak 2x2'lik tablolarda gözenekler için beklenen değer 5'den küçükse Yate'nin düzeltme formülü uygulanır. X^2 değerı Yate'nin düzeltme formülü ile düzeltilmiştir. Uygulanan grup rehberliği programı sonucunda deney grubundaki öğrencilerin ön test ve son-test puanları arasında bir artışın olduğu görölmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanımlarına yönelik bir gelişme olduğu gözlenmiştir. Elde edilen sonuç $p= 0.037$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ancak X^2 değerinin Yate'nin düzeltme formülü ile düzeltilmesi sonucunda X^2 değerinin $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı olmadığı görölmüştür.

Elde edilen bulgulara göre yorumlar yapılarak, tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

SUMMARY

This study was carried out in order to elucidate whether group guidance designed to help freshmen at general highschools to discover their interests and abilities as well as to inform them about professional areas and the required abilities and interests associated with lessons in the prospective areas had any effect on the students' choice of a professional area in accordance with their interests and abilities.

This investigation is an experimental research work based on preliminary and final tests with a control group.

This study was carried out with freshmen at the highschool during their first and second term of the educational year 1999-2000 at the Prof Dr Şevket Raşit Hatipoğlu highschool. The 253 participants were between 14 and 15 years old. The following tests were applied: a test to measure academic personality (i.e. their abilities and interests), and a test to evaluate professional areas in accordance with perceived abilities and interests. The test results of 240 participants showed that the relation between the abilities and interests measured with the academic personality test and the professional area which the participants regarded as adequate with respect to their perceived abilities and interests yielded no meaningful results. Of these participants 2 random groups were established, an experimental group comprising 25 persons (14 male, 11 female) and an equally strong control group (13 male, 12 female). However, since six students from the experimental group ceased to take part in the group guidance, the experimental group was reduced to 19 persons (11 male, 8 female). The control group was reduced to 24 persons (13 male, 11 female) because one person dropped out of school.

The students in the experimental group received over the period of ten weeks 90 minutes of group guidance once a week. After completion of this period, the members of the experimental and the control group were again subjected to the test measuring their academic personality and the test to evaluate professional areas in

accordance with perceived abilities and interests. The results were evaluated.

In order to determine the difference between the results of the evaluation of professional areas in accordance with perceived abilities and interests as stated by the students after group guidance, the results of the preliminary and the final test for the different groups, a double directed variance analysis was carried out. In order to determine the appropriateness of the choices of the students in the experimental and the control group, X^2 evaluation was carried out. However, if the value expected for 2x2 tables is smaller than 5, Yate's correction formula is applied. The X^2 -value was corrected with Yate's correction formula. As the result of the applied group guidance programme, an increase in the between the preliminary and the final tests of the experimental group could be observed. It was observed that the students of the experimental group had undergone a development with respect to their ability to determine their interests and abilities. The result was found to be significant to the degree of $p = 0,037$. However, the value X^2 , which was obtained after correction with Yate's correction formula, yielded with $p \leq 0,05$ no significant result.

The findings were interpreted and discussed, and proposals were put forward.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar.....	ix
ÖNSÖZ	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
Araştırmanın Amacı.....	6
Tanımlar.....	7
Sınırlılıklar.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİYAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	9
Meslek Seçimi Kuramlarına Genel Bir Bakış	9
Super'ın Benlik Kuramı.....	11
İlgi ve Yeteneklerin Meslek Seçiminde Önemi.....	16
Konuyla İlgili Olarak Yurt Dışında Ve Türkiyede Yapılan Araştırmalar.....	18
Konuyla İlgili Olarak Yurt Dışında Yapılan Deneysel ve Betimsel Araştırmalar....	18

Konuyla İlgili Olarak Türkiye’de yapılan Deneysel ve Betimsel Araştırmalar.....	23
Araştırmanın Gereği Ve Önemi.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM	35
Araştırma Deneklerinin ve Okulun Özellikleri.....	35
Deney ve Kontrol Gruplarının Oluşturulması.....	36
Veri toplama Araçları.....	37
1.Akademik Benlik Kavramı Ölçeği.....	37
2.Meslek Alanlarını Yeteneklere ve İlgilere Uygunluk Açısından Sıralama Formu.....	39
İşlem Yolu.....	40
Grup Rehberliği Programının Hazırlanması.....	40
Mesleki Grup Rehberliği Programının Hedefleri.....	42
Grupta Uyumlanması Gereken Kurallar ve İlkeler	53
Grup Süreci	54
Birinci Oturum	54
İkinci Oturum.....	55
Üçüncü Oturum	56
Dördüncü Oturum.....	58
Beşinci Oturum.....	59
Altıncı Oturum.....	61
Yedinci Oturum.....	62
Sekizinci Oturum.....	63
Dokuzuncu Oturum.....	64

Onuncu Oturum.....	64
Verilerin Analizi.....	64

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR.....	65
---------------	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA.ve YORUM.....	68
------------------------	----

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
KAYNAKÇA	74
EKLER.....	80
Ek-I Akademik Benlik Kavramı Ölçeği	80
Ek-II Meslek Alanlarını Yeteneklere ve İlgilere Uygunluk Açısından Sıralama Formu.....	93
Ek-III Her İş Önemlidir.	94
Ek-IV Lerzan İçin Bir Alan Seçelim	96
Ek-V Hipotetik Vak'a	97
Ek-VI Hipotetik Vak'a	98
Ek- VII Hipotetik Vak'a	99
Ek- VIII Atilla İçin Bir Meslek Bulalım	100
Ek-IX Meslek Seçerken O Mesleğin Hangi Özelliklerine Dikkat Edilmelidir.....	102

Ek-X Deney ve Kontrol Gruplarının Akademik Benlik Kavramı Ölçeği Ön-test ve Son-testten Aldıkları Puanlar	104
---	-----



TABLOLAR

	Sayfa
Tablo 1: Deney Ve Kontrol Grubundaki Öğrenci Dağılımı	37
Tablo 2: İlk Tercih Puanlarının Ön-test Son-testte Gruplara Göre Ortalamaları.....	65
Tablo 3: İlk Tercih Puanlarının Ön-test Son-testte Gruplara Göre Farklılığı.....	66
Tablo 3: Son-test Aşamasında Tercih Uygunluğunun Gruplara Göre Dağılımı	66



ÖNSÖZ

Rehber öğretmenliğim süresince; “Ne kadar uğraşsam da başaramıyorum, keşke bu dersi hiç almasaydım, bu ders benim ne işime yarar ki, niye bu bölümü seçtim ki, keşke farklı bir bölümde okusaydım.” gibi yakınmalarla oldukça fazla karşılaşmam, bana bu yakınmalara cevap arayan bir araştırma yapmayı düşündürdü. İşte bu düşünceden hareketle öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun alan seçmeleri ve alandaki derslerin gerektirdiği ilgi ve yetenekleri tanımalarına yardımcı olup olmayacağını görmek amacıyla bir grup rehberliği çalışması yaptım.

Bu çalışmada kuşkusuz bir birçok kişinin emeği var. Başta bu araştırmanın planlanması, yönlendirilmesi ve sonuçlandırılmasında en aktif rolü oynamış olan ve göstermiş olduğu nice yardımlarından dolayı Tez Danışmanım Yard. Doç. Dr. Feride Bacanlı’ya içtenlikle teşekkür etmek isterim.

Araştırmada verilenin istatistiksel analizinde yardımlarını esirgemeyen tüm sorularımı ilgi ve içtenlikle cevaplayan değerli hocam Doç. Dr. Emin Karip’e ayrıca ilgi, sabır ve hoşgörülü yaklaşımından dolayı içten teşekkür ederim.

Kaynakları taramamda ve çevirilerde bana yardımcı olan arkadaşım Ayten Mamedova’ya; sıkıştığım anda imdadıma yetişen ve kızım Melike’nin bakımıyla ilgilenen Sare, Yasemin, Yasin ve Yusuf Kansız’a içten teşekkür ederim.

Henüz neler olup bittiğini anlayamamış ve “benimle ilgilen” diye bakan gözlerine, eline tutuşturduğum birkaç oyuncakla cevap verdiğim, ancak bu oyuncaklarla avunması uzun sürmeyen, minik ellerinin yettiği raflardan kitaplarımı alan, bazen de avazı çıktığı kadar bağırın ve en sonunda kazandığı zaferin mutluluğu ile kucağıma kurulan ve etrafına gülcükler saçan kızım Melike’ye; hoşgörü, anlayış ve adaletli, tavır ve tutumlarıyla örnek aldığım ve kendisinden bir çok şey öğrendiğim, yapmış olduğumuz tartışmalarla ufkumun genişlemesine katkıları olan,

her konudaki destekçim eşim Muharrem'e, bu araştırmam süresince, beni sabırla dinlediği, çalışmalarına destek olduğu ve beni yüreklendirdiği için sonsuz şükran ve teşekkürlerimi sunarım.

Hatice ÖKSÜZ

Ankara 2001



BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İnsanlar yaşamları boyunca çeşitli amaçlarla seçimler yaparlar. Bireyin yaptığı bu seçimler onun hayatını çeşitli şekillerde etkiler. Genç, lise yıllarında hayatının birçok alanını önemli ölçüde etkileyecek mesleğe karar verme durumu ile karşı karşıya kalmaktadır.

Gelişen teknoloji, yeni mesleklerin ortaya çıkması, çevre, aile, sosyo-ekonomik durum gibi faktörlerin etkisiyle meslek seçiminde dikkatli ve ayrıntılı olarak düşünmek zorundadır.

Meslek seçimi, bireyin kendine açık olan meslekleri, çeşitli yönleriyle değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından istenilir yönleri çok istenmeyen yönleri az olan bir mesleğe karar vermesidir (Kuzgun, 1982:2).

Meslek bireyin hayatında, çeşitli yönlerden çok önemli rol oynar. Bunlar şöyle özetlenebilir; meslek seçimi kişinin o alanda ileride nasıl bir ortamda çalışacağını, işinde başarılı ve başarısız olup olmayacağını belirler, işinden hoşlanıp hoşlanmayacağını etkiler. Hatta kişinin kiminle evleneceğini, ailenin nerede yaşayacağını, çocukların nerede yetişeceğini, kimlerle etkileşimde bulunacağını belirler. Seçtiği meslek kişinin değer yargılarını, hayat görüşünü, ideallerini, bazı kişilik özelliklerini etkileme gücüne bile sahiptir. Meslek seçimi demokratik bir toplumun insan gücünü nasıl kullanacağını da etkiler (Kuzgun, 1997b).

İnsan yaşamında böylesine çok yönlü etkileri olan meslek seçiminin çağımızda giderek güçleştiği görülmektedir.

Eğitim programları, 19.y.y sonlarında, endüstrinin gelişmesi karşısında toplumun bireylerden beklediği davranışları geliştirmede yetersiz kalmaya başlamıştı. Bunun için Amerika Birleşik Devletleri'nde endüstrinin gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirmek için teorik eğitimden farklı olarak, bireyleri belli mesleklere hazırlayan eğitim programlarının hazırlanmasına girişmişlerdi. Bazı eğitimciler de okullarda öğrencileri çalışma hayatına hazırlamak için grup rehberliği düzenlemeye başlamışlardır. Ülkemizde öğrenciler arasındaki bireysel ayrılıkların dikkate alınması ve onların yeteneklerine uygun olarak, en üst düzeye çıkarılmalarına klavuzluk edilmesi biçiminde bir rehberlik anlayışı 1950'lerde gelişmeye başlamıştır. VIII. Milli Eğitim Şurası (1970) ile yeniden ele alınan rehberlik konusunda, ortaöğretimde öğrenci akışının ülkenin gereksinimleri karşısında yeniden düzenlenmesi, öğrencileri başarısızlık nedeni ile eleyen sistem yerine her öğrenciye yetenek ve ilgileri doğrultusunda gelişme olanağı sağlayan yeni bir sisteme ve yöneltme anlayışına yer verilmesi ve bunu geliştirecek yollardan biri olarak rehberlik hizmetinin geliştirilmesi gereği vurgulanmıştır. Bu şurada ortaokul, öğrencilerin ilgi yetenek ve eğilimlerinin tanınması dönemi ve lise I. sınıf bir yöneltme sınıfı olarak düşünölmüştür. XV. Milli Eğitim Şurası (1995)'nda, liselerin I. sınıflarının yönlendirme dönemi olarak düzenlenmesine, bu yılın sonunda ortaöğretim kurumları ve bölümleri arasında yatay geçişlere olanak sağlanmasına karar verilmiştir. Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin yasalaşması ile yönlendirme hizmetleri daha çok önem kazanmıştır (Kuzgun, 2000).

Ülkemizde, 1995 yılında yürürlüğe konulan Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliğine göre; genel liselerde lise II. sınıftan itibaren müfredat programlarındaki dersler Fen Bilimleri Alanı, Sosyal Bilimler Alanı, Türkçe-Matematik Alanı, Yabancı Dil Alanı, Sanat Alanı, Spor Alanı olarak gruplaşmıştır. Lise I.sınıfı başaran bir öğrenci bu alanlardan birini seçmek zorundadır. Öğrencilerin bu alanlardan birini seçebilmeleri için bu alanları oluşturan derslerden belli bir not ortalamasına ulaşmış olmaları gerekmektedir. Ancak bu not ortalamasına ulaşan öğrencilerin hemen hepsinin bu alanlardan hangisini seçeceklerine karar verirken güçlük çektikleri gözlenmektedir. Çünkü, öğrenci ileride yükseköğretim programlarını ya da yöneleceği mesleği bu alana göre seçmek zorundadır. Bir başka

deyişle öğrenci lisede öğrenim yapacağı alanı seçerken bir bakıma ileride girmek istediği meslekle ilgili alanı da seçmektedir. Ancak meslek seçerken bireyin gözönüne alması gereken faktörler vardır. Bunlardan yetenek, ilgi, değerler gibi kişilik özellikleri ve sosyo-ekonomik koşullar en başta gelenleridir. Çünkü birey kendi yetenek, ilgi, değer ve sosyo-ekonomik koşullarına uygun bir alanda daha başarılı olur. Bu nedenle lise I. sınıfı başaran öğrencilerin sağlıklı bir meslek seçimi yapabilmeleri için lise öğrenimlerinde ileride seçmeyi planladıkları mesleklerine uygun meslek alanını seçmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin kendi yetenek, ilgi, istek ve sosyo-ekonomik koşullarına en uygun meslek alanını seçebilmeleri için bu özellikleri hakkında ve meslek alanları, bu alanları oluşturan dersler hakkında bilgilerinin olması gerekmektedir.

Meslek seçimine yardıma yönelik başlangıçtan günümüze kadar bilim adamları çeşitli kuramlar geliştirmişlerdir. Bunlardan Ginzberg, Ginsburg, Axelrad ve Herma (1951)'ya ve Super (1957)'e göre meslek seçimi kararı hayatın belli bir anında verilen bir karar değildir. Bu karar belli bir gelişim süresi içinde oluşur (Aktaran: Bacanlı,1995). Gelişim kuramcılarında Super ve arkadaşları (1963)'na göre meslek seçimi benlik kavramının mesleki bir terimle ifadesidir. Benlik kavramının oluşması ve bir mesleki tercihe dönüşmesi süreci bir gelişim süreci boyunca gerçekleşmektedir (Aktaran: Bacanlı,1995).

Meslek gelişimi uzun ve karmaşık bir süreçtir. Bireyin psiko-fizik dinamikleri kısmen de çevrenin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı gibi etmenler meslek gelişimini etkiler (Yeşilyaprak, 2000).

Bu durumda öğrencilerin sağlıklı bir meslek seçimi yapabilmeleri için sağlıklı meslek gelişimi geliştirebilmelerine yardıma yönelik hizmetlere ihtiyaçları vardır. Genel liselerde okuyan öğrencilerin I. sınıfın sonunda yeteneklerine, ilgilerine, değerlerine ve sosyo-ekonomik imkanlarına uygun alanlarını sonuçta mesleklerini seçebilmeleri, onların sağlıklı meslek gelişimi geliştirmeleriyle mümkündür. Bu da özellikle okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri içinde öğrencilerin kendi yetenek ve ilgilerini geliştirebilmelerine, Alan Seçme Sınıf Geçme Yönetmeliği (1995)'nde belirlenen meslek alanlarını tanımalarına yönelik mesleki

rehberlik hizmetlerine ağırlık verilmesini ortaya koymaktadır. Çünkü öğrenci kendi kişilik özellikleri ve çevresindeki imkanlar hakkında ne kadar zengin bilgiye sahip olursa, o ölçüde gerçekçi mesleki benlik kavramı geliştirir. Ancak bu hizmetlerin öğrencilere alan seçme durumuyla karşı karşıya gelmeden önce verilmesi gerekmektedir. Özellikle öğrencinin yetenek ve ilgilerini tanıması kendi özelliklerine uygun meslek alanını seçebilmesi ve bu alanla ilgili derslerde başarılı olabilmesi için önemlidir. Bir kişi işin yürütülebilmesi için gerekli olan en az yetenek düzeyine sahip değilse mesleğin başarılı bir üyesi olamayacaktır. Kişinin meslek seçme kararını birinci derecede onun ilgilerine ilişkin benlik kavramı derecesi belirlemektedir (Kuzgun,2000).

Yetenek, öğrenme gücü, belli bir eğitimden yararlanma gücüdür. Kalıtımla getirilen gizilgücün, eğitim ve çevre etkisi ile geliştirilmiş kısmını ifade eder. Yapılan işlerin karmaşıklık düzeyi arttıkça gerektirdiği yetenek düzeyi de artar. Bir kimse yapmış olduğu çalışmalar sonucunda başarılarına bakarak yeteneğini tanıyabilir. Yükseköğretim kurumlarında verilen eğitim genellikle sözcük, sayı, şekil gibi sembollerle ifade edilen kavramların öğrenilmesini ve bu yolla akıl yürütülmesini gerektirir. Bu tür bir eğitimde başarılı olabilmek için gerekli olan yetenek türüne “Akademik Yetenek” adı verilmektedir. İlgi ise; bir kimsenin herhangi bir zorlama ve baskı altında kalmadan yada kendisine bir ödül vaadedilmediği halde kendiliğinden bazı faaliyetlere girişmesi ve yapmış olduğu bu faaliyetlerden doyum sağlamasıdır. Bu kimsenin yapmış olduğu o tür faaliyetlere karşı ilgisi olduğu söylenebilir (Kuzgun,1995).

Geçmiş yıllarda çocuklardan ailenin işini yürütmesi, ana-babanın onlar için seçtiği mesleğe girmesi beklenirdi. Teknolojik alanda olan değişimler ve toplumların karmaşıklaşması ile meslek seçimi artık kişisel bir karara dönüşmüştür. Ergenlik dönemi yetenek ve ilgilerin saptanması ve gençlerin yetişkinlikte ne yapacaklarına karar vermesi dönemidir (Onur ve Öner,1986).

Mili Eğitim Temel Kanunu “Çocuklar bilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmelidir.” görüşünü vurgulamaktadır. Rehberlik hizmetleri öğrencilerin hem yetenek alanlarını belirlemeye hem de ilgi alanlarını

geliştirebilmelerine ve belirleyebilmelerine yönelik hizmetleri hedefler. Öğrencinin belirli bir alanda yetenekli olması o alanda başarılı olacağını garanti etmez. Aynı zamanda belirli bir alana ilgi duyması da o alanda başarılı olacağını göstermez. İlginin yetenekle desteklenmesi gerekir. Bir kimsenin bir alana ilişkin yeteneği zayıf ise, çevre desteği ile biraz ilgi gelişse bile bu ilgi bir süre sonra sönecektir. Bu durumda öğrencinin yetenek ve ilgi alanları birlikte ele alınmalıdır. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun bir mesleğe yönelmelerine yardımcı olmak rehberlik hizmetlerinin önemli bir parçasıdır (Selçuk,1999).

Super (1957)'e göre lise I. sınıf öğrencileri mesleki gelişimin, Araştırma Evresinin, Deneme Basamağında olan gençlerdir. Deneme Basamağında üstlenmesi gereken mesleki gelişim görevi "Bir Mesleki tercihi Billurlaştırmadır ". Gencin, bu mesleki gelişim görevini üstlenebilmesi, bu gelişim görevine ilişkin olarak belirlenen mesleki tutum ve davranışları kazanması ile mümkündür (Super ve Overstreet 1960; Aktaran: Bacanlı, 1995).

Bu nedenle özellikle lise öğrencilerine yönelik mesleki rehberlik hizmetlerinde bu öğrencilerin meslek gelişimlerini geliştirebilmelerine yardımcı olabilmek için öğrencilere bu mesleki tutum ve davranışların kazandırılmasına ağırlık verecek bireysel ya da grupla mesleki danışma, grup rehberliği gibi yöntemlerle verilebilecek hizmetler önem taşır.

Nitekim ülkemizde ve yurtdışında; bireylerin sağlıklı meslek seçimi yapmalarında yeteneklerini, ilgilerini ve meslekleri tanıtmanın önemini ortaya koyan yukarıda belirtilen tekniklere ağırlık veren deneysel araştırmalar yapılmıştır (Hanson ve Sander,1973; Gates, 1979; Meir ve Shiran,1979; Ülkü,1976; Güney, 1982; Öncü, 1991; Kuzgun, 1982; Bacanlı, 1995).

Günümüzde ortaöğretim kurumlarında yürürlükte olan sınıf geçme - alan seçme uygulamasına göre lise I. sınıfı başaran öğrencilerin kendi yetenek, ilgi ve isteklerine uygun meslek alanını seçebilmeleri için her şeyden önce kendi yeteneklerini, ilgilerini ve kendilerine sunulan bu meslek alanlarını ve bu alanlardaki derslerin hangi yetenekleri ve ilgileri gerektirdiğini tanımaları gerekmektedir. Bu

durumda genel liselerde meslek alanı seçmek zorunda kalan lise I. sınıf öğrencilerine götürülecek mesleki rehberlik hizmetlerinde onların yetenek ve ilgilerini tanımalarına meslek alanlarını ve bu alanlardaki derslerin hangi yetenek ve ilgileri gerektirdiğini bilmelerine yardımcı bulunulmalıdır. Bu araştırmada lise I. sınıf öğrencilerinin yetenek ve ilgilerini tanımalarına, bu kişilik özelliklerine uygun meslek alanını seçmelerine ve bu meslek alanlarındaki derslerin gerektirdiği ilgi ve yetenekleri tanıtmaya yönelik bir grup rehberliği planlanmıştır. Bu grup rehberliğinin öğrencilerin yetenek ve ilgilerini, meslek alanlarını ve bu alanlardaki derslerin gerektirdiği yetenek ve ilgileri tanımalarına, kendi yetenek ve ilgilerine uygun meslek alanı seçmelerine yardımcı olacağı beklenmektedir. Dolayısıyla mesleki grup rehberliğine katılan öğrencilerin yükseköğretim programlarını yada mesleklerini seçme aşamasında meslek seçimine hazır olmalarına da yardımcı olacağı beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı genel lisede okuyan lise I. sınıf öğrencilerinin ilgi, yetenek ve meslek alanlarını ve bu alanlardaki derslerin gerektirdiği yetenek ve ilgileri tanımalarına yönelik mesleki grup rehberliğinin bu öğrencilerin kendi yetenek ve ilgilerine uygun meslek alanını seçmelerine etkisi olup olmayacağını ortaya çıkarmaktır.

Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki hipotez test edilmiştir.

- Mesleki grup rehberliği yaşantısı geçiren öğrencilerin, akademik ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanı seçme düzeyleri grup rehberliği yaşantısını geçirmeyen öğrencilerin akademik ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanı seçme düzeylerinden daha yüksektir.

Tanımlar

Meslek Alanı: Benzer etkinlikleri içeren mesleklerin oluşturduğu grup alan olarak nitelendirilmektedir. Örneğin, hemşirelik ve doktorluk aynı alandan mesleklerdir, ama aralarında düzey farkı vardır. Meslek seçiminde belli bir alana yönelişi belirleyen kişilik boyutu ile ilgilidir. Düzey ise, genel yetenek ile ilişkilidir (Kuzgun,1988).

Meslek Alanı Seçme: İleride girilmek istenilen meslekle ilgili alanı belirleme (Kuzgun,1988).

Alan / Bölüm Dersleri: Öğrenciyi girmeyi hedeflediği yükseköğretim dalına veya mesleğe ve iş alanlarına yönelten, ona bu yönde gelişme imkanı sağlayan derslerdir (M.E.B Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği, 1995).

Alan / Bölüm Seçmeli Dersleri: Öğrenciye yöneldiği alanda/ bölümünde gelişme ve derinleşme imkanı sağlayan derslerdir (M.E.B Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği, 1995).

Seçmeli Dersler: Ortak genel kültür, alan / bölüm dersleri ile alan / bölüm seçmeli dersleri dışında kalan; öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda çeşitli programlarda ilerlemelerini, kişisel yeteneklerini geliştirmelerini sağlayıcı derslerdir (M.E.B Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği, 1995)

Sınırlılıklar

1. Araştırmanın deney ve kontrol gruplarını oluşturan öğrenciler 14-15 yaşlar arasında lise I. sınıfta öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerdir. Bu öğrenciler alan seçme / sınıf geçme sistemi içinde genel lise programına devam eden öğrencilerdir. Bu nedenle elde edilen sonuçlar benzer özelliklere sahip öğrencilere genellenebilir.

2. Araştırmada ğrencilerin yetenek ve ilgileri Kuzgun (1996) tarafından geliştirilen akademik ilgi ve yeteneği ölçmeyi amaçlayan “Akademik Benlik Kavramı ” lçeği ile ölçülmüştür. Bu nedenle elde edilen ölçümler bu ölçekle elde edilen puanlarla sınırlıdır.



İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde önce meslek seçimiyle ilgili kuramlar kısaca tanıtılacak, Sonra da bu araştırmanın kuramsal temelinde esas alınan Super'ın Benlik Kuramı hakkında bilgi verilecektir. Ayrıca araştırmanın konusuyla ilgili yurt dışında ve Türkiye'de yapılmış olan betimsel ve deneysel araştırmalardan ulaşılabilenler sunulacaktır.

Meslek Seçimi Kuramlarına Genel Bir Bakış

1950'lere kadar yapılan mesleki rehberlik çalışmaları "**özellik faktör**"kuramı olarak adlandırılan bir yaklaşıma dayanmaktaydı. Parsons'un "Bir Meslek Seçimi" (Choosing a Vocation,1909) isimli eserinde açıkladığı ilke ve yöntemlere dayanan "**özellik faktör kuramı**" mesleki rehberliği, kişilerin sahip oldukları nitelikler ile mesleklerin gerektirdiği nitelikleri, bir işe veya bir üst öğrenim kurumuna yerleşecek olan kişiye tanıtmak, kısaca "**bilgi vermek**" yardımı olarak görüyordu. Bu dönemde çeşitli yetenek ve ilgi envanterlerinin gelişimine hız verildi. Meslekteki kişilerin ne gibi niteliklere sahip oldukları, diğer mesleklerden ayıran farkların neler olduğu, bir meslekte başarı ve uyumu etkileyen etmenlerin neler olduğu gibi sorulara cevap bulmak amacıyla envanterlere ihtiyaç duyulmaktaydı (Kuzgun,1982).

1950'lerden sonra meslek seçimi sorununa farklı biçimlerde yaklaşıldığı görülmektedir. Ekonomistler, sosyologlar ve psikologlar meslek seçimi sorununa çeşitli açıklamalar getirmişlerdir.

Meslek psikologları kimlerin hangi mesleklere uygun olduğunu ve kimlerin hangi mesleklerde başarılı olabileceklerini araştırmak yerine, mesleki amaçların nasıl

oluşturduğunu, nasıl geliştiğini, nasıl uygulanmaya konduğunu ve bir kimsenin hayatının çeşitli evrelerinde ne gibi seçme ve karar verme durumları ile karşı karşıya kaldıklarını ve bu durumda bireyi etkileyen etmenlerin neler olduğunu araştırmaya yönelik sorular sormaya başlamışlardır. Uğraşı Psikolojisi'nin yerini kişinin geçirdiği gelişim evrelerini inceleyen Meslek Psikolojisi almıştır (Jourdan 1971; Aktaran: Kuzgun,1982).

Smith ve Clark gibi ekonomistler (Crites 1969:81-84 : Aktaran:Bacanlı 1995) meslek seçimini, ekonomideki arz- talep ve net- fayda ilkeleri ile açıklamışlardır.

Lipset (1962) gibi sosyologlar ise, meslek seçiminin kültür, aile yapısı, okul ve arkadaşlık ilişkileri gibi toplumsal kurumların yada toplulukların etkisi ile biçimlendiğini ileri sürmüşlerdir (Aktaran:Kuzgun,1982).

Meslek seçimini açıklamakta psikolojik yaklaşımların, daha çok bilinçli yada bilinç dışı gereksinmeler, güdüler yada benlik tasarımı gibi psikolojik etmenlere ağırlık verdikleri görülmektedir. Psikoanalitik Kuramlar mesleki davranışların bilinç dışı gereksinmeleri doyurma yolunda "yüceltilmiş" davranışlar olduğu görüşünden hareket etmektedirler (Kuzgun,1982).

Ancak bütün bu yaklaşımlara tepki olarak mesleki gelişim kuramlarının ortaya konduğu görülmektedir.

Meslek seçimini bir gelişim süreci olarak gören Ginzberg ve arkadaşlarına göre (1951) birey, mesleğini bir anda verebilen bir karar sonucu değil, yaşamın ilk yirmi iki yılında oluşan ve gelişen bir süreçte seçer.

Ginzberg ve arkadaşları (1951), mesleki gelişim süreci için "Hayal, Deneme ve Gerçekçi" olmak üzere üç evre tanımlamışlardır.

1. Hayal Evresi (Fantasy Stage) (6-11 yaşlar)

Bu evrede çocuk genellikle çevresindeki kişilere karşı geliştirdiği özdeşime göre bazı meslek tercihlerini ifade eder. Çocuk oyunlarında büyük kişilerin iş

hayatında yaptığı etkinlikleri yaparak onlarla özdeşleştiğine inanır. Bu özdeşleşme ile çocuk büyük kişilerin değerlerini içselleştirerek onlara benzemeye çalışır.

2. Deneme Evresi (Tentative Stage) (12-18 yaşlar)

Bu dönem ergenlik dönemine rastlar. Kendi zayıf ve güçlü yanlarını mesleğin gerektirdiği yetenekler ile sağladığı olanaklar hakkında bilgi edinir. Bu evre ilgi, yetenek, değer ve geçiş basamağı olmak üzere dört alt basamağa ayrılmıştır.

3. Gerçekçi Evre (Reality Stage) (18-22 yaşlar)

Bu evre, araştırma, billurlaştırma ve belirleme olmak üzere üç basamağa ayrılmaktadır.

- **Araştırma Basamağı:** Bireyin meslek seçimi sorunu üzerinde düşünmeye ve bunu çözmek için ihtiyaç duyduğu yaşantıları kazanmaya başladığı dönemdir.
- **Billurlaştırma Basamağı:** Genç seçeceği mesleği etkileyen çeşitli faktörleri değerlendirerek ana dalını seçme zorunluluğundadır. Meslek seçimi kararı giderek kesinlik kazanmaya başlar.
- **Belirleme Basamağı:** Seçeneklerin belli bir meslek amaçlarına göre değerlendirildiği bu dönem gencin öğrenimini yaptığı mesleğini bir iş alanında uygulamaya koyarak meslek seçimini daha da pekiştirir (Aktaran: Bacanlı,1995).

Super'ın Benlik Kuramı

Super (1963a)'a göre benlik kavramı, bir kimsenin kendini nasıl gördüğüdür. Benlik kavramı zaman içinde oluşup geliştiğinden Super, meslek seçimine gelişim açısından bakan psikologlar arasında yer alır. Bireyin benlik kavramı, onun meslek seçimini etkiler. Birey yaşamı boyunca çeşitli roller dener bu denemeler sonucunda kim olduğunu ve ne olduğunu keşfetme fırsatını yakalar. Birey çeşitli çalışma ve

oyun etkinlikleri yoluyla yeteneklerini dener ve başarılarını değerlendirir. Bunları kendini ortaya koyuş ve çevresindekilerin tepkilerine göre değerlendirir. Bu değerlendirmeler sonucunda birey bazı şeyleri iyi yaptığını görünce, doyum sağlar. Bu algılar sonucunda birey kendine ait bazı görünüşler geliştirir. Birey büyüdükçe kendisi hakkındaki bu görünüşleri birleştirir ve tutarlı bir benlik kavramı oluşturur. Oluşan bu benlik kavramını birey tüm etkinliklerinin yanısıra özellikle de meslek etkinliklerinde korumak ve yüceltmek için çabalar. Birey tüm davranışlarını benlik kavramına göre biçimlendirir. Birey mesleki tercihini belirtirken, kendini nasıl bir insan olarak algıladığını, mesleki terimlere dönüştürerek anlatmış olur. Daha sonra birey bir işe girerek kendi benlik kavramını bütünleştirir ve işe yerleşerek kendini gerçekleştirir (Super 1963a; Aktaran: Bacanlı 1995).

Mesleki gelişim süreci ile ilgili birçok farklı görüş vardır. Günümüzde geçerliliğini sürdüren birçok farklı görüşe rastlamak mümkündür (Yeşilyaprak, 1992).

Super, Ginzberg ve arkadaşlarından (1951) farklı olarak mesleki gelişim sürecini doğumdan ölüme kadar uzanan sürece yaymıştır. Mesleki gelişimi beş evreye ayırarak incelemiştir. Ginzberg ve arkadaşlarının görüşlerinden farklı olarak Super meslek seçimi sürecini benlik kavramının gelişimi, meslek seçimini ise benlik kavramının uygulanmaya konulması olarak açıklamıştır (Bacanlı, 1995).

Mesleki Gelişim Evreleri

Aşağıda Super'ın Mesleki Gelişim Evreleri hakkında bilgi verilecektir.

Büyüme Evresi (Growth Stage) (Doğumdan 14. yaşa kadar)

Bilincin olduğu 4. yaştan başlayan ve genellikle çocukluk adını verdiğimiz bu dönem fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişim dönemidir. Çocuk çok çeşitli kimselerle etkileşimde bulunur. Okula başlayınca çalışmayı öğrenir ve yeteneklerini geliştirir. Neler yapabileceği konusunda bir fikir geliştirir ve ne olmak istediğini düşünür. Çocuk mesleklere ait kavramlar kazanır. Çevresinde gördüğü mesleki etkinlikler hakkında fikirler edinir.

Çocuk doğumdan itibaren çevresi ile etkileşimi sonucunda edindiği benlik kavramı ile mesleki kavramlar arasında ilişki kurmaya başlar. Bazı mesleklerin kadınlar, bazılarının erkekler için bazılarının ise her iki cins için de uygun olabileceğini görür.

Çocuk kendini çeşitli rollerde hayal eder, oyunlarında yetişkinlerin iş etkinliklerini deneyerek bazı ihtiyaçlarını karşılar. Çocukluk birinci derecede bir “hayal” evresidir.

Bu evrenin alt basamakları şunlardır:

- Hayal Basamağı (Fantasy Period) (4-10 yaşlar): Bu basamakta davranışlarda heves, arzu ve anlık ihtiyaçların etkisi yoğundur.
- İlgi Basamağı (Interest Period) (11-12 yaşlar): Hoşlanma ve beğenmenin, meslek emellerinin ve etkinliklerin belirlenmesinde önemli olduğu basamaktır.
- Yetenek Basamağı (Ability Period) (12-13 yaşlar): Yeteneklere büyük önem verilir. İşin gerektirdiği nitelikler dikkate alınır.

Araştırma Evresi (Exploration Stage) (14-24 yaşlar)

Bu dönemin ilk gelişim basmağı 14-18 yaşlar arasına , ergenlik dönemine rastlar. Ergenlik dönemi yoğun bir araştırma ve incelemenin olduğu dönemdir. Kendisi hakkında daha da bilinçlenen ergen kendini yetişkin rollerinde daha da bilinçli olarak dener. Bu deneme başlangıçta acemicedir. Çünkü büyümekte olan çocuk kendi yetenek ve ilgilerini yeterince tanımamaktadır. Ayrıca yetişkinlerin işyerlerine ve etkinliklerine ilişkin yeteri kadar bilgiye sahip değildirler. Ergen bunun yanı sıra hangi etkinliğin ilgisini çektiğini ve hangisinde başarılı olduğunu düşünmeye başlar, meslek seçiminde yeteneklerin ilgiler kadar önemli olduğunun farkına varır. Toplumun önem verdiği değerler konusunda bilgi edinir ve zaman perspektifi gelişir. Bu dönemin başında bir iş bulma ve evlenme uzak gelecekte

görülürken, 18 yaşa doğru bu tür geleceğe ilişkin konular daha gerçekçi olarak görülmeye başlanır. Genç ilgi, yetenek, değer ve zaman algısının da yeterli olmadığını anlar. İyi bir eğitim görmeyen ve sermaye sahibi olmanın önemini görmeye başlar.

Meslek seçimi kararları verilirken kişisel ve sosyal yönlere ağırlık verilir. Bununla birlikte verilen kararlar deneme niteliğindedir. Eğer olumsuz bir yaşantı ile karşılaşmazsa bu karara bağlanma artar.

Bu evre şu alt basamaklara ayrılmaktadır:

- Deneme Basamağı (Tentative Period) (14-17 yaşlar): İlgi, ihtiyaç, değer ve fırsatların gözönüne alındığı, iğreti seçimlerin yapıldığı, fantezi, tartışma, ders ve iş yaşantılarında bu seçimlerin geçerliliğinin denendiği dönemdir.
- Geçiş Basamağı (Transition Period) (18-21 yaşlar): Bu gelişim aşamasında genç, iş ortamına girdiğinde ya da işe götüreceği eğitime başladığında gerçeği daha çok gözönüne almaktadır. Genç benlik kavramını uygulamaya koyma çabasıdır.
- İzleme Basamağı (Fallow Trail Period) (22-24 yaşlar): Bu gelişim basamağında kişi kendisine uygun bir meslek alanı bulur. Başlangıç olarak bir işe girer ve bu işi hayatı kazanma amacı ile yürütmeye başlar.

Yerleşme Evresi (Establishment Stage) (25-44 yaşlar)

Bu evre gerek iş , gerekse aile hayatı kurma, bir işe yerleşme dönemidir. Yerleşme dönemi, uygun bir alanın ve o alanda kararlı bir işin bulunması ile karakterize edilir. Evrenin başında deneme ve belki iş değiştirme görülebilir, fakat deneme yanılma olmadan da yerleşme gerçekleşebilir. Bu dönemin de kendi içinde alt basamakları vardır. Yerleşme evresinin alt basamakları şunlardır:

- Sınama Basamağı (Trial Period) (25-30 yaşlar)
- Sağlama Basamağı (Settlement period) (31-44 yaşlar)

Sürdürme Evresi (Maintenance Stage) (45-64 yaşlar)

Çöküntü Evresi (Declining Stage) (65 yaş ve sonrası)

Bu evre 65 yaş ve sonrasında başlayan fiziksel ve zihinsel kapasitenin çöküşü demek olan yaşlılık yıllarına rastlar. Bu evrede insan beden gücünden çok geçmiş tecrübelerinden, bilgisinden yararlanır ve bunları kullanabileceği alanlara yönelir. Bu evreninde kendi içinde alt basamakları vardır.

- Yavaşlama Basamağı (Decelination Period) (65-70 yaşlar)
- Emeklilik Basamağı (Retirement Period) (71 yaş ve sonrası)

Bütün evrelerde verilen yaş sınırları insanlar arasında farklılıklar gösterir. Herkes için eninde sonunda işten ayrılma yaşı vardır. Bazı insanlar emekliliği kolayca kabul ederken, bazılarının ise bu durumu kabul etmeleri güç olur ve hayal kırıklığı yaşarlar. Bazıları için ise emeklilik ölümle gelir (Super ve Bohn, 1970; Aktaran: Bacanlı, 1995).

Super (1963b:79-95) "Career Pattern Study" (Meslek Örüntüsü Çalışması)'nın sonuçlarına dayanarak yaklaşık 14-35 yaşlar arasına denk gelen mesleki gelişim evrelerinin herbiri için mesleki gelişim görevleri belirlemiştir (Aktaran: Bacanlı 1995). Bu mesleki gelişim görevleri şunlardır:

- Bir Mesleki Tercihi Billurlaştırma,
- Bir Mesleki Tercihi Sınırlandırarak Belirtme,
- Bir Mesleki Tercihi Uygulamaya Koyma,
- Bir Meslekte Yerleşme,
- Meslekteki Durumu Sağlamlaştırarak İlerleme,

Bu araştırmaya katılan ve grup rehberliği programı uygulanan öğrenciler 14-18 yaşlar arasında, Bir Mesleki Tercih Billurlaştırma gelişim görevini üstlenmek zorunda olan öğrencilerdir. Kendilerinden beklenen ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanını seçmeleri “Bir Mesleki Tercih Billurlaştırma” mesleki gelişim görevine ilişkin mesleki tutum ve davranışları yerine getirmeleri ile mümkündür.

Bir Mesleki Tercih Billurlaştırma: Bu gelişim görevi 14-18 yaşlar arasında yerine getirilmesi gereken bir gelişim görevidir. Bu dönemde gencin içinde yaşadığı çevre, gençten kendine uygun çalışma alanını düzey ve alanlar olarak tanımlamasını, fikirlerini biçimlendirmesini bekler. Bireyin kendisi ve çevresi hakkındaki bilgisi deneme kabilinden bazı tercihler formüle etmesine olanak verecektir. Ancak tercihler hala bulanıktır. Seçmeli dersler veya iş tecrübeleri bireyi oldukça geniş bir meslek alanı için bazı eğilimlerini anlamasına imkan sağlar (Super ve ark. 1963; Aktaran: Kuzgun,2000).

İlgi ve Yeteneklerin Meslek Seçiminde Önemi

Meslek seçimi kararını belirlemede ilgi ve yeteneklerin önemi oldukça fazladır. Yetenek , öğrenme gücü belli bir eğitimden yararlanma gücü olarak tanımlanır. Yetenek, kalıtımla getirilen gizilgücün, eğitim ve çevre etkisi ile geliştirilmiş kısmını ifade eder. Bir kimsenin belli bir yaşa kadar geliştirdiği becerilere bakarak onun yeni bir eğitim sürecinden ne kadar yararlanabileceği tahmin edilebilir (Kuzgun, 1995:2).

Çalışma yaşantısındaki pek çok meslek çeşitli yetenekleri farklı düzeylerde gerektirmektedir. Kiş i mesleğini ya da mesleğe hazırlayan eğitim programını seçerken yetenekleri hakkında bilgi sahibi olmalı, yeteneğini en fazla kullanabileceği çalışma alanına yönelmelidir. Bir kimse bir alandaki yeteneğini o güne kadar o alanda elde ettiği başarılarla bakarak anlayabilir (Kuzgun,1995).

Bir öğrencinin lise I. sınıf sonunda bir alana yönelirken sahip olduğu yetenekler konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Yeteneğinin olmadığı bir

alana yönelmesi durumunda sıkıntı ve mutsuzluklar yaşayabilir. Öğrenciler üniversite sınavında lisede tercih ettikleri alanlarla ilgili soruları cevaplandırmaktalar. Öğrenci seçeceği mesleğin ilk adımını lise I. sınıfın sonunda atmış olmaktadır.

Yeteneklerine uygun çalışma alanına yönelen bir kimse hem sahip olduğu yetenekleri geliştirme fırsatı bulabilir hem de mesleğinin başarılı bir üyesi olabilir. Meslek seçme durumundaki bir öğrenci güçlü ve zayıf olduğu alanları gözönüne almalı ve en çok sahip olduğu yetenekleri en fazla gerektiren meslekleri tercih etmelidirler. Bir kimse hangi konuları zorlanmadan, zahmetsizce öğrendiğine ve o konularda sınıfta öğretilenlerin de üzerinde bazı genellemeler yapabildiğine, hangi alanlarda ise sadece derste kendisinden beklenenleri yerine getirebildiğine bakarak yeteneklerini az çok değerlendirebilir (Kuzgun,1995).

İnsanın doğuştan getirdiği yetenekleri, potansiyeli, gizil güçleri kullanma ve geliştirme olanağı sağlayacak alan meslek alanıdır. Yeteneklerini ifade etme ve güçlerini artırma fırsatı yakalayan birey varoluşunun anlamını yakalar. Eğer meslek doğru bir kararla seçilmişse bireyin fizyolojik, psikolojik ve toplumsal ihtiyaçlarının karşılanması ve daha üst düzeyde doyurulması mümkün olur (Yeşilyaprak, 2000).

Kişi herhangi bir zorlama altında olmadan ve kendisine bu işin sonucunda bir ödül vaadedilmediği halde kendiliğinden bazı faaliyetleri yapmaya girişiyor ve bu faaliyetler sonucunda doyum sağlıyorsa bu kişinin o tür faaliyetlere karşı ilgisi olduğu söylenebilir. Bireyin seçme özgürlüğü olduğu durumlarda gerçek ilgiyi saptama olasılığı daha yüksektir. Bir kimsenin ilgi duyduğu bir faaliyet alanı onun yetenekli olduğu bir alandır. Kişi başarılı çalışmalarını yetenekli olduğu alanda yapar. Kişinin girmiş olduğu iş ya da çalışma alanında başarılı olması kişiye doyum sağlar ve bunu tekrarlama isteği duyar. Bunun yanı sıra girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanması karşısında kişinin hevesi kırılır. Bir kişi yetenekli olduğu alanda çalışırsa başarılı olma olasılığı yüksek olur. İlgi bir bakıma yetenekleri kullanmaktan ve onları geliştirmekten duyulan zevktir. Yeteneklerini kullanmayan insanların mutsuz oldukları ve ileri yaşlarında karşılarına çıkan fırsatı değerlendirerek

yeteneklerini kullanabilecekleri ve geliştirebilecekleri bir alana yönelindikleri gözlenmektedir (Kuzgun,1995).

Konuyla İlgili Olarak Yurt Dışında Ve Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Burada konuyla ilgili olarak yurt dışında ve Türkiye’de yapılan deneysel ve betimsel araştırmalardan ulaşılabilenler özetlenecektir.

Konuyla İlgili Olarak Yurt Dışında Yapılan Deneysel ve Betimsel Araştırmalar

Hanson ve Sander (1973), “Bireysel ve Grupla Danışmanın Gerçekçi Meslek Seçimi Üzerinde Farklı Etkileri” konusunda yaptıkları araştırmada yeteneklerinin üstünde meslek seçip de grupla danışma alanlar ile yeteneklerinin altında meslek seçip de bireysel danışma alanların daha gerçekçi (yetenek, ilgi, başarı vb.) niteliklerine daha uygun seçimler yaptıklarını buna karşın yeteneklerinin altında meslek seçip de grupla danışma alanlar ile üstün yetenek gerektiren mesleklr seçip de bireysel danışmaya katılanların gerçekçi seçimler yönünde kontrol grubu ile önemli bir benzerlik göstermediğini saptamışlardır.

Kelso (1977) , Avusturalyalı ilkokul ve liseli erkek öğrenciler üzerinde bir araştırma yapmıştır. Orta ve ortanın üstü sosyo ekonomik düzeydeki 4 ilkokul ve 3 liseden aldığı örneklem grubundaki öğrencilerin girmek istedikleri meslekleri saptayan araştırmacı, bunun yanında öğrencilere Crites’in Mesleki Tutum Testi, zeka testi ve algılanan yetenek, başarı ve ilgilere ilişkin soruların yer aldığı bir test uygulamıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre; meslek seçiminde gerçeklikle zeka meslek seçimi tutumlarıyla zeka arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca öğrenciler 5. ve 6. sınıflarda meslek seçimi nedeni olarak ilgileri göstermede bir artış, yeteneklerde bir azalma, 7. ve 9. sınıflarda ilgilerde azalma, yeteneklerde artış ve 10. ve 12. sınıflarda ise yetenekleri gözönünde bulundurmada bir duraklama olduğu görülmüştür. Bu bulgular yetenek ve ilgilere ilgili teorik görüşleri desteklemiştir.

Meir ve Shiran (1979), öğrencilerin meslekler hakkında bilgilerinin ilgi puanlarıyla ilişkilerini ve öğrencilerin mesleki olgunluklarına mesleklerin yapısının etkisini araştırmışlardır. Araştırmacılar, bu amacı gerçekleştirebilmek için 11. ve 12. sınıf öğrencilerine Mesleki Olgunluk Envanterini, Ramak İlgi Envanterini ve mesleklerin hiyerarşik düzeylerini belirten Mesleki Silindiri ve mesleklerin tanımlarını veren bir listeyi iki hafta ara ile iki kez uygulamışlardır. Araştırma bulguları; mesleklerin tanımlarını veren liste ile mesleklerin hiyerarşik düzeylerini belirten Mesleki Silindiri birlikte vermenin öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini yalnız mesleklerin tanımlarını veren listeyi vermekten veya bu listeyi hiç vermemekten daha fazla artırdığını ortaya koymuştur.

Lowman, Williams, Leeman (1985), yeteneklerle mesleki ilgiler arasındaki ilişkiyi ve yapıyı incelemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırma , kolejde okuyan 149 kız öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öğrencilere, Holland'ın Mesleki İlgi Testi ve bu ilgi alanlarından her birine karşı gelen en belirgin yetenek testi uygulanmıştır. Yetenek ölçümleri üzerinde yapılan faktör analizi sonuçları Holland'ın ilgi modeline benzer bir örüntü göstermiş, yalnız realistik ilgilere karşı gelen yetenek faktörü bulunamamıştır. Araştırma bulgularına göre, yetenekler ile bunlara karşılık gelen mesleki ilgiler arasındaki genel varyansın oldukça az olduğu görülmüştür.

King (1989), lise öğrencilerinin Crites'in Mesleki Olgunluk Envanteri'nin Tutum Alt Ölçeği İle mesleki tutumlarını incelemiştir. Araştırma, 10., 11., ve 12. sınıfa devam etmekte olan öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; kızların mesleki gelişim tutumu puanları ve mesleki olgunluk puanları erkeklerden daha yüksek çıkmıştır.

Westbrook ve başk. (1990), Mesleki Olgunluk Envanteri sonuçları ile, meslek seçimi uygunluğu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada, Mesleki Olgunluk Envanteri, Yeterlilik Testi Hedef Seçimi Alt Ölçeği, Meslek Seçimi Uygunluğu İndeksi ve Mesleki Planlama Programı kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuç; ırk ve cinsiyet farklılıklarının mesleki olgunluğun

ölçülmesinde anlamlı fark bulunmamıştır. Ayrıca kişinin kendisi ve başkaları için meslek seçimi yapma uygunluğu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Fouad ve Keeley (1992), zenci öğrencilerin (14-21 yaşlar) mesleki olgunluğunun, tutum ve davranış boyutlarının ilişkisini araştırmıştır. Araştırmada, Crites'in Mesleki Olgunluk Ölçeği'nin meslek seçimi için gereken beceri ve yeterliğin yanında tutuma da eğildiğini belirtmişlerdir ve Mesleki Olgunluk Ölçeği Tutum Alt Ölçeği, Gençler İçin Başarı Değerlendirilmesi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; zenci öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeği, tutum alt ölçeğinden aldıkları puanlar, norm grubundan daha düşüktür.

Farmer ve başk. (1995), A:B:D'nin orta bölgelerindeki liselerde okuyan, Fen Bilimleri, Matematik ve Teknoloji ağırlıklı mesleklere ilgi gösteren 172 öğrenci (96 erkek, 76 kız) üzerinde yapılmıştır. 1980 ve 1990 yılları arasında sürdürülen uzunlamasına bir araştırmadır. 1980 yılında lisede okuyan bu öğrencilerden ilgi duydukları alanları yazmaları istenmiştir. 1990 yılında aynı kişilere ulaşılarak lise döneminde yaptıkları tercihlerinde değişme olup olmadığı incelenmiş, kızların %36'sının, erkeklerin ise %46'sının lise döneminde kullandıkları tercih doğrultusunda ilerlemelerine rağmen diğerlerinin aynı tutarlılığı göstermedikleri belirlenmiştir. Kızların seçtikleri meslekteki kararlı olma nedeninin ise Fen Bilimleri yetenek ve Fen Bilimleriyle ilgili mesleklere ilgi duymaları, mali kaynak gibi faktörlerle ilişkili olduğu araştırma bulguları arasındadır.

Gati, Givon ve Osipow (1995), meslek kararını verirken yapılan tercihlerin yapı ve içeriği açısından kadınlar ve erkekler arasında bir fark olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırma bulguları; tercihlerin yapı ve içeriği açısından kadın ve erkekler arasında fark bulunmuş ancak bu fark anlamlılık düzeyine ulaşamamıştır.

Ohler, Levinson ve Hays (1996) kuzey batı Pennsylvania'daki üniversitelerde okuyan 76 öğrenme güçlüğü olan ve 106 öğrenme güçlüğü olmayan öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak "Demografik Bilgi Formu", "Mesleki Gelişim Envanteri", "Meslek Kılavuzu" vb. kullanılmıştır. Bu araştırmada öğrenme güçlüğü olan ve olmayan bireyler

arasındaki mesleki olgunluk ile Holland'ın (1985a) meslek seçimi kuramındaki bağdaşım, tutarlılık ve farklılık yapıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bunun yanı sıra öğrenme güçlüğü olan ve olmayan bireyler arasında Holland'ın (1985a) araştırmacı kişilik tipi ile mesleki olgunluk arasında bir ilişkinin olup olmadığı da araştırılmıştır. Araştırma sonucunda hiçbir grupta (öğrenme güçlüğü olan ve olmayan bireyler) mesleki olgunluk ile Holland'ın bağdaşım, tutarlılık ve farklılık yapısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Benzer olarak araştırmada kişilik tipi ile mesleki olgunluk arasında da anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Ohler, Levinson ve Barker (1996), öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin mesleki olgunluk seviyelerini tespit etmek, ayrıca öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin mesleki gelişimlerini etkileyen faktörlerin neler olabileceğini tespit etmek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Tespit edilen bu faktörler; yaş, cinsiyet akademik başarı, eğitim düzeyi, iş deneyimi sayısı ve süresi, alınan uyum eğitimi sayısı, meslek seçimi ve kişilik arasındaki uyum ve sosyo-ekonomik düzeydir. Uygulanan çoklu regresyon analizi sonucunda, deney grubunda uyum eğitimi sayısı ve iş deneyimi sürecinin etkili olduğu bulunmuştur. Kontrol grubunda, akademik başarı, iş deneyimi sayısı ve süresi etkili olan değişkenler olarak tespit edilmiştir.

Mesleki olgunluk açısından öğrenme güçlüğü olan öğrenciler üzerinde de çalışmalar yapılmıştır. Öğrenme güçlüğü olan bireylerin mesleki gelişimlerini etkileyen faktörler araştırılmıştır.

Rainey ve Borders (1997), Kuzey Carolina'nın 7. ve 8. sınıflarında okuyan 276 kız öğrenci ve bu öğrencilerin anneleri üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmada erken ergenlik dönemindeki kız öğrencilerin mesleki gelişimleri 2 model açısından incelenmiştir. Her iki model için bağımsız değişkenler, ergenlerin cinsiyet rolleri tutumları ve anne- kız ilişkisi, bağımlı değişkenler ise ergenlerin not ortalaması, yaş özellikleri ve annenin özellikleri alınmıştır. Meslek oryantasyonu (Model 1) ve mesleki tutum (Model 2) sonuç değişkenleri olarak belirlenmiştir. Her iki modelde de ergenlerin cinsiyet rolü tutumlarında yaş özellikleri ve annelerin özelliklerinin önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra ergenlerin yaş özelliklerinin ve anne-kız ilişkisinin, ergenleri destekleyici ve cesaretlendirici

programların kızların mesleki tutum geliştirmesinde ve meslek seçiminde etkili olduğu görülmüştür. Sonuçlar, danışmanların, annenin eğitim düzeyinin, iş deneyiminin, kişisel özelliklerinin ve cinsiyet rolü tutumlarının ortaokullardaki kız öğrencilerin mesleki tutumlarını önemli ölçüde etkilediğini de göz önünde bulundurmaları gerektiğini de ortaya koymuştur.

Ladany ve başk. (1997), lise öğrencilerinin meslek seçimi sürecine bağlanmada risk almanın rolünü araştırmışlardır. Araştırmaya katılan öğrenciler, düşük sosyo-ekonomik düzeyli ailelerden geldikleri ve sınırlı imkanlara sahip okullarda okudukları için “risk altında olan lise öğrencileri” olarak tanımlanmışlardır. Araştırma sonucunda, bu öğrencilerin meslek seçimine kesin karar verme düzeyinin; meslekle özdeşim kurma, meslek hakkında bilgi sahibi olma, meslekle ilgili hedeflere ulaşmada engeller konusundaki algılar ve öğrencilerin düşündükleri meslek sayısı ile ilgili olduğunu ortaya koymuştur. Meslek seçimi konusundaki engellerden birinin de meslek mitleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Young ve başk. (1997), meslek gelişimini yordayan değişkenleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada 14 gencin ve anne-babanın sohbetleri videoya kaydedilmiştir. Anne-baba, genç ve araştırmacı üçlüşü, gencin, mesleki ve eğitimsel geleceği ve hayatına ilişkin amaçları ve şu andaki ilgileri ile ilgili sohbetler yapmışlardır. Araştırmada elde edilen sonuç, aile içi ilişkilerin ve dinamiklerin mesleki gelişimi yordayıcı özellik taşıdığı yönündedir.

Yurt dışında yetenek ve ilgileri geliştirme ve tanımaya yönelik olarak yapılan bu araştırmaların bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; deneysel çalışmalarda öğrencilere bireysel ya da grupla yapılan yardım hizmetlerinin onların ilgi ve yeteneklerini tanımalarında ve geliştirmelerinde, dolayısıyla mesleki olgunluklarını geliştirmede olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir. Hatta ilgi ve yetenek ölçeklerini uygulamanın bile (betimsel çalışmalarda) öğrencilerin meslek seçimi ile ilgili kişilik özelliklerini farketmelerine dolayısıyla ilgi, yeteneklerini tanımalarının ve geliştirmelerinin sağlıklı meslek seçimi için önemini anlamalarına yardımcı olduğu söylenebilir.

Konuyla İlgili Olarak Türkiye’de Yapılan Deneysel ve Betimsel Araştırmalar

Kuzgun (1976), lise öğrencilerinin meslek seçimlerinde hangi doyum kaynaklarına önem verdiklerini ve bu doyum kaynaklarını tercih sırasına koyma ile yaş, cinsiyet, sosyo ekonomik düzey ve başarı gibi etmenler arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmada liselerin 5. ve 6. sınıflarında okumakta olan farklı sosyo-ekonomik düzeydeki 861 öğrenciye “Mesleki Doyum Envanteri” uygulanmıştır. Bu araştırmanın bulgularına göre; bu çağdaki öğrencilerin mesleki olgunluğa eriştikleri, mesleki kazanç ve şöhret gibi yüzeysel ve dışsal etmenlerden çok yetenek ve ilgilerine uygunluk gibi kendilerini gerçekleştirmeye yönelik faktörlere önem verdikleri görülmüştür. Ayrıca cinsiyet, sınıf, başarı ve sosyo- ekonomik düzey gibi etmenlerin genel tercih sıralamasını etkilemediği ve başarılı öğrencilerin sosyal güvenceye ilgiden önce yer verdikleri, başarısız öğrencilerin ise bağımsızlığa daha çok önem verdikleri, kendilerini gerçekleştirme eğilimlerinin okulun beklentileri ve başarı ölçütü ile bağdaşmadığı görülmüştür

Ülkemizde mesleki rehberlik amacıyla ilk deneysel çalışma Ülkü (1976) tarafından yapılmıştır. Araştırmanın amacı, lise 1. sınıflarda uygulanan grup rehberliğinin yöneltme açısından etkililiğini ortaya koymaktır.

Araştırma, Ankara’nın farklı sosyo- ekonomik düzeydeki lise birinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Veri toplamak için; Problem Envanteri, Kuder İlgü Envanteri, Temel Yetenek Testi, bu araştırma için özel olarak hazırlanmış ve öğrencilere ait kişisel bilgileri toplama ile benlik ve özbişlerine ilişkin değerlendirmeleri yapma amaçlarına yönelik bir anket kullanılmıştır. Bu araçların ön uygulamasından sonra iki deneme sınıfında ayrı ayrı olmak üzere on rehberlik saatini kapsayan bir grup rehberliği programı uygulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; grup rehberliği, öğrencilerin ölçülen ilgileri ile ileride başarılı olabileceklerini tahmin ettikleri meslek alanları arasında bir uyum sağlamada etkili olmamıştır. Grup rehberliği öğrencilerin fen dalında başarılı olabilmek için ilgi kadar yeteneklerin de dikkate alınması gerektiği yönünde bir

içgörü kazanmalarına yardımcı olmuştur. Grup rehberliği sonucunda, fen kolunu tercihte bu alanda ölçülen ilgilerle tutarlı bir azalma görülmesi ve ölçülen ilgileri sosyal alanda olan öğrencilerden edebiyat koluna ayrılmak isteyenlerin yüzdesinde son testlerde bir artış olmuştur. Ancak bu alanlara ilişkin başarı beklentileri ile yetenekler arasında bir ilişki bulunmamıştır. Grup rehberliği sırasında deney grubunun testlere karşı yönlendirilmeleri onları ölçülen yetenekleri ve yetenek testlerinden beklentileri arasındaki ilişkiyi artırmıştır. Grup rehberliğine katılan öğrencilerde fen kolunu tercih ile şekil kavrama testi arasında daha fazla bir tutarlık belirlenmiştir. Grup rehberliğine katılan öğrencilerin fen ve edebiyat kolu tercihleri ile bu kollardaki başarı beklentileri ve bu kollara ilişkin derslerdeki yıl sonu başarı ortalamaları daha uyumlu bulunmuştur.

Ulusoy (1980), III. sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelmeleriyle ilgili bir araştırma yapmıştır. Ankara Bahçelievler Ortaokulu III. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin yönedikleri meslek alanları ile bireysel nitelikler (ilgi, yetenek ve başarı) arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin mesleki bilgilerinin yetersiz olduğu ve yönedikleri mesleği yeterince tanıyamadıkları görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin en yüksek ilgi alanları ile mesleki yönelim alanları arasında , yüksek olmayan düzeyde anlamlı bir ilişki görülürken, en düşük ilgi alanları ile mesleki yönelim alanları arasında ilişki görülememiştir. Mesleki yönelim alanları ile yetenek ve akademik başarı arasında anlamlı ilişkiler bulunamamış, ancak mesleki yönelim alanları ile ilerde ayrılmak istenen dallar arasında yüksek düzeyde anlamlı olmayan ilişkiler bulunmuştur.

Güney (1982), 'Bir Grup Rehberliği Programının Öğrencilerin Meslek Tercihleri ile Meslek Alanlarına Bağlı Değerleri Arasındaki İlişkiye (uygunluğu) Etkisi' konusunda araştırma yapmıştır. Bu çalışmada Q sort tekniği ve Kendini Anlatma Envanteri uygulanarak bilgi toplanmıştır. Deneme grubunda 8 hafta süreyle bir grup rehberliği programı uygulanmıştır. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular şöyledir; Deney grubundaki öğrenciler, kontrol grubuna göre mesleklere bağlı değerlerini çok farklı bir biçimde derecelendirmişlerdir. Deney grubundaki öğrencilerin bu derecelendirmeleri meslek tercihleri ile tutarlılık eğilimi

göstermektedir. Deney grubundaki öğrencilerin meslek tercihlerine ilişkin bilgileri daha da zenginleşmiştir. Gerek deney grubunda gerek kontrol grubunda 8 haftalık süre sonunda öğrencilerin meslek tercihlerinde önemli değişiklikler olmamıştır.

Ülkemizde birden fazla rehberlik yardım yönteminin bir arada kullanılarak yürütüldüğü mesleki rehberliğin bireylerin mesleki gelişimlerine etkisinin araştırıldığı ilk deneysel araştırma (Kuzgun 1982) tarafından yapılmıştır. Lise öğrencileri ile yapılan araştırmada deney ve kontrol gruplarına öntest aşamasında “Kuder Tercih Envanteri C formu” ilgileri, “Farklı Yetenek Testleri” yetenekleri ve “Meslek Dereceleme Formları” mesleklerin kendi yetenek ve ilgilerine uygunluğuna ilişkin görüşlerini belirlemek için kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; Öğrenciler bazı yetenek ve ilgilerini ve bunlara ilişkin meslekleri çok az tanıdıklarını, kendilerine sunulan hizmetler sonunda bunları daha iyi tanır duruma geldikleri görülmüştür. Öğrencilerin bu yetenek ve ilgilerin gerektirdiği meslekleri tanıma düzeylerinde anlamlı bir gelişme görülmemiştir.

Akay (1983), lise öğrencilerinin meslek seçiminde gözönünde bulundurmaları gereken faktörler hakkında ne derece bilgi sahibi olduklarını , meslek seçimiyle ilgili tutum ve davranışların hangileri ile kendilerinden beklenen mesleki olgunluk düzeyine ulaşabildiklerini incelemiştir. Araştırmada Crites’in Mesleki Olgunluk Envanteri’nin Kuzgun tarafından yapılan Türkçe çevirisi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğrencilerin meslek seçiminde gözönüne alınması gereken faktörlerden bazılarını dikkate aldıkları, tercih ettikleri meslekler hakkında yeterli bilgilere sahip olmadıkları bulunmuştur. Bu bulgular kendilerinden beklenen mesleki olgunluk düzeyinde olmadıkları sınıf seviyelerine göre olgunluk düzeylerinde belirgin bir yükselmenin olmadığı, çalışma hayatına ilişkin olumlu tutum geliştiremediklerini göstermiştir. Kız öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri, erkek öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu ilgili literatürdeki bulguları desteklemiştir.

Akdemir (1987), “lise öğrencilerinin başarı düzeylerinin meslek seçimine etkisi”ni araştırmıştır. Bu araştırmada lise son sınıf öğrencilerinin ölçülen ilgileri ile belirtilen ilgileri arasındaki uygulugu ve mesleki başarı beklentilerinin sınıf, cinsiyet,

fen ve sosyal başarı düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre fen başarı düzeyleri düşük ve fen başarı düzeyleri yüksek olan öğrenciler arasında tercih edilen meslek alanları arasında bir farklılık görülmüştür. Ayrıca sosyal başarı düzeyleri farklı olan öğrenciler arasında da farklılık görülmüştür. Aynı zamanda kız ve erkek öğrencilerin seçtikleri meslek alanları arasında manidar bir fark bulunmuştur. Bu bulgu ilgili literatürde de çok sık rastlanan kız ve erkeklerin farklı alanlara yöneldikleri ile ilgili araştırma bulgularını desteklemiştir.

Uzer (1987), lise öğrencilerinin yükseköğretim programlarını tercihleri ile, kendi yetenek, ilgi ve mesleki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişkiler konulu araştırmasında, lise son sınıf öğrencilerinin yükseköğretim programı tercihleri ile kendi yetenek alanları, yetenek düzeyleri ve ilgi alanları arasındaki uyumsuzluğun ortaya koyduğu mesleki rehberlik ihtiyacı ile mesleki tutum ve kendini tanıma ölçümlerinde ortaya çıkan mesleki olgunluk arasındaki ilişkiyi saptanmaya çalışmıştır. Araştırmada, Kuder İlgi Alanları Tercih Envanteri ile Crites'in (1969) Mesleki Olgunluk Envanteri'nin Mesleki Tutum Ölçeği ve Kendini Tanıma Testi kullanılmıştır. Araştırmacı bu çalışmada Crites'in Mesleki Olgunluk Envanteri'nin adı geçen alt boyutlarını Türkçe'ye çevirip, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarını yapmıştır.

Bu çalışmadan elde edilen bulgularına göre; örneklem gruplarındaki erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla yetenek alanına daha uygun tercih yaptıklarını ; kız öğrencilerin ise yetenek düzeyine ve ilgi alanına erkeklere göre daha uygun tercih yaptıklarını göstermiştir. Ayrıca kız öğrencilerin mesleki tutum ve kendini tanıma yönünden erkeklerden daha fazla mesleki olgunluğa eriştikleri ortaya çıkmıştır.

Akbalık (1991), ortaokul III. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadıklarını incelemiştir. Araştırmada ortaokul III. sınıf öğrencilerinin mesleki tutum ve davranışlarının ne kadarını geliştirdikleri, kız ve erkek öğrencilerin mesleki olgunluğa erişmede farklılıkların olup olmadığı, mesleki olgunlukla sosyo-ekonomik düzey ve mesleki

olgunlukla hedeflenen eğitim türü arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen, ortaokul öğrencileri için Mesleki Olgunluk Ölçeği ile veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şöyledir: Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin farkında oldukları , meslekte başarılı olmanın ilgi ve yetenekleri tanımayla ilişkili olduğu, her bir dersin kendilerine ne kazandırdığını ve yeteneklerini geliştirmelerine nasıl katkıda bulunduğunu, kendilerine çekici gelen meslekler olduğunu bildikleri saptanmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin sorumluluk üstlendikleri ancak seçim yapmadıkları ve çalışma hayatına karşı olumlu tutum geliştirdikleri gözlenmiştir. Öğrenciler, çalışma hayatı ile ilgili bilgi toplama ve plan yapmaya başlamamışlardır. Sosyo-ekonomik Düzey ve Mesleki Olgunluk Düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Cinsiyet açısından bakıldığında ise kız öğrencilerin mesleki olgunluk puan ortalamaları, erkek öğrencilerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Öncü (1991), grupla mesleki psikolojik danışmanın lise öğrencilerinin, mesleki ilgi alanları, ilgi ve yetenek alanlarına uygun meslekleri tercihlerine etkisinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Araştırmada, Kuder İlgi Alanları Envanteri CH, araştırmacı tarafından geliştirilen Mesleki Tercihler Anketi ve Farklı Yetenek Testlerinden yararlanarak bilgi toplanmıştır.

Deney ve kontrol grupları iki hafta süre ile haftada bir kez 80 dakikalık oturumlar şeklinde danışandan hız alan yaklaşımın ilişki ilkeleri ve teknikleri ile davranışçı yaklaşımın bazı ilke ve tekniklerinin kullanıldığı grupla mesleki danışma yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; grupla mesleki psikolojik danışmanın 10 ilgi alanından yalnızca mekanik ilgi alanı üzerindeki etkisi önemli düzeyde bulunmuştur. Grupla mesleki psikolojik danışmanın ilgi alanları ile ilgi ve yeteneklere uygun meslekleri tercihteki etkisinin öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak değişmediği bulunmuştur. Grupla mesleki psikolojik danışmanın ilgilere ve yeteneklere uygun meslekleri seçmede anlamlı düzeyde etkili olduğu bulunmuştur.

Aksel (1993), öğrencilerin yetenek ve ilgilerinin kendileri ve öğretmenleri tarafından değerlendirildiğinde ne derece bir tutarlılık gösterdiğini araştırmıştır. Araştırmada Kendini Değerlendirme Envanteri Alt ölçeklerinden yararlanılmıştır.

Öğrenciler için kullanılan Öğrenci Değerlendirme Formu farklı bir yönerge ile öğrencilerini değerlendirmeleri için öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrenciler kendilerini, öğretmenlerinden, üç yetenek (sözel yetenek, sayısal yetenek, şekil-uzay yeteneği) ve yedi ilgi (temel bilim, sosyal bilim , canlı varlık, ikna, edebiyat, sanat ve müzik ilgileri) alanın da öğretmenlerine göre daha iyi algılamışlardır.

Bilgin (1995), grup rehberliği ve grupla psikolojik danışmanın lise öğrencilerinin anne – babalarından bağımsız meslek kararı verme davranışları üzerine etkisini araştırmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırma sırasında geliştirilen Meslek Kararında Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, deney grubunun sönest puan ortalamalarının, önest puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir.

Yıldızhan (1995), “Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Ders Geçme ve Kredi Sisteminin Rehberlik Hizmetleri İçinde Yer Alan Yönlendirme İlkesi Açısından Değerlendirilmesi” konusunda bir araştırma yapmıştır. Araştırmada yetenek ve ilgiler Kendini Değerlendirme Envanteri (Kuzgun,1995) ile ölçülmüştür. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre; sağlıklı bir öğrenci yönlendirilmesinin gerçekleştirilemediği, öğrencilerin bir alana yönelme konusunda kendi ilgi ve yeteneklerine uygun bir yeterlilik gösteremedikleri görülmüştür. Ders seçiminde kendi ilgi ve yeteneklerini dikkate almaktan çok daha fazla daha başka faktörlerin etkisinde kaldıkları bulunmuştur. Danışmanlık hizmetleri ile ilgili olarak bilimsel ve sağlıklı bir etkinliğin oluşturulamadığı, danışmanlık hizmetleri açısından ilgili personelin akademik yönden yetersizliklerinin söz konusu olduğu ve bu hizmetlerin önemi konusunda yeterli düzeyde ortak bir anlayışın oluşturulamadığı tespit edilmiştir. Yönlendirmede gerekli çalışmaları yürütme açısından okul rehberlik servislerinin yetersiz kaldığı ve bu servislerde görevlendirilen öğretmenlerin hem nicelik, hem de nitelik açısından yeterliliğe kavuşturulmalarına ihtiyaç olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgulara okul türleri açısından bakıldığında ise; bu sorunların her iki okul türüne ilişkin ortak sorunlar olduğu, ancak Anadolu Liselerinin, Klasik Liselere kıyasla yukarıda anılan başlıklar açısından nispeten daha

yeterli düzeyde oldukları görülmüştür. Rehber öğretmen değişkeni açısından bakılacak olursa; genel olarak rehber öğretmeni olan okullarla, olmayan okullar arasında etkinlikler yönünden anlamlı bir farkın görülmemesiyle birlikte, rehber öğretmenlerin, idareci ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesi ile rehberlik etkinliklerinin önemine inandırılmaları açısından varlıklarını hissettirebildikleri söylenebilir.

Bacanlı (1995), mesleki grup rehberliğinin lise I. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerine etkisini araştırmıştır. Araştırmada mesleki olgunluk düzeyleri Mesleki Olgunluk Ölçeği (Kuzgun ve Bacanlı,1995) ile ölçülmüştür. Elde edilen bulgular araştırmada denenen mesleki grup rehberliği yönteminin lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerini artırmada etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Bacanlı (1996a), kısa ve uzun süreli mesleki grup rehberliklerinin mesleki olgunluğu geliştirmedeki etkisini karşılaştırmıştır. Lise öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırmanın bulgularına göre; hem kısa hem de uzun süreli mesleki grup rehberliğinin lise öğrencilerinin mesleki olgunluklarını geliştirebilmelerinde etkili oldukları görülmüştür. Ancak kısa ve uzun süreli grup rehberlikleri birbirleri ile karşılaştırıldığında uzun süreli mesleki grup rehberliğinin lise öğrencilerinin mesleki olgunluklarını geliştirmede daha etkili olduğu bulunmuştur.

Gülen (1996), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin üst öğretim ve mesleğe yönlendirilmelerine ilişkin sınıf öğretmenleri ve öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada verileri toplamak için iki anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu rehberlikle ilgili hizmetiçi eğitim kurslarının verilmediğini ve öğrencileri mesleğe yönlendirmede ailelerden aldıkları yardımların yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu meslekler hakkında bilgi edinmek için işyerlerine geziler düzenlenmediğini ve sınıf öğretmenlerinin üst öğretim kurumları ve mesleğe yönlendirmede aileleriyle işbirliği yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Savran ve Balcı (1996), lise I. sınıf öğrencilerinin kişilik özellikleri, yetenekleri, mesleki ilgileri ve akademik başarıları arasındaki ilişkileri araştırmak

amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırma, 193 lise I. sınıf öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada kişilik testi olarak, Sıfat Listesi (Adjective Check List), yetenek testi olarak Ayırıcı Yetenek Testi (Differential Aptitude Test), ilgi testi olarak Kendini Değerlendirme Envanteri (Kuzgun, 1995) ve öğrencilerin lise I. sınıf I. dönem karne notları akademik başarıyı ölçmek için kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin sahip oldukları çeşitli yetenekler, onların geliştirdikleri ilgi alanlarını etkilemiştir. Öğrencilerin sözel yetenekleri arttıkça; ikna ve liderlik ilgileri artış görülmüştür. Sözel yeteneği yüksek olan bireyler bununla doğru orantılı olarak insanları ikna etmeye, insanlar içinde liderlik yapmaya daha çok önem vermektedirler. Bu sonuçlar öğrencilerin sözel yetenekleri ile doğru orantılı olarak ikna, değişiklik ve liderlik arttıkça, bu öğrenciler ya Türkçe-Sosyal (Sosyal Bilimler) veya Türkçe-Matematik Bölümlerine yönlendirilmeleri gerektiğini göstermiştir. Çünkü ancak bu bölümlerden mezun olan öğrenciler gelecekte iletişim fakülteleri, hukuk, siyasal bilimler ve işletme –ekonomi alanlarına yönlendirilebilmektedir.

Usluer (1996), mesleki olgunluk düzeyleri düşük öğrencilerin meslek inceleme yaşantısından sonra mesleki olgunluk düzeylerinde gelişme olup olmadığını ortaya koymak amacı ile bir araştırma yapmıştır. Araştırmada Mesleki Olgunluk Ölçeği (Kuzgun ve Bacanlı, 1995), araştırmacı tarafından geliştirilen Meslek İnceleme Formu ve Mesleğe Uygunluk Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda , araştırmada denenen meslek inceleme yaşantısının , lise öğrencilerinin mesleki olgunluklarını geliştirmede etkili olduğu bulunmuştur.

Akbaba (1997), lise I. sınıf öğrencilerinin Akademik Benlik Kavramı Ölçeği'ni yanıtlayıp puanlayarak kendi profilini çıkarmanın, ilgi ve yeteneklerin farkına varmaya etkisini incelemiştir. Araştırmada veriler Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ve Mesleki Olgunluk Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre; deney grubundaki öğrencilerin bazı yetenek ve ilgilerinin farkına varmaları üzerinde etkisinin olduğu, bazı yetenek ve ilgilerinin farkına varmaları üzerinde ise etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Durlanık (1998), “Bireysel Danışma Hizmetinin Öğrencilerin Mesleki Tercihlerine Etkisi” ni araştırmıştır. Lise öğrencileri ile yürütülen “Kısa Süreli Bireysel Danışma Hizmeti”nin öğrencilerin yetenek, ilgi ve mesleki değerlerine etkisini ortaya koymak amacı ile yapılan bu araştırmada öğrencilerin sayılan özelliklerindeki ve seçimlerindeki değişimlerin tespiti hedeflenmiştir. Araştırma sonucunda, verilen kısa süreli bireysel danışma hizmetinin, öğrencilerin sözel, sayısal, şekil-uzay yeteneklerinin; temel bilimler, sosyal bilimler, canlı varlık, mekanik, ikna, müzik ve sosyal yardım ilgilerinin; yeteneği kullanma, yarışma, işbirliği ve ün sahibi olma değerlerinin olumlu yönde değişmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, kısa süreli bireysel danışma hizmetinin, öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlara göre de ilgi, yetenek ve değerlerde olumlu yönde bir değişme olmasında etkili olmuştur.

Kandemir (1998), toplumsal kökenlerine göre lise öğrencilerinin ortaöğretim alan tercihlerini incelemiştir. Araştırmacı tarafından, öğrencilerin lise, alan tercihlerini belirlemeyi amaçlayan ve üç ayrı bölümden oluşan, bir araçla veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencinin içinde yaşadığı toplumsal kökeninin onun alan tercihlerini ve başarılarını etkilemediği bulunmuştur.

Akbaba (1999), lise I. sınıf öğrencilerinin Akademik Benlik Kavramı Ölçeği’ndeki yetenek ve ilgilerini tanımlayıp puanlayarak profilini çıkarmalarının, mesleki olgunluk düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırmada Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ve Mesleki Olgunluk Ölçeği uygulanarak bilgi toplanmıştır. Araştırmada mesleki olgunluk düzeylerinde önemli bir artışın olmadığı ancak Mesleki Olgunluk Ölçeği’nin kendini tanıma ve incelemeye ilişkin maddelerinden aldıkları puanlarda anlamlı bir artışın olduğu bulunmuştur.

Evren (1999), mesleki grup rehberliği yoluyla farklı cinsiyetteki ilköğretim okulu sekizinci sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin artıp, artmadığı, mevcut ilgi ve yetenekleri hakkında, daha gerçekçi ve berrak bir mesleki benlik kavramına sahip olarak mesleki tercihlerini bu yönde yapıp yapmadıklarını ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmada, Mesleki Olgunluk Ölçeği (Akbalık,1991), Akademik Benlik Kavramı Ölçeği (Kuzgun,1996) ve Mesleki

Tercihler Anketi veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmada şu bulgular elde edilmiştir; deney grubunun mesleki olgunluk puanları kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Deney grubundakilerin mesleki benlik algıları doğrultusunda ilgi ve yeteneklerine ilişkin meslek tercihlerinin üçü de tutarlı olan deney grubu ve deney grubundaki kızlar lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

Zeren (1999), lise son sınıfa devam eden farklı okullardaki öğrencilerin mesleki olgunluklarının bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile bir araştırma yapmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında “Mesleki Olgunluk Ölçeği” (Kuzgun ve Bacanlı,1995) ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuç; lise son sınıf öğrencilerinin aldıkları mesleki rehberlik yardımını yeterli görenlerin mesleki olgunluk düzeyleri, bu yardımı yeterli görmeyenlerin mesleki olgunluk düzeylerine göre daha yüksek çıkmıştır.

Ülkemizde bireylerin meslek seçimlerine yardım amacıyla yapılan yukarıda özetlenen deneysel araştırmaların sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; bireylerin bireysel veya gruba mesleki danışma ve mesleki grup rehberliğinin öğrencilerin ilgi, yetenek, değerlerini tanımalarında olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir. Betimsel çalışmaların sonuçları da öğrencilerin sağlıklı meslek seçimi yapabilmelerinde onların meslek seçimine etki eden faktörleri tanımalarının gerek ve önemini ortaya koymaktadır. Gerek deneysel gerekse betimsel bu çalışmaların sonuçları aynı zamanda özellikle lise öğrencilerinin kendi ilgi, yeteneklerine uygun meslek seçimi yapabilmeleri için önce bu özelliklerine uygun meslek alanı seçimine yönelik hizmetlerin sağlıklı meslek seçimi yapabilmelerine olumlu etkileri olacağını düşündürmektedir.

Araştırmanın Gereği ve Önemi

Yurt dışında ve ülkemizde lise öğrencilerine meslek seçiminde göz önüne alınması gereken faktörlerden yetenek, ilgi, değerlerini tanıtmayı amaçlayan araştırmaların sonuçlarında, onlara bu konularda yapılan yardım hizmetlerinin

sağlıklı mesleki benlik algısı geliştirmelerinde ve kendilerine uygun meslekleri ya da yükseköğretim programlarını seçmelerinde etkili olduğu bulunmuştur (Kelso,1977; Kuzgun,1982; Öncü,1991; Bacanlı,1995; Bacanlı,1996; Usluer,1996; Young ve başk.1997).

Ülkemizde 1996-1997 öğretim yılından beri genel liselerde uygulanmakta olan sınıf geçme - alan seçme sistemine göre lise I. sınıfın sonunda ilerde girmek istedikleri mesleğe ya da yükseköğretim programlarına temel oluşturacak meslek alanını seçme durumuyla karşılaşan öğrencilerin kendi yetenek ilgi ve isteklerine uygun meslek alanlarını seçmelerinde yardıma yönelik mesleki rehberlik hizmetleri her geçen gün daha da önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Ancak ülkemizde sınıf geçme - alan seçme uygulamasının başlatıldığı günden bu güne kadar öğrencilerin yetenek ve ilgilerine uygun meslek alanı seçmelerine yardımcı olmaya yönelik deneysel bir araştırmaya rastlanmamıştır. Oysa bu amaca yönelik çalışmalar bugün eğitim sistemimizde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri içinde öncelikle verilmesi gereken hizmetler arasında yer almalıdır. Bu hizmetlere ağırlık verilmesi bir yandan sınıf geçme sisteminin amacına ulaşmasında önemlidir. Öte yandan lise öğrencilerinin kendi kişilik özelliklerine uygun meslek alanı dolayısıyla meslek seçimleri için önemlidir. Çünkü birey kendi kişilik özelliklerine uygun bir alanda daha başarılı ve daha mutlu olur.

Bu nedenle bu araştırmada lise I. sınıf öğrencilerine yetenek ve ilgilerini, meslek alanlarını ve bu alanlardaki derslerin gerektirdiği yetenekleri tanımalarına yardımcı olmaya yönelik grup rehberliği yardım hizmetlerinin verilmesi planlanmıştır.

Öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini yeterince tanımadıkları ve dolayısıyla ilgi ve yeteneklerine uygun alan seçimi yaparken hatalı seçimler yaptıkları gözlenmektedir. Öğrencilerin alan seçimini dolayısıyla alanları doğrultusunda girecekleri mesleklerin seçimini, arkadaş, aile, akraba gibi kişilere yaptırdıkları da gözlenmektedir. Bu öğrencilerle yapılacak mesleki grup rehberliğinin yetenek ve ilgilerini, meslek alanlarını ve bu alanlardaki derslerin hangi yetenek ve ilgileri gerektirdiğini tanımalarına ve böylece kendi yetenek ve ilgilerine uygun meslek

alanı, dolayısıyla meslek seçimi yapmalarına yardımcı olacağı beklenmektedir. Araştırmada planlanan mesleki grup rehberliği yardım yönteminin ülkemizde lise öğrencilerine meslek alanı, ders, meslek seçimi yardım hizmetlerini götürecektir. rehber öğretmen (Psikolojik Danışman)'lere de meslek seçimine yardım hizmetlerinde yardımcı olacağı beklenmektedir.



ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Lise I. sınıf öğrencilerinin kendi yetenek ve ilgilerini meslek alanlarını ve bu alanlardaki derslerin hangi yetenek ve ilgileri gerektirdiğini tanımaya yönelik mesleki grup rehberliğinin öğrencilerin yetenek ve ilgilerine uygun meslek alanlarını seçmelerine etkisinin incelendiği bu araştırma kontrol gruplu ön-test ve son-test modele dayalı deneysel bir çalışmadır.

Bu bölümde önce araştırma deneklerinin ve bu deneklerin okuduğu okulun özellikleri deney ve kontrol gruplarının oluşturulması, araştırmanın deseni, veri toplama aracı, grup rehberliği programının genel niteliği ve grup rehberliği programı ve grup rehberliği oturumları anlatılacaktır. Sonra da verilerin analizi anlatılacaktır.

Araştırma Deneklerinin ve Okulun Özellikleri

Araştırma 1999-2000 öğretim yılında I ve II. dönemde Ankara'nın Yenimahalle ilçesinde Prof. Dr. Şevket Raşit Hatipoğlu Lisesi'nde 9 şubede öğrenim görmekte olan 253 lise I. sınıf (14-15 yaşlar) öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Prof. Dr. Şevket Raşit Hatipoğlu Lisesi'nde sınıf geçme - alan seçme sisteminin uygulandığı genel lise programları yürütülmektedir. Bu lisede öğrenim gören öğrencilerin alt sosyo-ekonomik düzey ailelerden geldikleri kabul edilmektedir. Bu bilgi Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün kendilerine bağlı genel liselere ilişkin sosyo-ekonomik düzeyle ilgili belirlemelerine başvurularak elde edilmiştir.

Deney ve Kontrol Gruplarının Oluşturulması

Araştırmanın deney ve kontrol gruplarına katılacak öğrencilerin seçimi “Akademik Benlik Kavramı Ölçeği” ve “Meslek Alanlarını Yetenek ve İlgilerine Göre Sıralama Formları”nın ön-test (ön uygulama) sonuçlarına göre yapılmıştır. Bunun için araştırma kapsamına alınan lisenin, lise I. sınıflarında öğrenim yapan 253 öğrenciye (143 erkek ve 110 kız) “Akademik Benlik Kavramı Ölçeği” ve “Meslek Alanlarının Yetenek ve İlgilerine Göre Sıralama Formları” uygulanmıştır. Bu uygulamada Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ile ölçülen yetenek ve ilgileri ile algıladıkları yetenek ve ilgilerine uygun buldukları meslek alanlarını sıralama arasındaki ilişki 240 öğrencide (140 erkek ve 100 kız) anlamlılık düzeyine ulaşamamıştır.

Akademik Benlik Kavramı Ölçeğinde ölçülen ilgi ve yetenekleri ile meslek alanlarını yetenek ve ilgilere göre sıralamaları arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyinin belirlenmesinde şu yol izlenmiştir: Fen bilimleri alanında başarı için; sayısal yeteneğin 20. yüzdeler ve üzerinde, fen bilimleri ilgisinin 20. yüzdeler ve üzerinde, mekanik ilsinin 40. yüzdeler ve üzerinde, ziraat ilgisinin 40. yüzdeler ve üzerinde olması gerekmektedir. Sosyal bilimler alanında başarı için; sözel yeteneğin 20. yüzdeler ve üzerinde, sosyal bilimler ilgisinin 20. yüzdeler ve üzerinde, sosyal yardım ilgisinin 40. yüzdeler ve üzerinde, ikna ilgisinin 40. yüzdeler ve üzerinde olması gerekmektedir. Türkçe-Matematik alanında başarı için; sayısal yeteneğin 20. yüzdeler ve üzerinde, şekil-uzay yeteneğinin 20. yüzdeler ve üzerinde, sözel yeteneğin 20. yüzdeler ve üzerinde, ticaret ilgisinin 40. yüzdeler ve üzerinde, ikna ilgisinin 40. yüzdeler ve üzerinde, iş ayrıntıları ilgisinin 40. yüzdeler ve üzerinde olması gerekmektedir.

Yukarıda ifade edilen özellikleri taşımayan 240 öğrenciden (140 erkek ve 100 kız) random yolu ile 25 kişilik (14 erkek ve 11 kız) bir deney ve 25 kişilik (13 erkek ve 12 kız) bir kontrol grubu oluşturulmuştur.

Tablo I

Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrenci Dağılımı

		GRUP		TOPLAM
		DENEY	KONTROL	
UYGUN DEĞİL	F	19	24	43
	%	100	100	100

Tablo I ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanı seçimi yapamayan deney ve kontrol grubundaki öğrenci dağılımını göstermektedir.

Mesleki grup rehberliği uygulaması sonunda 6 öğrenci grup rehberliğine devam etmediği için deney grubunda 19 kişi (11 erkek – 8 kız), kontrol grubunda ise bir öğrenci okuldan ayrıldığı için 24 kişi (13 erkek – 11 kız) olarak kalmıştır. Dolayısıyla araştırmada son-test sonuçları bu öğrencilerden elde edilen verilere dayalıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin ilgi ve yetenekleri Akademik Benlik Kavramı Ölçeği (Kuzgun, 1996) ile ölçülmüştür. Öğrencilerin meslek alanlarını yetenek ve ilgilerine uygunluk açısından derecelendirebilmeleri için Meslek Alanlarını Yetenek ve İlgilere Uygunluk Açısından Sıralama Formu kullanılmıştır.

1-Akademik Benlik Kavramı Ölçeği

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği öğrencilerin yetenekleri ve ilgileri hakkında daha berrak ve gerçekçi bir kavrama sahip olmalarına yardımcı olmak amacıyla Kuzgun (1996) tarafından geliştirilmiştir.

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ile dört yetenek (Sözel Yetenek, Sayısal Yetenek, Şekil-Uzay Yeteneği, Göz-El Koordinasyonu) ve oniki ilgi (Fen Bilimleri İlgisi, Sosyal Bilimler İlgisi, Ziraat İlgisi, Mekanik İlgisi, İkna İlgisi, Ticaret İlgisi, İş Ayrıntıları İlgisi, Edebiyat İlgisi, Yabancı Dil İlgisi, Güzel Sanatlar İlgisi, Müzik

İlgisi, Sosyal Yardım İlgisi) alanına ilişkin benlik kavramları ölçülmektedir (Kuzgun,1996).

Akademik Benlik Kavramı Ölçeğinin Güvenirlik Çalışmaları

Akademik Benlik Kavramı Ölçeğinin güvenirliliği için içtutarlılık katsayısı hesaplanarak belirlenmiş ve en yüksek alfa değeri 0.86 en yüksek değer ise 0.73 olarak bulunmuştur. Ortanca alfa değeri 0.76'dır. Araştırmacı bu değerler, madde sayısı az olan, kendini anlatma türünden ölçme araçları için yeterli sayılabileceğini ileri sürmektedir (Kuzgun,1996).

Akademik Benlik Kavramı Ölçeğinin Geçerlilik Çalışmaları

Öğrencileri seçme sınavı ile alan özel okullardaki (TED Ankara Lisesi ve Yüce Fen Lisesi) Akademik Benlik Kavramı Ölçeği puan ortalamaları, normal devlet liseleri öğrencilerinininki ile karşılaştırılmış ve sonuçlar incelendiğinde, üst yetenek grubundaki öğrencilerin genel yeteneği oluşturan üç yetenek (sözel, sayısal, şekil-uzay) alt ölçeklerinde aldıkları puan ortalamalarının normal yetenek grubundakilerden büyük ve aradaki farkın sırası ile 0.05, 0.01 ve 0.001 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Üst yetenek grubundaki öğrenciler kendilerini normal yetenek grubundaki öğrencilere göre akademik nitelikler yönünden daha iyi olarak algılamaktadırlar. Üst yetenek grubundaki öğrenciler Fen Bilgisi, Yabancı Dil gibi ilgi alanlarında yüksek puan ortalamaları elde ederken, normal yetenek grubundakiler ise Ziraat, Sosyal Bilimler, Ticaret, Ayrıntı, Edebiyat, Güzel Sanatlar, Sosyal Yardım ilgi alanlarından üst yetenek gurubuna göre daha yüksek puan ortalamaları elde etmişlerdir.

Yetenek ve ilgilerin eğitim ve deneyim yoluyla gelişeceği beklentisi ile lise I ve ortaokul III sınıf öğrencilerinin Akademik Benlik Kavramı Ölçeği Puan Ortalamaları karşılaştırılmıştır. Sözel, sayısal ve şekil-uzay yetenekleri ile ikna, mekanik ve yabancı dil ilgi alanlarında lise I.sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları, ortaokul III. sınıf öğrencilerinininkinden, Ziraat, Güzel Sanatlar ilgi alanlarında ise ortaokul öğrencilerinin puan ortalamaları lise öğrencilerinininkinden daha büyük ve

aradaki farkların sözel yetenek ve yabancı dil ilgisinde 0.05, ziraat ve mekanik ilgi alanlarında 0.01, diğerlerinde 0.001 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Kızların ve erkeklerin yetenek ve ilgi örüntülerinin farklı olduğunu gösteren bulgular elde edilmiştir. Kızların Sözel Yetenek, Sosyal Bilim, İkna, Ayrıntı, Yabancı Dil, Edebiyat, Müzik, Güzel Sanatlar ve Sosyal Yardım İlgili Ölçeklerinde elde ettikleri puan ortalamalarının erkeklerinkinden, erkeklerin Sayısal, Şekil-Uzay, Göz-El Koordinasyonu Yetenekleri, Fen Bilimleri, Mekanik ve Ticaret ilgi ölçeklerinde aldıkları puan ortalamalarının kızlarinkinden büyük olduğu ve farkların Göz-El Koordinasyonu ve İkna ölçeklerinde 0.01 diğerlerinde 0.001 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir (Kuzgun,1996).

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği Maddelerinin Denenmesi

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği farklı sosyo - ekonomik düzeylerdeki 511 ortaokul III. sınıf ve 531 lise I. sınıfta okumakta olan öğrencilere uygulanmıştır. Sırasıyla, alt ölçeklerdeki maddelerden elde edilen puanların, toplam puanla ilişkisine bakılarak korelasyon katsayıları 0.30'dan düşük olan maddeler atılmıştır. Bu işlem sonucunda 16 özelliği ölçen 170 madde kalmıştır.

2-Meslek Alanlarını Yeteneklere ve İlgilere Uygunluk Açısından Sıralama Formları

Öğrencilerin meslek alanlarını yetenek ve ilgilerine uygunluk açısından sıralayabilmeleri için "Meslek Alanlarını Yetenek ve İlgilerine Uygunluk Açısından Sıralama Ölçeği Formları" araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu formlarda, genel lise eğitimi veren liselerde öğrencilerin seçmeleri gereken altı meslek alanı yer almaktadır. Bu altı meslek alanı, Fen Bilimleri Alanı, Sosyal Bilimler Alanı, Türkçe-Matematik Alanı, Yabancı Dil Alanı, Sanat Alanı, Spor Alanı'dır.

Yukarıdaki altı meslek alanlarından yalnızca Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler ve Türkçe-Matematik alanını öğrencilerin yetenek ve ilgilerine uygunluk açısından

sıralamaları istenmiştir. Çünkü, okulun imkan ve olanakları ölçüsünde bu 3 alan öğrenime açılmaktadır.

İşlem Yolu

Grup Rehberliği Programının Hazırlanması

Grup rehberliği programı hazırlanırken grup rehberliğine başka değişkenlerin etkisini kontrol altına alabilmek için, araştırmanın yürütüldüğü okulun rehberlik servisinin çalışma programı incelenmiştir. Grup rehberliğinin yapılacağı tarihler arasında araştırmanın değişkenlerini etkileme özelliğine yönelik mesleki rehberlik çalışmalarına yer verilmediği saptanmıştır.

Öğrencilerin ölçülen yetenek ve ilgilerini tanımalarına, ortaöğretim kurumları sınıf geçme yönetmeliğinde belirlenen aşağıda adları verilen meslek alanlarını ve bu alanlardaki derslerin gerektirdiği yetenek ve ilgileri tanımalarına ve kendi ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanını seçmelerine yardımcı amaçlayan bir mesleki grup rehberliği programı hazırlanmıştır. Ancak bu mesleki grup rehberliği programı hazırlanırken büyük ölçüde Bacanlı (1996b)'nın "Bir Mesleki Grup Rehberliği Programı ve Uygulama Kılavuzu" ndaki programdan yararlanılmıştır. Bacanlı'nın bu programı lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ancak bu program incelendiğinde programdaki "Alan Seçme" ile ilgili hedefler bireylerin ilgi, yeteneklerini tanıma ve geliştirmeye yönelik hedeflerdir. Çünkü birey meslek seçimine etki eden kişilik özelliklerini (ilgi, yetenek, değerler vb.) tanıdıkça mesleki olgunluğu da gelişir (Bacanlı, 1995). Bu nedenle Bacanlı'nın yapmış olduğu programdaki "Alan Seçme" ile ilgili hedefler aynen alınmıştır. Bu araştırmadaki programın 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10. hedefleri Bacanlı'nın yapmış olduğu programdan aynen alınan hedeflerdir, 3, 9, 11, 12, 13. hedefler ise araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu hedefler öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma, ilgi ve yetenekleri ile meslek alanlarını eşleştirme, meslek inceleme, alanlarla alana kaynaklık eden dersleri eşleme ile ilgili hedeflerdir. Mesleki grup rehberliği programında 14 tane hedef vardır.

Mesleki grup rehberliği uygulanırken, Grup Tartışması Tekniği, Bilgi Verme Tekniği, Ev Ödevi Verme Tekniği ve Hipotetik Mesleki Vak'aları Grupta Tartışma Tekniği kullanılmıştır. Bu teknikleri uygulama aşmasında yine Bacanlı (1996b)'nın programından yararlanılmıştır. Bunun yanı sıra grup rehberliği uygulamasında Usluer (1998)'in 'Meslek İnceleme Kılavuzu'ndan (Ek II), Bacanlı (1996b; Ek V-VI-VII) ve Kuzgun (1997a; Ek III-VIII) hipotetik vak'alarından aynen yararlanılmıştır.

9. Sınıfta Meslek Alanlarına Yönelmede Kaynaklık Eden Dersler

Meslek alanları	Kaynaklık Eden Dersler
1-Fen Bilimleri Alanı	1-Biyoloji 2-Fizik 3-Kimya 4-Matematik
2-Sosyal Bilimler Alanı	1-Türk Dili ve Edebiyatı 2-Tarih 3-Coğrafya
3-Türkçe-Matematik Alanı	1-Türk Dili ve Edebiyatı 2-Matematik
4-Yabancı Dil Alanı	1-Türk Dili ve Edebiyatı 2-Yabancı Dil
5-Sanat Alanı	1-Türk Dili ve Edebiyatı
6-Spor Alanı	1-Beden Eğitimi 2-Biyoloji

Mesleki Grup Rehberliği Programının Hedefleri

- 1-Alan seçme gereğinin farkında olma
- 2-Alan seçme ile ilgili temel kavramların (alan/meslek alanı, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Türkçe-Matematik, Yabancı Dil, Sanat ve Spor alanı, alan dersleri, seçmeli ders, alanla ilgili ve diğer seçmeli dersler, ders seçme, alan seçme)bilgisi.
- 3-Liselerdeki mevcut alanlara kaynaklık eden dersler ve seçmeli dersler arasında ilişki kurabilme.
- 4-Alan seçerken gözönüne alınacak faktörlerin farkında olma.
- 5-Alan seçiminde şimdi gelecek ilişkisinin farkında olma.
- 6-Alan seçerken ilgi ve yeteneklerini tanımanın önemini bilme.
- 7-Alan seçerken kendi ilgi ve yeteneklerini tanıma.
- 8-Seçilen alanla ilgili bilgi edinme.
- 9-Seçilen alandaki derslerin hangi ilgi ve yetenekleri gerektirdiğini bilme.
- 10-Meslek seçiminin önemini bilme.
- 11- Meslekleri inceleme yollarını bilme.
- 12- Seçilen alandaki belli başlı mesleklerin adlarını ve bu mesleklerin kazanılabileceği yükseköğretim programları, işyerleri ve benzerlerini bilme.
- 13- Seçilen meslek alanındaki mesleklerden en çok ilgi duyulanları “istenirlik” sırasına koyarak bir meslek tercih listesi yapabilme.

Hedef 1

Alan seçme gereğinin farkında olma.

Davranışlar

1. Lise II. sınıfta alan seçmek gerektiğinin farkında olma.
2. Alan seçmenin önemiyle ilgili tartışmalara katılmaya istekli olma.
3. Alan seçerken sınıf geçme uygulamasını uygulayan orta öğretim kurumları ile ilgili yayınlarda tanıtılan alanlar hakkında bilgi edinmeye istekli olma.
4. Alanlar hakkında bilgi veren yayınların adlarını öğrenmeye istekli olma.
5. Alanlar hakkında bilgi edinmek için okul rehberlik servisine başvurmaya istekli olma.
6. Alanlar hakkında bilgi edinmek için sınıf rehber öğretmenine ve diğer branş öğretmenlerine başvurmaya istekli olma.
7. Alanlar hakkında bilgi edinmek için okul kütüphanesine ve çevresindeki diğer kütüphanelere başvurmaya istekli olma.

Hedef 2

Alan seçme ile ilgili temel kavramların (alan/meslek alanı, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Türkçe-Matematik, Yabancı Dil, Sanat ve Spor alanları, alan dersleri, seçmeli ders, alanla ilgili ve diğer seçmeli dersler, ders seçme, alan seçme) bilgisi.

Davranışlar

1. Alan / meslek alanının tanımını bilme.
2. Fen Bilimleri, Türkçe-Matematik, Yabancı Dil, Sosyal Bilimler, Sanat ve Spor alanlarının adlarını söyleme.
3. “Alan Bölüm dersleri” kavramının tanımını söyleme.
4. “Seçmeli Dersler” kavramının tanımını söyleme.

5. “Alan Seçme” kavramının tanımını söyleme.
6. “Ortak Genel Kültür Dersleri” kavramının tanımını söyleme.
7. “Alan / Bölüm Seçmeli Dersler” kavramının tanımını söyleme.
8. “Ders Seçme Listesi” kavramının tanımını söyleme

Hedef 3

Liselerdeki mevcut alanlara kaynaklık eden dersler ve seçmeli dersler arasında ilişki kurabilme.

Davranışlar

1. Türkçe - Matematik alanına kaynaklık eden derslerin adlarını ve bu alanla ilgili seçmeli derslerin adlarını bilme ve bunlar arasındaki ilişkiyi kurabilme.
2. Fen Bilimleri alanına kaynaklık eden derslerin adlarını ve bu alanla ilgili seçmeli derslerin adlarını bilme ve bunlar arasındaki ilişkiyi kurabilme.
3. Sosyal Bilimler alanına kaynaklık eden derslerin adlarını ve bu alanla ilgili seçmeli derslerin adlarını bilme ve bunlar arasındaki ilişkiyi kurabilme.
4. Yabancı Dil alanına kaynaklık eden derslerin adlarını ve bu alanla ilgili seçmeli derslerin adlarını bilme ve bunlar arasındaki ilişkiyi kurabilme.
5. Sanat alanına kaynaklık eden derslerin adlarını ve bu alanla ilgili seçmeli derslerin adlarını bilme ve bunlar arasındaki ilişkiyi kurabilme.
6. Spor alanına kaynaklık eden derslerin adlarını ve bu alanla ilgili seçmeli derslerin adlarını bilme ve bunlar arasındaki ilişkiyi kurabilme.

Hedef 4

Alan seçerken göz önüne alınacak faktörlerin farkında olma.

Davranışlar.

1. Ders ve alan seçimini etkileyen faktörleri tartışmaya istekli olma.
2. Ders ve alan seçimini etkileyen faktörleri tartışma.
3. Alan/Bölüm dersleri ve seçmeli dersler hakkında bilgi edinmek amacıyla tartışmaya katılmaya istekli olma.
4. Alan/Bölüm dersleri ve seçmeli dersler hakkında bilgi edinmek amacıyla tartışmaya katılma.
5. Alan seçerken ilgi ve yeteneklerini tanımanın gereğinin farkında olma.
6. Alan seçerken kişisel özelliklerini (tembel, çalışkan, girişken v.b.) tanıması gereğinin farkında olma.
7. Alan seçerken sosyo-ekonomik koşulları tanımanın gereğinin farkında olma.
8. ÖSS'de tercih ettiği bölüm, lise II. ve III. sınıflarda okuduğu alan doğrultusunda olmadığı takdirde puanının düşeceğinin farkında olma.

Hedef 5

Alan seçerken alan seçimini etkileyebilecek faktörlerin farkında olma.

Davranışlar

1. Kendi kişisel, sosyal (okulun sahip olduğu eğitim koşulları, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi) ve psikolojik özelliklerini tanımak amacıyla araştırma yapmaya istekli olma.
2. Kendi kişisel, sosyal ve psikolojik özelliklerine uygun alanları araştırma.

3. Kendi kişisel, sosyal ve psikolojik özelliklerine uygun alandaki belli başlı mesleklerin neler olduğunu araştırma.
4. Kendine en uygun alanı belirleme.
5. Seçilmesi planlanan alan için ailenin ve okulun desteğini sağlamak için girişimde bulunma.
6. Seçilmesi planlanan alanla ilgili alan/bölüm seçmeli derslerini seçme.
7. Seçilmesi planlanan alanla ilgili seçmeli dersleri seçme.
8. Alan seçerken alana kaynaklık eden dersler ve seçmeli derslerle ilgili başarısını gözönüne alma.

Hedef 6

Alan seçiminde şimdi-gelecek ilişkisinin farkında olma.

Davranışlar

1. Seçilmesi planlanan alanda hangi mesleklerin olduğunu bilme.
2. Seçilen alandaki meslekler hakkında bilgi edinme.
3. Seçilen alandaki mesleklerin gerektirdiği ilgi ve yeteneklerle mevcut ilgi ve yetenekler arasında bağ kurma.
4. Üniversite Sınav Sistemi hakkında bilgi edinme.
5. Seçilen alandaki mesleklerin iş dünyasındaki mevcut durumunu araştırma, inceleme.

Hedef 7

Alan seçerken ilgi ve yeteneklerini tanımanın önemini bilme.

Davranışlar

1. İlgilerini tanımaya istekli olma.
2. Yeteneklerini tanımaya istekli olma.
3. İlgi ve yeteneklerini tanımaya yönelik gözlemler yapmaya istekli olma.
4. İlgi ve yeteneklerini tanımaya yönelik olarak okul psikolojik danışmanı ile görüşmeye istekli olma.

Hedef 8

Alan seçerken kendi ilgi ve yeteneklerini tanıma.

Davranışlar

1. İlgi ve yeteneklerini birbirinden ayırt edebilme.
2. İlgilerini listeleme ve önem sırasına koyma.
3. Yeteneklerini listeleme ve öncelik sırasına koyma.
4. Okul psikolojik danışmanı veya ilgili uzmanlarca görüşerek ilgilerinin örüntüsünü, profillerini ortaya çıkarma.
5. Okul psikolojik danışmanı veya ilgili uzmanlarca görüşerek yeteneklerinin örüntüsünü, profillerini ortaya çıkarma.
6. Birbirleriyle ilişkili ilgi ve yeteneklerini, ilişkili olmayanlar arasından ayırt etme.
7. Biyoloji dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.
8. Fizik dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.

9. Kimya dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.
10. Matematik dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.
11. Türk Dili ve Edebiyatı dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.
12. Tarih dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.
13. Coğrafya dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.
14. Yabancı Dil dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.
15. Seçmeli Resim dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.
16. Seçmeli Müzik dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.
17. Beden Eğitimi dersinin gerektirdiği ilgi/yeteneği bilme.
18. İlgi ve yeteneklerine uygun dersleri seçme.
19. İlgi ve yeteneklerine uygun alanı seçme.
20. İlgi ve yeteneklerine uygun ders dışı etkinlikleri belirleme.

Hedef 9

Seçilen alanla ilgili bilgi edinme.

Davranışlar

1. Seçmeyi planladığı alanla ilgili yayınları okuma.
2. Okul kütüphanesi yada çevredeki kütüphanelerden alanlar ve alan seçmeli derslerini tanıtan yayınları araştırma.
3. Alanlar ve alan seçmeli dersler hakkında okul psikolojik danışmanından bilgi alma.

4. Alanlar ve alan seçmeli dersler hakkında sınıf rehber öğretmeni ve branş öğretmenlerinden bilgi alma.

5. Kendini (ilgi, yetenek, değerleri ve kişilik özellikleri) tanımak amacıyla okul psikolojik danışmanı ile görüşme yapma.

6. Seçmeyi planladığı alana uygun üniversitede tercih edebileceği bölümler hakkında çeşitli yayınları okuma.

Hedef 10

Seçilen alandaki derslerin hangi ilgi ve yetenekleri gerektirdiğini bilme.

Davranışlar

1. Türkçe Matematik alanını seçebilmek için; sayısal yetenek, şekil-uzay yeteneği ve sözel yetenek gerektiğini bilme.

2. Türkçe-Matematik alanını seçebilmek için; ticaret, ikna, iş ayrıntıları ve edebiyat ilgisi gerektiğini bilme.

3. Fen Bilimleri alanını seçebilmek için; sayısal yetenek gerektiğini bilme.

4. Fen Bilimleri alanını seçebilmek için; fen bilimleri, mekanik ve ziraat ilgisi gerektiğini bilme.

5. Sosyal Bilimler alanını seçebilmek için; sözel yetenek gerektiğini bilme.

6. Sosyal Bilimler alanını seçebilmek için; sosyal bilimler, sosyal yardım, ikna ilgisi gerektiğini bilme.

7. Sanat alanının seçebilmek için; göz el koordinasyonu ve şekil uzay yeteneği gerektiğini bilme.

8. Sanat alanını seçebilmek için; güzel sanatlar ilgisi gerektiğini bilme.

9. Yabancı Dil alanını seçebilmek için sözel yetenek gerektiğini bilme.
10. Yabancı Dil alanını seçebilmek için; yabancı dil ve edebiyat ilgisi gerektiğini bilme.

Hedef 11

Meslek seçiminin önemini bilme.

Davranışlar

1. Hayatı kazanmak için bir meslek seçmek gerektiğini bilme.
2. Meslek seçiminin kişinin hayatı boyunca yaptığı seçimlerin en önemlilerinden biri olduğunu bilme.
3. Sağlıklı meslek seçimi yapabilmek için meslekler hakkında bilgi edinmek gerektiğini bilme.
4. Meslekler hakkında bilgi edinilecek kişi, kurum ve kuruluşların adlarını listeleyip söyleme.

Hedef 12

Meslekleri inceleme yollarını bilme.

Davranışlar

1. Meslekte, bir gün, hafta, ay ve yılda yapılan tipik işin ne olduğunu bilme.
2. Mesleğin gerektirdiği iş etkinliklerinin (birinci derecede insanlarla mı yoksa objelerle mi meşgul? Ne gibi sorumlulukları var? İşin hoş ve hoş olmayan, hafif ve ağır olan yönleri nelerdir? Ne çeşit alet, araç-gereç kullanılmaktadır? Konuşma, atlama, eğilme, ayakta durma, denge sağlama, tırmanma, diz çökme,

oturma, kaldırma, atma, itme, işitme, konuşma v.b. faaliyetlerden hangilerini yapma zorunluluğu vardır? Seyahat etmek gerekli midir? Gerekli ise ne zaman nereye?) neler olduğunu bilme.

3. İşin nasıl bir ortamda yürütüldüğü hakkında bilgi edinme. (Sıcak, soğuk, nemli v.s. Mesleğe özgü hastalıklar var mı? Çalışma ortamında ne gibi tehlikelerle karşılaşılabilir).

4. Tercih edilen mesleğin istihdam alanları hakkında bilgi edinme.

5. Mesleğin her iki cinsiyet için mi, yoksa tek bir cinsiyet için mi olduğu hakkında bilgi edinme.

6. Meslekte ilerleme imkanları hakkında bilgi edinmek.

7. Mesleğin nasıl kazanıldığı (usta çırak ilişkisi, ön lisans, lisans eğitimi vs.) hakkında bilgi edinme.

8. Mesleğin günlük çalışma süresi (nöbet, mesai, gece, hafta sonu vs.) hakkında bilgi edinme.

9. Mesleğin tatil olanakları (yarıyıl, yaz tatili, yıllık izin vs.) hakkında bilgi edinme.

10. Meslekte işe kabul edilebilmek için istenen en küçük ve en büyük yaş hakkında bilgi edinme.

11. Mesleğin gerektirdiği fiziksel şartların (boy, ağırlık, işitme, görme, koku alma keskinliği, beden gücü vs.) neler olduğu hakkında bilgi edinme.

12. Mesleğin gerektirdiği yeteneklerin (zihin gücü, mekanik, sayısal yetenekler, parmak becerisi vs.) neler olduğu hakkında bilgi edinme.

13. Mesleğe girebilmek için nasıl bir ön hazırlık gerektiği (kurs, staj, eğitim süresi, hangi okullar vs.) hakkında bilgi edinme.

14. Meslekte işe girmenin nasıl olduğu (sınavla mı? Sermaye mi gerekiyor ? vs.) hakkında bilgi edinme.
15. Mesleğin kazanç durumunu inceleme.
16. Meslekle ilgili dernekle, odalar olup olmadığını araştırma.

Hedef 13

Seçilen alandaki belli başlı mesleklerin adlarını ve bu mesleklerin kazanılabileceği yükseköğretim programları, işyerleri vb.lerini bilme.

Davranışlar

1. Fen Bilimleri alanındaki belli başlı mesleklerin adlarını bilme.
2. Fen Bilimleri alanındaki belli başlı mesleklerin kazanılabileceği yükseköğretim programları, işyerleri vb.lerini bilme.
3. Türkçe - Matematik alanındaki belli başlı mesleklerin adlarını bilme.
4. Türkçe - Matematik alanındaki belli başlı mesleklerin kazanılabileceği yükseköğretim programları, işyerleri vb.lerini bilme.
5. Sosyal Bilimler alanındaki belli başlı mesleklerin adlarını bilme.
6. Sosyal Bilimler alanındaki belli başlı mesleklerin kazanılabileceği yükseköğretim programları, işyerleri vb.lerini bilme.
7. Yabancı Dil alanındaki belli başlı mesleklerin adlarını bilme.
8. yabancı Dil alanındaki belli başlı mesleklerin kazanılabileceği yükseköğretim programları, işyerleri vb.lerini bilme.
9. Sanat alanındaki belli başlı mesleklerin adlarını bilme.

10. Sanat alanındaki belli başlı mesleklerin kazanılabileceği yükseköğretim programları, işyerleri vb.lerini bilme.

11. Spor alanındaki belli başlı mesleklerin adlarını bilme.

12. Spor alanındaki belli başlı mesleklerin kazanılabileceği yükseköğretim programları, işyerleri vb.lerini bilme

Hedef 14

Seçilen meslek alanındaki mesleklerden en çok ilgi duyulanları “istenirlik” sırasına koyarak bir meslek tercih listesi yapma.

Davranışlar

1. Seçilen meslek alanındaki mesleklerden ilgi ve yeteneklerine uygun olanları listeleyip söyleme.
2. Seçilen meslek alanındaki mesleklerden en ilgi duyulanları istenirlik sırasına koyarak bir mesleki tercih listesi yapma.

Grupta Uyulması Gereken Kurallar ve İlkeler

1. Grup üyeleri zorunlu durumlar dışında her oturuma katılmalıdırlar.
2. Grup tartışmaları sırasında üyeler ve grup rehberi birbirlerine karşı saygılı davranmalıdırlar.
3. Grup üyeleri ve grup rehberi birbirlerini içtenlikle dinlemeli ve birbirlerini anlamaya özen göstermelidirler.
4. Grupta verilen ev ödevleri titizlikle yerine getirilmelidir.
5. Grup üyeleri ve grup rehberi birbirlerini göreceğ biçimde oturmalıdırlar.

6. Grupta “Ben dili”kullanılmasına dikkat edilmelidir.

Grup Süreci

Grup rehberliği, Prof. Dr. Şevket Raşit Hatipoğlu Lisesi’nde grup çalışmaları için düzenlenen bir odada, her hafta Çarşamba günleri, saat: 13:30-15:00 arasında yapılmıştır. Grup rehberliğinin gün ve saati öğrencilerle birlikte tespit edilmiştir. Grup rehberliğinin yapılacağı yer önceden öğrencilere tanıtılmış ve grubun amacı grupta uyulması gereken kurallar öğrencilere anlatılmıştır. Ayrıca grup rehberi okul müdürü ile işbirliği yaparak gruba katılacak öğrencilerin velileri ile görüşme yapmış ve izin almıştır.

Birinci Oturum

1. Grup lideri kendini gruba tanıtmıştır. Grup üyeleri de kendilerini gruba tanıtmışlardır.
2. Grup lideri, grubun amacı ve grupta uyulması gereken kuralları açıklamıştır.
3. Grup lideri, gruba “Alan seçmeyi tanıtan yayınları tanıyor musunuz?” sorusunu sorarak etkileşimi başlatmıştır. Gruptan bu soruya cevap gelmemiştir. Grup lideri, ilgili yönetmelikten alan seçme ile ilgili bölümü gruba tanıtmıştır.
4. “Alanlar hakkında nerelerden bilgi edinebilirsiniz ?”sorusu gruba sorulmuştur. Gruptan gelen cevaplar şunlardır; “rehber öğretmenden, üst sınıflardan, dershanenin yayınlarından, eğitimle ilgili çeşitli dergilerden.” Grup lideri, doğru cevabın bulunması için ipuçları (Bu konuda bilgi edinmek için nerelere başvurabilirsiniz ?, Öğretmenlerinize sorabilir misiniz?, Milli Eğitim Bakanlığı’nın yayınlamış olduğu bir yayından olabilir mi?) vermiştir.
5. Lisedeki alanların neler olduğu grup üyeleri arasında tartışılmıştır.

6. Alan Seçme, Ders Seçme, Ortak Genel Kültür Dersleri, Alan/Bölüm Dersleri, Alan/Bölüm Seçmeli Dersleri, Seçmeli Dersler, Ders Seçim Listesi kavramları kavram tartışmasına sunuldu.Doğru cevabı bulmaları için öğrencilere ipuçları verilmiştir. Her kavram birde grup lideri tarafından açıklanmıştır.

7. Ev ödevi 1 verildi.

Ev Ödevi 1

Mili Eğitim Bakanlığı'nın Alan Seçme ve Liselerdeki Sınıf Geçme Uygulaması ile ilgili yayınları gelecek haftaya kadar inceleyin.

İkinci Oturum

1. Geçen haftaki oturum grup üyeleri ve grup lideri tarafından özetlendi. Özetleme yaparken her üyenin söz almasına özen gösterildi.

2. Ev Ödevi 1 hatırlatıldı ve araştırma yapan öğrenciler yapmış oldukları araştırmalarını grupta tartışılar.

3. Fen Bilimleri alanında, alan seçmeli dersler nelerdir?, Fen Bilimleri alanında,alan dersleri nelerdir?, Fen Bilimleri alanında, seçmeli dersler nelerdir?, Türkçe-Matematik alanında, alan seçmeli dersler nelerdir?, Türkçe-Matematik alanında, alan dersleri nelerdir?, Türkçe-Matematik alanında, seçmeli dersler nelerdir?, Sosyal Bilimler alanında, alan seçmeli dersler nelerdir?, Sosyal Bilimler alanında, alan dersleri nelerdir?, Sosyal Bilimler alanında, seçmeli dersler nelerdir?,Yabancı Dil alanında, alan seçmeli dersler nelerdir?, Yabancı Dil alanında, alan dersleri nelerdir?, Yabancı Dil alanında seçmeli dersler nelerdir?, Sanat alanında, alan seçmeli dersler nelerdir?, Sanat alanında, alan dersleri nelerdir?, Sanat alanında, seçmeli dersler nelerdir?, Spor alanında, alan seçmeli dersler nelerdir?, Spor alanında, seçmeli dersler nelerdir?, Fen Bilimleri alanına kaynaklık eden dersler nelerdir?, Türkçe-Matematik alanına kaynaklık eden dersler nelerdir?, Sosyal Bilimler alanına kaynaklık eden dersler nelerdir?, Yabancı Dil alanına kaynaklık eden dersler nelerdir?, Sanat alanına kaynaklık eden dersler nelerdir?, Spor alanına

kaynaklık eden dersler nelerdir? Lise 1.sınıfın sonunda seçmek durumunda kaldıkları alanlardan birini seçebilmek için ne gibi koşullar gerekmektedir? sorularının cevapları grup üyeleri arasında tartışılmıştır.

4. Alan seçerken gözönüne alınması gereken faktörlerin neler olabileceği grup tartışmasına sunuldu. Grup üyelerinden doğru cevabı (yetenek, ilgi, kişisel özellikler, sosyo-ekonomik durum, ÖSS sınav sistemi, okulun sahip olduğu imkanlar) alana kadar grup liderinin de vermiş olduğu ipuçları ile tartışma sürdürülmüş ve doğru cevap birde grup lideri tarafından özetlenmiştir.

5. Alan seçimini etkileyebilecek faktörlerin neler olabileceği grup tartışmasına sunuldu. Üyeler cevaplarını birbirleri ile tartıştılar. Grup liderinin üyelere hiçbir yardımı olmadan grup üyeleri tartışarak bu sorunun cevabını bulmuşlardır. Üyelerin tartışmasının ardından doğru cevabı bir de grup lideri özetlemiştir.

6. Ev Ödevi 2 verilmiştir.

Ev Ödevi 2

Alanlardaki meslekler hakkında bilgi edininiz. Örneğin, Fen Bilimleri Alanında; Tıp, Fizik öğretmenliği, Sosyal Bilimler Alanında; Coğrafya öğretmenliği gibi.

Üçüncü Oturum

1. Bir önceki oturum grup üyelerinin katılımı ile özetlendi.

2. Lisede seçmek durumunda oldukları alanlar doğrultusunda üniversitede tercih edebilecekleri programların neler olduğunu öğrenmelerine ilişkin verilmiş olan ev ödevi tartışmaya sunuldu. Grup üyeleri yapmış oldukları araştırma sonucunda topladıkları bilgileri birbirleri ile tartıştılar. Grup lideri de Fen Bilimleri Alanı, Türkçe-Matematik Alanı, Sosyal Bilimler Alanı, Yabancı Dil Alanı, Sanat

Alanı ve Spor Alanına göre tercih edebilecekleri programların neler olduğu hakkında bilgi verdi.

3. ÖSS sınav sistemi gruptaki üyeler arasında tartışıldı. Tartışmanın ardından grup lideri sınav sistemi hakkında ÖSS 1999 sınav kılavuzundan yararlanarak gruba bilgi vermiştir.

4. “Her iş önemlidir” etkinliği yapıldı. Etkinliğin amacı, topluma yararlı her işi önemli sayma. İşlerin (kaliteli buğday cinsi yetiştirme, laboratuarda kan tahlili yapma, iki metal parçasını düzgün bir biçimde kaynakla birleştirme, bir buzdolabının arızasını hemen giderebilme, bir hastaya bakabilme (ilacını verme, bakımını yapma), makinada düzgün dikiş dikebilme, bir hastanın hastalığını teşhis edebilme, yeni giyim modelleri çizebilme, bir bina planı çizebilme, Türkiye'nin 10 yıl sonraki teknik insan gücünü hesaplayabilme, bol süt veren büyükbaş hayvan yetiştirebilme, işsizlere iş bulmada yardımcı olma, yeni bir sandalye modeli tasarlama, insanları eğlendirebilme, kitap-gazete satma, insanlara bir şeyler öğretme, bir binanın içini süsleme, reçeteye göre ilaç yapma, karlı yatırım alanları konusunda danışmanlık yapma) her biri bir öğrenciye verilmiştir ve işin ne kadar önemli olduğunun savunmaları istenmiştir. Bunun için öğrenciye hazırlanma süresi verilmiştir. Bu çalışma ile öğrencilerin, yalnız bilimsel çalışmaların değil onları uygulayan insanların da önemli işler yaptıkları ve bunu yapabilme gücü denilen yeteneklerin her birinin önemli olduğu konusunda anlayış geliştirmeleri, özellikle el becerisi ve sanat yeteneklerine de saygı duyup bu yeteneklerini geliştirmeye istekli olmaları amaçlanmaktadır. Öğrenciler kendilerine verilen işlerin savunmasını yaptılar. Fikirlerini aralarında tartıştılar. Tartışma sonucunda; her işin farklı yetenek gerektirdiği ve bu yeteneklere sahip ise işte başarılı olabileceklerini, yeteneklerin önemli olduğunu, her bir işin insanların ihtiyaçlarına cevap verdiğini ve topluma faydalı olduğunu, yeteneklerine uygun iş yapmanın insanları mutlu edeceğini , kişiye kazanç sağlayacağını ve işte daha başarılı olacağı görüşüne vardılar.

Dördüncü Oturum

1. Gruptan bir öğrenci bir önceki oturumu ve grupta yapılan etkinliği özetledi
2. Yetenek ilgi ve hobi kavramları kavram tartışmasına sunuldu, bu kavramların benzerlikleri ve farklılıkları gruptaki üyeler arasında tartışıldı.
3. Yeteneklerini ve ilgilerini nasıl tanıyabilecekleri grup tartışmasına sunuldu. Gruptaki üyeler yeteneklerini ve ilgilerini tanıyabilmenin yollarını tartıştılar. Tartışma sonucunda bir de grup lideri eksik olan bilgileri tamamlayarak tartışmayı özetledi.
4. Seçmek durumunda oldukları alanlara kaynaklık eden derslerin (Biyoloji dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek, Fizik dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek, Kimya dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek, Matematik dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek, Türk Dili ve Edebiyatı dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek, Tarih dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek, Coğrafya dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek, Yabancı Dil Dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek, seçmeli Resim dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek, seçmeli Müzik dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek, Beden Eğitimi dersinin gerektirdiği ilgi ve yetenek) hangi ilgi ve yetenekleri gerektirdiği grup üyeleri arasında tartışıldı.
5. Akademik Benlik Kavramı Ölçeği'nde yer alan soruların hangi dersleri, yetenek ve ilgileri ifade ettiği grup üyeleri arasında tartışılmıştır.
6. "Lerzan İçin Bir Alan Seçelim" hipotetik vaka grup tartışmasına sunuldu. Vakada alan seçimini etkileyen faktörler eksik olarak verilmiştir. Bu eksik bilgilere göre seçim yapmanın uygun olmayacağı ve hangi bilgilerin eksik olduğu gruptaki üyeler arasında tartışılmıştır.
7. Ev Ödevi 3 verilmiştir.

Ev Ödevi 3

İlgilerinizi ve yeteneklerinizi gözlemleyiniz.

Beşinci Oturum

1. Bir önceki hafta verilen ev ödevi hatırlatıldı ve ilgi ve yeteneklerini gözlemlmelerine devam etmeleri, aynı zamanda gözlemledikleri ilgi ve yetenekleri hakkında düşünmeleri istendi.

2. Ek V'deki hipotetik vaka grup tartışmasına sunuldu. Grup üyeleri, alan seçimini etkileyen faktörleri göz önünde bulundurarak Emre'nin durumunu tartıştılar. Tartışma sonucunda grup üyelerinin varmış olduğu sonuçlar şunlardır; Emre, Matematik ve Geometriye ilgili , üstün bir akademik yeteneğe, sayılarla akıl yürütme gücüne sahiptir. İlerde Matematik öğretmeni olabilmesi için lisede okumakta olduğu alanın bu meslekle ilgili olması gerekmektedir. Emre, alan seçme işlemini yaparken sorumsuzca davranıp ilgi ve yetenekleriyle ve seçmek istediği meslekle ilgisi olmayan bir alan (Sosyal Bilimler Alanı) seçmiştir. Bu alanla ilgili seçmeli dersleri seçmek durumunda olduğu için ayrıca seçtiği seçmeli dersleri de seçmek istediği meslekle ilgili değildir. Emre birbirleriyle bağdaşmayan (çelişkili) alan, ders ve meslek seçimi yapmıştır. Emre aynı zamanda iyi bir satranç oyuncusu olmak istiyor ve gerekli yeteneklere sahip olduğu görülüyor. Ancak seçtiği ders dışı etkinlik okuduğu alanla (Sosyal Bilimler Alanı) ile bağdaşmıyor. Bu da Emre'nin çelişkili bir alan ve bu alanla ilgili ders dışı etkinlik seçimi yaptığını göstermektedir. Emre'nin çelişkili ders, alan ve meslek seçimi, alan ve ders seçme sorumluluğunu kendisinin üstlenmemesinden ders, alan ve meslek seçimi yaparken alanlar ve meslekler hakkında gerekli bilgiyi edinmemesinden ve dolayısıyla bu çelişkili tutumu Emre'yi başarısız mutsuz ve kararsız yapmaktadır.

Ayrıca, grup üyeleri Emre'ye şu önerilerde bulundular;

- Lise 2. sınıfı bitirdikten sonra Fen Bilimleri Alanına geçiş yapmak için sınava girerek geçiş yapılabilir.

- Satranç oyunculuğu için gerekli yeteneklere sahip ve ilgisi olduğu için okulun satranç koluna yazılabilir, satranç turnuvalarına katılabilir.
- Seçimini yapmış ve Sosyal Bilimler Alanı'nda okumakta bu nedenle sıkılmaktan ve üzülmekten ziyade derslerine çalışmayı ve başarılı olmayı deneyebilir.
- Bir daha ders, alan ve meslek seçimi yapmak durumunda kalırsa bu sorumluluğu kendisi üstlenmeli ve gözönünde bulundurması gereken faktörleri dikkate almalıdır.

3. Ek VI'daki hipotetik vaka grup tartışmasına sunuldu. Grup üyeleri Gül'ün durumunu tartıştılar ve şu sonuçlara vardılar; Gül, üstün bir sözel yeteneğe, ikna yeteneğine ve etkili konuşma gücüne sahiptir. Ayrıca her türlü kitap ve gazete okumaktan hoşlanmakta, Türkçe-Kompozisyon alanında başarılı olduğu görülmektedir. Türk Dili ve Edebiyatı, İnkılap Tarihi ve İngilizce derslerinde de başarılıdır. İlerde seçmeyi planladığı mesleği de dikkate alarak bu meslekle ilgili alan Sosyal Bilimler Alanı uygun görülmektedir, ayrıca bu alanla ilgili seçmeli dersleri de seçmesi gerekmektedir. Oysa Gül ders ve alan seçme sorumluluğunu kendisi üstlenmemiştir. Bu sorumluluğu başkasına yüklemiştir. İleride seçmek istediği meslekle ilgili olmayan Fen Bilimleri Alanında öğrenim görmektedir. Bu durum Gül'ün çelişkili ders ve alan seçimi yaptığını göstermektedir. Bu çelişkili seçim, O'nun üzgün, mutsuz, kaygılı ve başarısız olmasına neden olmaktadır. O'nun bu durumu ders ve alan seçimi yaparken sorumluluğu üstlenmemesinden, mesleklerle ilgili alanlar ve seçmeli dersler hakkında bilgi edinmemesinden kaynaklanmaktadır.

Ayrıca grup üyeleri Gül'e şu önerilerde bulunmuştur

- Lise 2. sınıfı bitirdikten sonra sınava girerek Sosyal Bilimler Alanına geçiş yapabilir.
- Bir daha ders ve alan seçimi yaparken sorumluluğu üstlenmeli, mesleklerle ilgili alanlar ve seçmeli dersler hakkında bilgi edinmelidir.

- Üzülmeyi bırakarak derslerinde başarılı olmayı denemeli, çünkü şu an yapacak bir şey yok.

Altıncı Oturum

1. Gruptan bir öğrenci beşinci oturumu özetledi.
2. Grup üyelerine ilgi ve yeteneklerini gözlemlenmeleri ve bu gözlemlerini düşünmeleri ev ödevi olarak verilmişti. Her bir grup üyesi gözlemleri hakkında bilgi verdi ve gözlemlerini kendi aralarında tartıştılar.
3. Alanlardaki derslerin hangi ilgi ve yeteneği gerektirdiği grup tartışmasına sunuldu. Tartışma sonucunda grup üyeleri; Türkçe-Matematik Alanını seçebilmek için; sayısal yetenek, şekil-uzay yeteneği, sözel yetenek ve ticaret, ikna, iş ayrıntıları ve edebiyat ilgisi gerektiği, Fen Bilimleri Alanını seçebilmek için; sayısal yetenek, mekanik ve ziraat ilgisi gerektiği, Sosyal Bilimler Alanını seçebilmek için; sözel yetenek ve sosyal bilimler, sosyal yardım ve ikna ilgisi gerektiği, Sanat Alanını seçebilmek için; göz-el koordinasyonu, şekil-uzay yeteneği ve güzel sanatlar ilgisi gerektiği, Yabancı Dil Alanını seçebilmek için; sözel yetenek ve yabancı dil ve edebiyat ilgisi gerektiği sonucuna vardılar.
4. Ek VII'deki hipotetik vaka grup tartışmasına sunuldu. Tartışma sonucunda grup üyeleri şu sonuçlara vardılar; Ahmet'in ziraat ilgisi ve canlı varlıklara (bitkilere, hayvanlara) ilgisi vardır. Ayrıca Fen Bilimleri ve Matematik alanındaki derslerden de başarılı olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri ve Matematik alanındaki derslerden başarılı olması sayısal yeteneğe sahip olduğunu göstermektedir. Ahmet'in ilgi, yetenek ve istekleri O'nun Fen Bilimleri alanına ilgili ve bu alanda yetenekli olduğunu ortaya koymaktadır. En uygun meslek alanı Fen Bilimleri Alanıdır. Bu nedenle lise 2. sınıfa başlarken Fen Bilimleri Alanını, bu sınıfta ve lise 3. sınıfta da bu alanla ilgili dersleri seçmelidir. Bu seçim sonucunda Ahmet derslerinde başarılı ve mutlu olacaktır.

Yedinci Oturum

1. Gruptan bir üye tarafından bir önceki oturum özetlendi.
2. Meslek seçimi niçin önemlidir? sorusu grup üyeleri arasında tartışıldı. Bu tartışmada amaç, grup üyelerine hayatı kazanmak için bir meslek seçmek gerektiğini, meslek seçiminin kişinin hayatı boyunca yaptığı seçimlerin en önemlilerinden biri olduğunu ve sağlıklı meslek seçimi yapabilmek için meslekler hakkında bilgi edinmek gerektiğini kavratılmaktır. Tartışma şu sorularla amaca yönlendirilmeye çalışıldı (grup lideri tarafından) , mesleğin hayatımızdaki önemi nedir?, Hayatı kazanmak için meslek önemli midir?, Meslek seçiminin hayatımızdaki önemi nedir?, Sağlıklı bir meslek seçimi nasıl yapılabilir? vs.
3. Meslekler hakkında nerelerden bilgi edinebilecekleri grup tartışmasına sunuldu. Tartışma sonucunda grup üyeleri şu cevapları verdiler; çeşitli yayınlardan ve broşürlerden, Üniversiteler Yükseköğretim Programları ve Meslekler Rehberi'nden, Rehberlik Servisi'nden, İş ve İşçi Bulma Kurumu'ndan, meslek mensuplarından öğrenilebilir.
4. Meslek seçerken o mesleğin hangi özelliklerine dikkat edilmesi gerektiği grupta tartışıldı. Grup üyelerinden özetle şu cevaplar geldi; yeteneklere, ilgilere uygunluğuna, tatil günlerine, kazanç durumuna, meslekte işe girmenin nasıl olduğuna, mesleğin nasıl kazanıldığına, bu meslekte ülkenin her yerinde iş bulunup bulunamayacağına. Grup lideri, üyelerin doğru cevabı bulmaları için ipuçları (Bütün meslekler aynı çalışma saatleri içerisinde mi çalışılmaktadır?, Eğer solunum yetmezliğiniz varsa bir kömür madeninde çalışabilir misiniz?, Mesleğe girebilmek için bir kurs ya da staj gerekir mi?, vs.) verdi. Verilen ipuçlarının yardımı ilde eksik cevap tamamlandı ve doğru cevabı bir de grup lideri özetledi. Meslek seçerken o mesleğin hangi özelliklerine dikkat edilmesi gerektiği (Usluer,1998) yazılı olarak grup üyelerine dağıtıldı. Meslek seçerken o mesleğin hangi özelliklerine dikkat edilmelidir?; a) Yeteneklere, ilgilere, mesleki değerlere uygunluğuna, b) Çalışma koşullarına (çalışma saatleri, tatil süresi) c) Mesleğin şu anda ve gelecekte iş dünyasındaki durumuna, d) Kazanç durumuna, e) Sağlık durumunuza uygun olup

olmadığına, f) Ne tür etkinlikleri gerektirdiğine, (zihinsel, bedensel etkinlikleri, el becerisi vb.lerini ne derece gerektirdiği), g) Mesleğin toplumsal saygınlığına, h) Mesleğin hoş olan ve olmayan yanlarına, ı) Mesleğe girebilmek için ön hazırlıklar (staj, kurs, çıraklık gibi) gerekip gerekmediğine, i) Meslekte işe girmenin nasıl olduğuna (sınavla mı, doğrudan mı, sermaye gerektiriyor mu?), j) Meslekte ilerleme imkanı olup olmadığına ve ilerlemenin nasıl olduğuna (yetenek, bilgi ve beceri ile mi yoksa yıl ile mi ilerleme olmakta), k) Mesleğin nasıl kazanıldığına (usta-çırak ilişkisi içerisinde mi yoksa yükseköğrenim yapılarak mı?), l) Bu meslekte ülkenin her yerinde iş bulunup bulunmayacağına, m) Mesleğin iş çevresine (nasıl bir ortamda yürütülmektedir? Sıcak, soğuk, nemli), n) Mesleğe kabul için gereken yaşa, o) Mesleğin gerektirdiği fiziksel özelliklere (boy, kilo, koku alma, vb.), mesleğin etkinliklerini yaparken gerekecek araç gereçlere, vb. özelliklerine dikkat edilmesi gerekmektedir.

5. “Atilla İçin Bir Meslek Bulalım” hipotetik vaka grup tartışmasına sunuldu. Grup üyeleri alan seçerken dikkat edilmesi gereken noktaları göz önünde bulundurarak Atilla’ya en uygun alanı seçtiler.

Ev Ödevi 4

İlgi ve yeteneklerinize uygun dersler, seçmeli dersler, alan nedir? Gelecekte olmayı planladığınız meslek/meslekler nelerdir? En çok istediğiniz mesleği inceleyiniz.

Sekizinci Oturum

1. Gruptan bir öğrenci yedinci oturumu özetledi.
2. Ev ödevi 4 hatırlatıldı ve her bir öğrenci sırayla ilgi ve yeteneklerine uygun dersler, seçmeli dersler ve alan hakkında bilgi verdi. Ayrıca öğrenciler gelecekte olmayı planladıkları meslekler hakkında inceleme sonuçlarını aktardılar.

Dokuzuncu Oturum

1. Gruptan bir öğrenci sekizinci oturumu özetledi.
2. İlgi ve yeteneklerine uygun dersler, seçmeli dersler ve alan hakkında bilgi vermeye, ayrıca gelecekte olmayı planladıkları meslekler hakkında inceleme sonuçlarını aktarmaya devam edildi.

Onuncu Oturum

1. Gruptan bir öğrenci bir önceki oturumu özetledi.
2. İlgi ve yeteneklerine uygun dersler, seçmeli dersler ve alan hakkında bilgi vermeye, ayrıca gelecekte girmeyi planladıkları meslekler hakkında inceleme sonuçlarını aktarmaya devam edildi. Gruptaki her öğrenci girmek istedikleri meslekleri gruba tanıttılar. Ancak aynı mesleğe girmek isteyenlerden bir kişiye tanıtıldı. Seçtikleri mesleklerdeki gelişmeleri takip etmeleri önerildi. Akademik Benlik Kavramı Ölçeği son-test uygulamaları yapıldı.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin meslek alanlarını yetenek ve ilgilerine uygunluk açısından derecelendirmeleri sonucu ilk tercih puanlarının ön-test-son-testte deney ve kontrol gruplarına göre farklılığını görmek için çift yönlü varyans analizi yapılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin tercih uygunluğunu görmek için Kay-Kare yapılmıştır (Kaptan, 1995). Ancak Kay-Kare yapılırken 2x2'lik tablolarda (Kay-Kare tablolarında) gözenekler için beklenen değer 5'den küçük olduğunda Yate'nin düzeltme formülü uygulanır. Bu nedenle X^2 (Kay-Kare) değeri Yate'nin aşağıda verilen düzeltme formülü ile düzeltilmiştir (Walsh, 1990).

$$\text{Yate'nin düzeltme formülü: } X_c^2 = \sum \frac{([O-E] - .5)^2}{E}$$

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde istatistiksel işlemler ve yapılan bu istatistiksel işlemler sonucunda elde edilen bulgular anlatılacaktır.

Tablo II

İlk Tercih Puanlarının Ön-test Son-testte Gruplara Göre Ortalamaları

GRUP	TEST	ART.ORT.	STD.SAPM A	N
DENEY	ÖNTEST	61,5347	11,7494	19
	SONTEST	66,7163	17,5381	19
	TOPLAM	64,1255	14,9562	38
KONTROL	ÖNTEST	56,4879	18,9049	24
	SONTEST	55,0383	16,9342	24
	TOPLAM	55,7631	17,7697	48
TOPLAM	ÖNTEST	58,7179	16,1651	43
	SONTEST	60,1984	17,9804	43
	TOPLAM	59,4581	17,0123	86

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Akademik Benlik Kavramı Ölçeğinden ön-test ve son-test uygulamalarında puanların aritmetik ortalaması, standart sapması Tablo IV'te verilmiştir. Tablo IV'te görüldüğü gibi, deney grubunun Akademik Benlik Kavramı Ölçeği son-test puanlarının ortalamaları, ön-test puanlarının ortalamalarından daha yüksektir. Kontrol grubunun son-test puan ortalamaları, ön-test puan ortalamalarından bir miktar düştüğü görülmektedir. Deney Grubundaki öğrencilerin ön-test ve son-test puanları arasında bir artışın olduğu görülmektedir. Uygulanan grup rehberliği sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanımalarına yönelik bir gelişme olduğu gözlenmiştir.

Tablo III**İlk Tercih Puanlarının Ön-test Son-testte Gruplara Göre Farklılığı**

Varyansın Kaynağı	K.T.	Sd	K.O.	F	p
GRUP	1483,161	1	1483,161	5,326	0,024
TEST	73,850	1	73,850	0,265	0,608
GRUP * TEST	233,156	1	233,156	0,837	0,363
Grupiçi	22837,050	82	278,501		

Analiz sonuçlarına göre ; gruplar arası etkiye ilişkin $F=5.32$ olup, $sd=1$ 'dir. Ölçümler arası etkiye ilişkin $F=.26$ olup, $sd=1$ 'dir. Grup ölçüm etkileşimine ilişkin $F=.83$ olup, $sd=1$ 'dir. Bireylerin ilk tercih puanlarının deney ve kontrol grupları arasında farklılık göstermektedir

Grup Rehberliği sonrasında öğrencilerin tercihlerinin ilgi ve yeteneklerine uygunluğunun deney ve kontrol grupları arası farklılığının test edilmesi için X^2 tekniği uygulanmış ve sonuçlar Tablo IV'te verilmiştir.

Tablo IV**Son-test Aşamasında Tercih Uygunluğunun Gruplara Göre Dağılımı**

		GRUP		TOPLAM	X^2	P
		DENEY	KONTROL			
UYGUN DEĞİL	F	14	23	37	4,333	0,037
	%	73,7	95,8	86		
UYGUN	F	5	1	6		
	%	26,3	4,2	14		
TOPLAM	F	19	24	43		
	%	100	100	100		

Not: Yate'nin düzeltme formülü sonucu; $X^2 = 2.685$ ve $p=0.101$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo IV'te görüldüğü gibi, deney grubuna katılan 19 öğrenciden grup rehberliği uygulaması sonucunda, 5 öğrenci ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanı seçimi yapmışlardır. Elde edilen bu sonuç $p=0.037$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Ancak 2 x 2'lik tablolarda gözenekler için beklenen değer 5'den küçükse Yate'nin düzeltme formülü uygulanır. X^2 değerinin Yate'nin formülü ile düzeltilmesi sonucunda, X^2 değerinin $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür. Diğer bir ifade ile tercihlerin uygunluğunun deney grubu ile kontrol grubu arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir.



BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırma, akademik ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanı seçemeyen öğrencilerin bir grup rehberliği yaşantısından sonra, akademik ilgi ve akademik yeteneklerine uygun meslek alanı seçmelerinde bir gelişme olup olmadığını ortaya koymak amacı ile yapılmıştır.

Akademik ilgi ve yeteneklerine uygun isabetli bir meslek alanı seçimi yapamayan öğrencilerin mesleki grup rehberliği yaşantısı geçirdikten sonra akademik ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanı seçmeleri beklenmiştir. Araştırma bulguları mesleki grup rehberliğinin bu etkinliğe katılan öğrencilerin akademik ilgi ve yeteneklerine uygun isabetli meslek alanı seçmelerinde etkili olmadığını ortaya koymuştur. Ancak gruba katılan öğrencilerin grup yaşantısı sonrasında ilgi ve yeteneklerini tanımlarında anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Bu çalışmada, mesleki grup rehberliğinde uygulanan programın öğrencilerin akademik ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanı seçmelerinde etkili olmamasının araştırıcının mesleki grup rehberliğini yönetirken karşılaştığı durumlardan kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Araştırmada, araştırmacı, mesleki grup rehberliği uygulamaları sırasında şunlarla karşılaşmıştır: Mesleki grup rehberliği oturumları boyunca gruptaki birçok öğrencinin gruba katılma isteklerinin oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmacı öğrencileri gruba motive etmek amacıyla; Mesleki grup rehberliğinin I. oturumundan önce grup rehberliğinin amaç ve önemini vurgulamak için deney grubundaki öğrencilerle tek tek görüşme yapmıştır. Gruptaki öğrenciler İş ve İşçi Bulma Kurumu'na götürülmüş nasıl yararlanacakları anlatılmıştır. Meslekleri tanıtıcı çeşitli yayınlar deney grubundaki öğrencilere

dağıtılmıştır. Ancak gruba katılan öğrencilerin bir kısmında ilgisizliğin ve isteksizliğin devam ettiği gözlenmiştir.

İlköğretimin ikinci kademesinden itibaren öğrencide ilgiler ve yetenekler ayrışmaya başlamaktadır.

İçinde bulunduğu gelişim görevlerini başarıyla yerine getiremeyen birey, mutsuzluğa ve daha sonraki dönemlerde gelişim görevlerini yerine getirmekte zorluklar içine düşmektedir. Birey, 11-12 yaşlarında ilgilerini tanımaya ve hangi etkinliklerden hoşlanıp hangilerinden hoşlanmadığını anlamaya çalışır. Bu dönemde hoşuna gidenleri seçme gitmeyenleri ise reddetme eğilimi kuvvetlenmektedir. 12-14 yaşlarda ise yeteneklerin önemi artar. Gençler seçmeyi düşündüğü meslek ile yeteneklerinin uyumunun önemini kavramaya başlar. Seçimlerini yetenekleri doğrultusunda yapmaya gayret ederler. Dolayısıyla, gençlerin ilköğretimin ikinci kademesinde başarmaları gereken mesleki gelişim görevlerini başarıyla yerine getirememiş oldukları, bu kişiler ilgi ve yeteneklerini tanımada, ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanı seçiminde daha pasif davrandıkları gözlenmiştir.

Bu çalışmada meslek alanı seçiminde yerine getirilmesi gerekli mesleki gelişim görevlerinin sorumluluğunun birinci derecede öğrenciye ait olması gerektiği düşünülmüştür. Grup rehberliğine katılan öğrencilere ilgi ve yeteneklerini tanıırken neler yapması gerektiğini kendisinin keşfetmesini sağlamak ve böylece içinde bulunduğu gelişim döneminde yapması gereken mesleki tutum ve davranışların üstesinden gelebilmesine yardım etmek amaçlanmıştır.

Grup üyelerinin bir kısmının meslek alanı seçiminde yerine getirilmesi gereken sorumlulukları yerine getirmede yeteri derecede aktif olmadıkları düşünülmektedir. Bunun bir nedeni de içinde buldukları sosyo-ekonomik düzey olabilir. Çünkü sosyo-ekonomik düzey öğrencinin mesleki gelişim sürecini etkileyebilir. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden gelen çocuklar kendilerinden beklenen mesleki gelişim görevlerini yerine getirmede ve meslek seçiminde sağlıklı bir ilerleme gösteremeyebilirler.

Ülkü (1976), lise I. sınıflarda uygulanan grup rehberliğinin yöneltme açısından etkililiğini ortaya koymak amacıyla yapmış olduğu araştırmasında, grup rehberliği, öğrencilerin ölçülen ilgileri ile ileride başarılı olabileceklerini tahmin ettikleri meslek alanları arasında bir uyum sağlamada etkili olamamıştır. Ancak öğrenciler fen dalında başarılı olabilmek için ilgi kadar yeteneklerin de önemli olduğu konusunda bir içgörü kazanmışlardır. Ülkü'nün yapmış olduğu araştırmanın bulguları, bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte görülmektedir.

Güney (1982), "Bir grup rehberliği programının öğrencilerin meslek tercihleri ile meslek alanlarına bağlı değerleri arasında ilişkiye (uygunluğu) etkisi" adlı araştırmasında, deney grubundaki öğrencilerin meslek tercihlerine ilişkin bilgileri daha da zenginleşmiş ve mesleklere bağlı değerleri ve derecelendirmeleri meslek tercihleri ile tutarlılık eğilimi göstermiştir. Ancak gerek deney, gerekse kontrol grubunda 8 haftalık bir süre sonunda öğrencilerin meslek tercihlerinde önemli değişiklikler olmamıştır.

Bu çalışmada da öğrencilerin alan tercihlerinde 10 haftalık bir süreç sonunda anlamlı düzeyde bir değişiklik olmamıştır. Araştırmanın bulguları Güney'in yapmış olduğu araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Toplumumuzda, öğrencilerin ve ailelerin liselerde okutulmakta olan alanlara yüklemiş oldukları değerlerde öğrencilerin alan seçimini etkilemiş olabilir. Toplumumuzda belli mesleklere yönelme vardır. Oysa her mesleğin ayrı bir değeri vardır.

Lisede okutulmakta olan altı alan mevcuttur. Bu alanların, toplumdaki insanların, velilerin, öğrencilerin gözünde farklı değerleri vardır. Okutulmakta olan alanlara farklı değer yargıları yüklenerek bakılmaktadır. Fen Bilimleri, Türkçe-Matematik alanına daha fazla önem verilmekte ve bu bölümler daha avantajlı, kaliteli ve bu bölümde okuyan öğrenciler daha zeki, başarılı olarak görülürken, bir Sosyal Bilimler, Sanat Alanı ya da Spor Alanı'nda okuyan öğrenci fazla önemsenmemektedir. İşte farklı değer yargıları yüklenmiş olan alanları öğrenciler seçerken öncelikli olarak ilgi ve yeteneklerini düşünmemekte, okudukları alana göre

değerlendirileceklerini düşünerek, toplum gözünde daha önemli, kaliteli görülen alanı seçme eğilimi içerisine girmektedirler. Bu tür düşünce donanımında olan öğrenciler ilgi ve yetenekleri doğrultusunda alan seçmeleri yerine alanlara yüklenmiş olan değerleri de gözardı edememektedirler.



ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara dayanılarak çıkarılan sonuç ve bu sonuç doğrultusunda ileride bu konu ile ilgili yapılacak araştırmalar için öneriler sunulacaktır.

Sonuç; bu araştırmanın bulgularına göre; uygulanan mesleki grup rehberliği programı sonucunda gruba katılan öğrencilerde, akademik ilgi ve yeteneklerini tanımalarına yönelik bir gelişme olduğu gözlenmiştir. Ancak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun meslek alanı seçimlerinde, deney grubunda ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak gruba katılan öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanımada anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Öneriler

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda mesleki rehberlik alanında ileride yapılacak çalışmalar için öneriler aşağıda sunulmaktadır.

1 Bu araştırmada mesleki grup rehberliğine katılan öğrenciler random yol ile seçilmişlerdir. Onların bu yöntemle seçilmelerinin ardından mesleki grup rehberliği etkinliğine katılmada isteksiz oldukları araştırıcı tarafından gözlenmiştir. Bu araştırmanın amacıda dikkate alındığında araştırmanın gönüllü öğrencilerle tekrarlanmasında fayda görölmektedir.

2 Mesleki grup rehberliği programı 10 haftadan uzun bir zaman dilimine yayılarak uygulandığında daha etkili bir sonuç ortaya çıkabilir.

3 Bu araştırma alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Aynı program farklı sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler üzerinde de denenebilir.

4 Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanımalarına yönelik yardım hizmetlerine ilköğretimden itibaren başlanarak verilmelidir. Bu nedenle benzeri bir mesleki grup rehberliğinin ortaokul öğrencileri ile yapılması yararlı olacaktır.

5 Mesleki grup rehberliğinde tartışılan hipotetik vak'aların yanı sıra bu vak'alardaki kişilerin yaşantılarına benzer meslek seçimi yaşantısı yaşamış öğrencilerin grup ortamına getirilerek grupta meslek seçimi yaşantısını anlatmaları fayda sağlayacaktır.

6 Bu çalışmada, genel lise programına devam eden lise I. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Benzer araştırmalar sınıf geçme alan seçme uygulaması içinde Anadolu Lisesi, Fen Lisesi öğrencileri (lise öğrenimine özel bir sınavı başarıyla devam eden öğrenciler) üzerinde de yapılarak çalışmada denenilen mesleki grup rehberliğinin bu öğrenciler üzerinde etkisi araştırılabilir.

7 Bu çalışmada denenilen mesleki grup rehberliği programının etkililiğinin araştırmacının dışındaki bu alandaki uzman kişiler tarafından başka lise I. sınıf öğrencileri üzerinde de sınanması, bu mesleki grup rehberliği etkinliğinin mesleki rehberlik hizmetleri vermedeki etkililiği ve kullanılabilirliği konularına daha da objektiflik getirecektir.

KAYNAKÇA

- AKAY, Bengisu. (1983). **Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- AKBALIK, Gül. (1991). **Ortaokul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- AKDEMİR, Çağatay. (1987). **Lise Öğrencilerinin Başarı Düzeylerinin Meslek Seçimine Etkisi.** Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi).
- AKSEL, Gönül. (1993). **Öğrencilerin Yetenek ve İlgilerinin Kendileri ve Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi.** Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BACANLI, Feride. (1995). **Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerine Etkisi.** Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- BACANLI, Feride. (1996a). *Beş Oturumluk (Kısa Süreli) ve On oturumluk (Uzun Süreli) Mesleki Grup Rehberliklerinin Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerine Etkileri: Karşılaştırmalı Bir Araştırma. III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.* Adana: Çukurova Üniversitesi, 141-149.
- BACANLI, Feride. (1996b). **Bir Mesleki Grup Rehberliği Programı ve Uygulama Klavuzu.** Ankara: Milli Eğitim Yayını.

- BİLGİN, Asude. (1995). **Grup Rehberliğinin ve Grupla Psikolojik Danışmanın, Lise Öğrencilerinin, Anne-Babalarından Bağımsız Meslek Kararı Verme Davranışına Etkisi.** Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- DURLANIK, Mustafa. (1998). **Bireysel Danışma Hizmetinin Öğrencilerin Mesleki Tercihlerine Etkisi.** Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- EVREN, Melda. (1999). **Mesleki Grup Rehberliğinin Cinsiyetleri Farklı İlköğretim Okulu 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluklarına, Mesleki Benlik Algılarına ve Mesleki Tercihlerine Etkisi.** Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- FARMER, S.Helen ve başk. (1995). *Women's Career Choices: Focus on Science, Math, and Technology Careers.* **Journal of Counseling Psychology**, 42 (2), 155-170.
- FOUAD, Nadya A. ve T.J.KEELEY. (1992). *The Relationship Between Attitudinal and Behavioral Aspects of Career Maturity.* **The Career Development Quaterly**, 40, 257-271.
- GATI, Itamar, M.GIVON ve S.H.OSIPOW. (1995). *Gender Differences in Career Decision Making: The Content and Structure of Preferences.* **Journal of Counseling Psychology**, 42 (2), 204-216.
- GÜLEN, Ayşen. (1996). **İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Üst Öğretim ve Mesleğe Yönlendirilmelerine İlişkin Sınıf Öğretmenleri ve Öğrencilerin Görüşlerinin Belirlenmesi.** Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- GÜNEY, Zinifer. (1982). **Bir Grup Rehberliği Programının Öğrencilerin Meslek Tercihleri İle Meslek Alanlarına Bağlı Değerleri Arasındaki İlişkiye**

- (Uygunluğa) Etkisi.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- HANSON, Jerrold T. and D.L.SANDER. (1973). *Differential Effects of Individual and Group Counseling on Realism of Vocational Choice.* **Journal of Counseling Psychology**, 20 (6), 541-544.
- KANDEMİR, Ö. Faruk. (1998). **Toplumsal Kökenlerine Göre Öğrencilerin Orta Öğretim Alan Tercihleri.** Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- KAPTAN, Saim. (1995). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri.** Ankara: Tek Işık Matbaası.
- KELSO, Geoffrey I. (1977). *The Relation of School Grade To Age And Stages Ind Vocational Development.* **Journal of Vocational Behavior**, 10, 287-301.
- KING, Suzanne. (1989). *Sex Differences in a Casual Model of Career Maturity.* **Journal of Counseling & Development**, 68, 208-215.
- KUZGUN, Yıldız. (1976). *Lise Öğrencilerinin Mesleki Doyum Tercihleri.* **Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, 8, 1-2.
- KUZGUN, Yıldız. (1982). **Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımlarına Etkisi.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 118.
- KUZGUN, Yıldız. (1988). **Mesleki Rehberlik.** Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Ders Notları.
- KUZGUN, Yıldız. (1995). **Kendini Değerlendirme Envanteri El Kitabı.** Ankara: ÖSYM Yayını.
- KUZGUN, Yıldız. (1996). **Akademik Benlik Kavramı Ölçeği.** Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.

- KUZGUN, Yıldız. (1997a). **Grup Rehberliği El Kitabı**. Ankara : Milli Eğitim Bakanlığı Yayını
- KUZGUN, Yıldız. (1997b). **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: ÖSYM Yayını.
- KUZGUN, Yıldız. (1998). **Üniversiteler Yüksek Öğretim Programları ve Meslekler Rehberi**. Ankara: ÖSYM Yayını.
- KUZGUN, Yıldız. (2000). **Meslek Danışmanlığı**. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- KUZGUN, Yıldız ve F. BACANLI.(1996). **Mesleki Olgunluk Ölçeği El Kitabı**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- LADANY, Nicholas ve başk. (1997). *At-Risk Urban High School Students' Commitment to Career Choices*. **Journal of Counseling & Development**, 76, 45-51.
- LOWMAN, Rodney L., R.E.WILLIAMS ve G.E.LEEMAN. (1985). *The Structure and Relationship of College Women's Primary Abilities and Vocational Interests*. **Journal of Vocational Behavior**, 27, 298-315.
- MEIR, Elchanan I. ve D.SHIRAN. (1979). *The Occupational Cylinder as a Mean for Vocational Maturity Enhancement*. **Journal of Vocational Behavior**, 14, 279-283.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (1995). **Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği**.
- ONUR, Bekir ve U. ÖNER. (1986). *Çeşitli Gelişim Evrelerinde Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları ve Rehberlik İlişkileri*. **Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunlar**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayını,10,53-62.
- OHLER, Denise L., E. M. LEVINSON ve G. M. HAYS. (1996). *The Relationship Between Career Maturity and Congruence, Consistency, and*

Differentiation Among Individuals With and Without Learning Disabilities.
Journal of Employment Counseling, 33, 50-61.

OHLER, Denise L., E.M.LEVINSON ve W.H.BARKER. (1996). *Career Maturity in College Students With Learning Disabilities.* **Career Development Quarterly**, 46, 278-288.

ÖNCÜ, Hüseyin. (1991). **Grupla Mesleki Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Mesleki Tercihlerine Etkisi.** Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (1999). **Öğrenci Seçme Sınavı.** Ankara: ÖSYM Yayını.

RAINEY, Martin L. ve L.D.BORDERS. (1997). *Influential Factors in Career Orientation and Career Aspiration of Early Adolescent Girls.***Journey of Counseling Psychology**, 44, 160-172.

SAVRAN, Canan ve Z.BALCI. (1996). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri, Yetenekleri, Mesleki İlgileri ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler: Pilot Bir Çalışma.* **III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.** Adana: Çukurova Üniversitesi, 117-131.

SELÇUK, Ziya. (1999). **İlköğretimde Rehberlik.** Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.

ULUSOY, Mustafa. (1980). **Ortaokul III. Sınıf Öğrencilerinde Mesleğe Yönelme.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

USLUER, Erdal. (1996). **Meslek İnceleme Yaşantısının Mesleki Olgunluğa Etkisi.** Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

USLUER, Erdal. (1998). **Meslek İnceleme Klavuzu.** Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.

- UZER, Ayşe Sibel. (1987). **Lise Öğrencilerinin Yükseköğretim Programlarının Tercihleri İle Kendi Yetenek, İlgi ve Mesleki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiler**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- WALSH, Anthony. (1990). **Statistics for The Social Sciences**. New York: Publisher, Harper and Row.
- WESTBROOK, Bert W, E. E. SANFORD ve M. H. DONNELLY. (1990). *The Relationship Between Career Maturity Test Scores and App Ropriateness of Career Choies: A Replication*. **Journal of Vocational Behavior**,36, 20-32.
- YEŞİLYAPRAK, Binnur. (1992). *Mesleki Gelişim Kuramları Üzerine Bir Eleştirel Değerlendirme*. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**,2,(6), 43-49.
- YEŞİLYAPRAK, Binnur. (2000).**Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**. Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.
- YILDIZHAN, Candan. (1995). **Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Ders Geçme ve Kredi Sisteminin Rehberlik Hizmetleri İçinde Yer Alan Yönlendirme İlkesi Açısından Değerlendirilmesi**. Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- YOUNG, Richard A. ve başk. (1997). *The Joint Action of Parents and Adolescents in Conversation About Career*. **The Career Development Quarterly**,46, 72-86.
- ZEREN, Gonca Ş. (1999). **Yabancı Dil Ağırlıklı Lise, Özel Lise ve Anadolu Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

EKLER

EK-I

AKADEMİK BENLİK KAVRAMI ÖLÇEĞİ

Prof. Dr. Yıldız Kuzgun

Açıklama

Bu ölçek yetenek ve ilgilerinizi daha iyi tanımanıza ve bu yolla okul ve ders seçiminize yardımcı olmak amacı ile geliştirilmiştir. Ölçekte yetenek ve ilgi alanlarınızı yansıtan faaliyetleri ne kadar başarı ile ve ne derece sıklıkla yaptığınızı ya da o işi yapmaktan ne derece hoşlandığınızı soran sorular bulunmaktadır. Sizden istenen, bu soruları dikkatle okuyup, her faaliyeti veya işi ne derece başarı ile yapabildiğinizi veya o işten ne derece hoşlandığınızı cevap kağıdında ilgili sorunun altındaki aralığı karalamak suretiyle belirtmenizdir.

Cevap kağıdında A “Hiçbir zaman”, B “Ara sıra”, C “Sık sık”, D “Her zaman” anlamına gelmektedir. Cevaplamanın nasıl yapılacağı, aşağıda bir örnekle gösterilmiştir.

“Matematik dersinde öğrendiğiniz ilke ve kuralları kullanarak ilk defa karşılaştığınız bir problemi kolaylıkla çözebilir misiniz?”

Eğer siz, benzerini daha önce görmediğiniz bir problemi hiç çözemiyorsanız, A harfinin, bunu ara sıra başarabiliyorsanız B'nin, böyle bir problemi sık sık çözebiliyor ama arada bazen başarısız oluyorsanız C'nin, her zaman başarılı iseniz D'nin altındaki aralığı karalayacaksınız.

A B C D

Bazı sorular, bir faaliyetten hoşlanıp hoşlanmadığınızı sormaktadır. Eğer bir faaliyetten hiç hoşlanmıyorsanız "A" harfinin, çok hoşlanıyorsanız "D" harfinin altındaki aralığı karalayacaksınız. Görüldüğü gibi "A" bir ilgi veya yeteneğin en az, "D" en çok olduğu durumu göstermekte ve diğer seçenekler buna göre derecelenmektedir. İçinizden geldiği gibi cevaplamaya ve cevapsız soru bırakmamaya çalışınız.

1. Bir yazı yazarken, bir ödev yaparken, yazım (imla) kurallarına dikkat eder misiniz?
2. Bir hikaye kitabını hızlı ve doğru okuyabilir misiniz?
3. Çarpım tablosunu, bölme işlemi kolay öğrenebildiniz mi?
4. Birbirine çok benzeyen iki resmin arasındaki küçük farkları hemen görebilir misiniz?
5. Kelimeleri doğru bir biçimde yazabiliyor ve söyleyebiliyor musunuz?
6. Bir dairenin merkezini doğru bir biçimde tahmin ederek işaretleyebilir misiniz?
7. İki çizgi arasında çok az bir uzunluk farkı olduğunda, bunu kolaylıkla algılayabilir misiniz?
8. Bir parçayı bir kere okuduktan sonra hemen özetleyebiliyor musunuz?
9. Dört işlemle akıldan, hızlı problem çözebilir misiniz?

10. Bir doğru parçasının kaç santimetre olduğunu doğru tahmin edebilir misiniz?
11. Yeni duyduğunuz kelimelerin anlamlarını öğrenmeye çalışır mısınız?
12. Okuduğunuz bir parçada belirten fikirler arasında ilişki kurabiliyor musunuz?
13. Bir matematik probleminin çözüm yolunu öğrendikten sonra, ona benzer problemleri çözebiliyor musunuz?
14. İlk defa gittiğiniz bir binada yönünüzü kolaylıkla bulabilir misiniz?
15. Bir defa başkaları ile birlikte gittiğiniz bir yeri, ikinci defa yalnız başına gittiğinizde, kolaylıkla bulabilir misiniz?
16. Gelişigüzel parçaları ayrılmış bir şeklin veya cismin parçalarını eski yerlerine kolaylıkla yerleştirebilir misiniz?
17. Bir makinenin şemasına bakarak makineyi kurabilir misiniz?
18. Açılmış hali verilen geometrik bir cismin, kapandığı zaman, açılacağı şekli göz önünde canlandırabilir misiniz?
19. Bir konuda edindiğiniz bilgileri, kendi sözcüklerinizle başkalarına aktarabiliyor musunuz?
20. Sizin düzeyinizde bir matematik kitabını okuyarak bir problemin çözüm yolunu bulabiliyor musunuz?
21. Boş zamanlarınızda, zevk için matematik problemleri çözmeye çalışır mısınız?
22. Bir konuyu söz ve yazı ile anlatırken, fikirleri doğru bir sıra ile verebiliyor musunuz?

23. Matematik dersinde, özel bir yardım (ders) almadan başarılı olabiliyor musunuz?
24. Bir yazıdaki fikir ve ifade hatalarını kolaylıkla görebilir misiniz?
25. Boş bir kesme şeker kutusu, kısa kenarlarından kesilip açılınca hangi yüzeyin nereye geleceğini göz önünde canlandırabilir misiniz?
26. Öğrendiğiniz matematik kurallarını fen bilgisi derslerindeki problemlere uygulayabilir misiniz?
27. Bir kağıda, cetvel kullanmadan düzgün paralel çizgiler çizebiliyor musunuz?
28. Karmaşık bir geometrik şeklin, sağa ve sola döndürülmesi ile alacağı durumu göz önünde canlandırabilir misiniz?
29. Bir problemin, size öğretilen çözüm yollarından farklı çözüm yollarını bulabilir misiniz?
30. Akıcı bir üslupla güzel yazı (örneğin bir mektup) yazabilir misiniz?
31. Okuduğunuz bir parçada anlatılan fikirleri bulup özetleyebiliyor musunuz?
32. Sizin düzeyinizde, ama daha önce hiç görmediğiniz bir matematik kitabını rahatlıkla okuyabilir misiniz?
33. Bir evin planına baktığınızda, evin yapılmış halini göz önünde canlandırabilir misiniz?
34. Bir kağıda çizilen yıldız biçimindeki bir şekli makasla, düzgün bir biçimde kesip çıkarabilir misiniz?
35. Alet kullanmadan, düzgün geometrik şekiller çizebilir misiniz?

36. Attığınız bir bilyeyi veya bir taşı istediğiniz hedefe gönderebilir misiniz?
37. Satranç öğrenmek için çaba sarfediyor musunuz?
38. Fen dersleri ile ilgili konuları kolay öğrenebiliyor musunuz?
39. Desenli kağıtları, şekilleri birbirine tamamlayacak şekilde, yanyana yapıştırabilir misiniz?
40. Bir aletin (örneğin, saatin) çok küçük bir parçasını (vidasını) yerine kolayca yerleştirebilir misiniz?
41. Gelecekte kendinizi, bir laboratuarda araştırmacı olarak düşlediğiniz olur mu?
42. Bir kente gittiğinizde, müzeleri, tarihi yerleri gezer misiniz? (Gezmek ister misiniz?)
43. Çeşitli atasözlerinin ve özdeyişlerin nereden çıktığını araştırmak ister misiniz?
44. İnsanların ne düşündüklerini ve ne hissettiklerini incelemekten hoşlanır mısınız?
45. Fen derslerinde öğrendiğiniz ilke ve kuralları evinizdeki sorunların çözümünde kullanır mısınız?
46. Fen dersleri ile ilgili konularda sınıfta öğretilenlerden daha fazla bilgi edinmek için başka kaynaklara baş vurduğunuz oluyor mu?
47. Evcil hayvanların veya bitkilerin gelişmelerini incelemekten hoşlanır mısınız?
48. Yeni öğrendiğiniz yabancı dildeki sözcükleri bir cümlede kullanmaya çalışır mısınız?

49. Fen bilgisi ile ilgili problemleri çözmekten hoşlanır mısınız?
50. Deniz dibindeki hayatı gösteren bir filmi ilgi ve dikkatle izler misiniz?
51. Yabancı dildeki kelimeleri kolaylıkla ezberleyebiliyor musunuz?
52. Bir bilyeyi, başka bir bilye ile vurarak, istediğiniz hedefe gönderebilir misiniz?
53. Büyük coğrafya keşiflerini anlatan bir televizyon dizisini izlemekten hoşlanır mısınız?
54. Tarih ve coğrafya derslerinde okutulan konuları kolay öğrenebiliyor musunuz?
55. Bilimsel proje sergilerini gezer misiniz?(Gezmek ister misiniz?)
56. İnsanların gazetelerde hangi haberleri merakla okuduklarını araştırmak ister misiniz?
57. Tarih romanları okumaktan hoşlanır mısınız?
58. Televizyonda bilimsel buluşları anlatan belgesel programları izler misiniz?
59. Ünlü bilim adamlarının hayatını anlatan televizyon dizilerini izler misiniz?
60. Bir pastayı veya böreği, eşit olarak düzgün biçimde kesebilir misiniz?
61. “Çocuklarda Yaratıcılık” başlıklı bir makaleyi okumak ister misiniz?
62. Çevrenizdeki insanların davranışlarının nedenlerini merak edip araştırır mısınız?
63. Uzay araçlarının, roketlerin evrimini gösteren bir sergiyi izlemek ister misiniz?

64. Ünlü toplum liderlerinin hayatını anlatan eserleri okumak veya filmleri izlemek ister misiniz?
65. “İnsan Hakları” konulu bir ödev hazırlayıp sınıfta sunmak ister misiniz?
66. Küçük bir deliğe, ince bir çubuğu, deliğin kenarına değdirmeden sokabilir misiniz?
67. Küçük bir şeklin (örneğin bir çiçek resminin) içini, dışarı taşırmadan suluboya ile boyayabilir misiniz?
68. Orta Asya’daki eski uygarlık eserlerini gösteren bir belgesel filmi izlemekten hoşlanır mısınız?
69. Evinizde ipekböceği yetiştirip bakımını üstlenir misiniz?
70. Kapı zili, kilit gibi ev aletlerini onarmaya çalışır mısınız?
71. Tahtadan veya metalden oyuncaklar yapabilir misiniz?
72. Yeni çiçek türleri yetiştirmeyi denemek ister misiniz?
73. Bir yabancı turistle, bildiğiniz yabancı dille konuşmaya çalışır mısınız?
74. Gelecekte yabancı dilinizi ilerletip o dilde yazılmış dergi ve kitapları okumayı düşünür müsünüz?
75. “Hayvanat bahçesine getirilen hayvanların yeni çevreye uyum sorunları” konulu bir belgesel filmi ilgi ile izler misiniz?
76. Bir çiftliğin yöneticisi olmayı düşünür müsünüz?
77. Yeni öğrendiğiniz yabancı dildeki sözcükleri doğru biçimde söylemeye gayret eder misiniz?
78. Kaliteli meyve yetiştiren bir üretici olmayı düşünür müsünüz?
79. Bir aleti parçalara ayırıp tekrar birleştirebilir misiniz?

80. Evcil hayvanların hangi koşullarda ve ortamlarda daha iyi geliştiklerini incelemekten hoşlanır mısınız?
81. Yeni bir alet veya makine ile karşılaştığınızda, hemen onun nasıl çalıştığını öğrenmeye çalışır mısınız?
82. Evde bir hayvan (kuş) besler, bakımını yapar mısınız?
83. Saksıda ve bahçede çiçek yetiştirip bakımını üstlenir misiniz?
84. Elektrikli aletlerin nasıl işlediklerini inceler misiniz?
85. Havuzlarda balık üretme yöntemlerini gösteren bir filmi ilgi ile izler misiniz?
86. Her türlü araç ve gereç sağlansa, bir kafes yapmayı dener misiniz?
87. İnanç ve düşüncelerinizi başkalarına kolaylıkla aktarabilir misiniz?
88. Tartışmalarda güçlü kanıtlar bularak, görüşünüzü karşınzdakilere kabul ettirebilir misiniz?
89. Belleğiniz kuvvetli midir?
90. İnsanların daha çok hangi malları almak istediklerini öğrenmeye çalışır mısınız?
91. Model uçak yapmaya çalışır mısınız?
92. Arkadaşlarınız arasındaki çatışmaların çözümünde arabuluculuk yapar mısınız?
93. Bir yazıdaki hataları düzeltmekten, bir hesabı kontrol etmekten hoşlanır mısınız?
94. Yaptığınız her hangi bir işin temiz ve özenli olması için gereken özeni gösterir misiniz?

95. Bir makinenin, örneğin bir elektrik motorunun, evrimini gösteren bir sergiyi gezmek ister misiniz?
96. Çevrenizde “hazırcevap” bir kişi olarak tanınır mısınız?
97. Okul kantini ya da kooperatifini yönetmek ister misiniz?
98. Bir işin ince ayrıntıları ile uğraşır mısınız?
99. Paranızı nerelerde harcadığının kaydını tutar mısınız?
100. Anılarınızı yazar mısınız?
101. Yaz aylarında bir dükkanda ya da ticarethanede çalışmak ister misiniz?
102. Derslerinize günü gününe çalışır mısınız?
103. Okulda şiir okuma yarışmaları düzenleyen bir grubun üyesi olmak ister misiniz?
104. Mektuplarınızı, eski okul karnelerinizi tarih sırasına koyup saklar mısınız?
105. Aldığınız her şeyin ya da yaptığınız her işin düzenli bir biçimde kaydını tutar mısınız?
106. Yabancı dil kurslarına gitmek ister misiniz?
107. Bir makinenin çalışmasını geliştirici yöntemler düşünür müsünüz?
108. Söz ve davranışlarınızın başkaları üzerindeki etkilerini öğrenmeye çalışır mısınız?
109. Konuşurken çevrenizdeki insanların ilgisini çekebilir ve görüşlerinizi onlara kabul ettirebilir misiniz?
110. Televizyondaki reklamların daha iyi nasıl yapılabileceği üzerinde araştırma yapan bir grubun içinde yer almak ister misiniz?

111. Evleri dolaşıp bir malın tanıtımını yapmaktan hoşlanır mısınız?
112. Ödevlerinizi zamanında ve düzgün bir biçimde yapar mısınız?
113. Televizyonda ya da radyoda şiir saatlerini izler misiniz?
114. Kendinizi gelecekte bir yazar olarak düşlediğiniz olur mu?
115. Yaptığınız her hangi bir şeyi özenle süsler misiniz?
116. Küçük hikayeler yazmayı dener misiniz?
117. Ünlü sanatçıların, ressamların hayatını merak eder misiniz?
118. Çevrenizdeki çeşitli makinelerin bakımını yapar, onları bozmadan kullanabilir misiniz?
119. Sizin gibi düşünmeyen insanları ikna etmek için uzun tartışmalara girer misiniz?
120. Çevrenizdeki eşyaların, ürünlerin, satılsalar kaç lira edeceklerini düşünür müsünüz?
121. Eşyalarınızı yerli yerine koyar, çevrenizi düzenli tutar mısınız?
122. Bir malı satmak için neler yapmak gerektiğini öğreten bir kursa katılmak ister misiniz?
123. Gazete, boş şişe gibi kullanılmış şeyleri satarak para kazanmayı düşünür müsünüz?
124. Yabancı dilde şarkı söylemeye özenir misiniz?
125. Mektupları zamanında cevaplandırır mısınız?
126. Bir şeyi satın alacağınız zaman çeşitli dükkanları dolaşıp fiyatları karşılaştırmak gereği duyar mısınız?

127. Bir aleti, tarifesine ve şemasına bakarak çalıştırabilir misiniz?
128. Güzel konuşma ve başkalarını ikna edebilme gücünü geliştirici kurslara katılmak ister misiniz?
129. Arkadaşlarınıza ciklet, çikolata, bilye vb. şeyler sattınız mı?
130. Gelecekte kendinizi bir tüccar olarak düşlediğiniz olur mu?
131. Roman, hikaye veya şiir okur musunuz?
132. Boş vakitlerinizde çiçek, nakış resim, heykel vb. yapar mısınız?
133. Radyo ve televizyonda müzik programlarını izler misiniz?
134. Müzik yarışmalarına katılmak ister misiniz?
135. Televizyonda resim sanatı ile ilgili haberleri ilgi ile izler misiniz?
136. Gittiğiniz bir kentte sanat galerilerini, resim sergilerini gezmek ister misiniz?
137. Ağlayan bir çocuğu oyalayabilir misiniz?
138. Yaşlılar yurdunda eğlence günleri düzenlemekten hoşlanır mısınız?
139. Başkalarına, kişisel sorunların çözümünde yardımcı olabiliyor musunuz?
140. Çocuk gürültüsüne katlanabilir misiniz?
141. Belli bir anda pek çok şeye birden dikkat edebilir misiniz?
142. Kompozisyon derslerinde başarılı mısınız?
143. Okul gazetesine yazı yazar mısınız?
144. Müzik dersleri alıyor musunuz?

145. Bir müzik aleti çalar mısınız?
146. Bir hastaya bakabilir, ilaçlarını zamanında verebilir misiniz?
147. Resim ve mimarlık sanatının gelişimini anlatan bir kitabı zevkle okur musunuz?
148. Bir hastanede, yaz aylarında gönüllü olarak çalışmak ister misiniz?
149. Boş vakitlerinizi resim veya elişleri yaparak geçirmeye çalışır mısınız?
150. Konuştuğunuz zaman kendinizi çevrenizdeki insanlara dinletebiliyor musunuz?
151. Karşınızdaki insanların ne düşündüklerini ve ne hissettiklerini anlayabilir misiniz?
152. Müzik aletleri sergisini görmek ister misiniz?
153. Çeşitli ülkelerin halk şarkılarını tanıtan bir programı izler misiniz?
154. Hastalara ve yaşlılara kitap okumaktan hoşlanır mısınız?
155. Küçük çocuklara oyun öğretmekten, onlara şarkı söylemekten hoşlanır mısınız?
156. İmkanlarınız ölçüsünde konserlere gitmeye çalışır mısınız?
157. Yabancı dil dersinde başarılı mısınız?
158. Ayakta ve hareketli olarak çalışmaktan hoşlanır mısınız?
159. Ufak tefek besteler yapmaya çalışır mısınız?
160. Bir evi ya da salonu süslemekten hoşlanır mısınız?
161. Başkalarına dinletecek düzeyde bir müzik aleti çalıyor musunuz?
162. Odanızı, yaptığınız resim veya elişleri ile süsler misiniz?

163. El sanatları ya da resim kurslarına gitmek ister misiniz?
164. Yeni duyduğunuz bir müzik parçasını çalmaya veya söylemeye çalışır mısınız?
165. Gazete ve dergilerdeki edebiyat sütunlarını okur musunuz?
166. Okul kitaplığına gider ve kitap alır mısınız?
167. Dilbilgisi kurallarını öğrenip uygulayabiliyor musunuz?
168. Görüşlerinize karşı çıktığında bunu soğukkanlılıkla karşılar mısınız?
169. Açık havada çalışmaktan hoşlanır mısınız?
170. Gelecekte kendinizi çeşitli dillerin yapı ve özellikleri üzerinde çalışan bir araştırmacı olarak düşünebilir misiniz?

EK II**MESLEK ALANLARINI YETENEKLERE VE İLGİLERE
UYGUNLUK AÇISINDAN SIRALAMA FORMU**

ADI/ SOYADI :

SINIFI :

NO :

Aşağıdaki alanları sizin ilgi ve yeteneklerinize uygunluğuna göre sıralayınız.

- Türkçe-Matematik
- Fen Bilimleri
- Sosyal Bilimler

EK III

HER İŞ ÖNEMLİDİR

Amaç : Topluma yararlı her işi önemli sayma.

İşlem

Aşağıdaki işlerin her birini bir öğrenciye veriniz ve işin ne kadar önemli olduğunu savunmasını isteyiniz. Bunun için öğrencilere hazırlanma süresi veriniz.

Öğrencilerin her birinin, kendisine verilen işi “ben.....bir kişi olmak isterdim. Çünkü” diyerek savunmalarını sağlayınız.

- Kaliteli buğday cinsi yetiştirme.
- Laboratuarda kan tahlili yapma.
- İki metal parçasını düzgün biçimde kaynakla birleştirebilme.
- Bir buzdolabının arızasını hemen giderebilme.
- Bir hastaya bakabilme (ilacını verme, bakımını yapma).
- Makedede düzgün dikiş dikebilme.
- Bir hastanın hastalığını teşhis edebilme.
- Yeni giyim modelleri çizebilme.
- Bir bina planı çizebilme.
- Türkiye'nin 10 yıl sonraki teknik insan gücünü hesaplayabilme.

- Bol süt veren büyükbaş hayvan yetiştirebilme.
- İşsizlere iş bulmada yardımcı olma.
- Yeni bir sandalye modeli tasarlama.
- İnsanları eğlendirebilme.
- Kitap- gazete satma.
- İnsanlara bir şeyler oğretme.
- Bir binanın içini süsleme.
- Reçeteye göre ilaç yapma.
- Karlı yatırım alanları konusunda danışmanlık yapma.

Bu alışma ile oğrencilerin, yalnız bilimsel çalışmaların değil onları uygulayan insanların da önemli işler yaptıkları ve bunu yapabilme gücü denilen yeteneklerin her birinin önemli olduğu konusunda anlayış geliştirmeleri, özellikle el becerisi ve sanat yeteneklerine de saygı duyup bu yeteneklerini geliştirmeye istekli olmaları amaçlanmaktadır.

EK IV

LERZAN İÇİN BİR ALAN SEÇELİM

Amaç: Alan seçerken göz önüne alınması gereken faktörlerin bilincinde olma.

İşlem:

Aşağıdaki açıklamayı okuyunuz veya tahtaya yazınız.

“Lerzan lise I. sınıftadır ve gelecek yıl bir alan seçmek durumundadır. Lerzan ileride babası gibi eczacı olmak ve ve eczanelerini babasından sonra da devam ettirmek istemektedir. Kendisine sorulduğunda Lerzan fen derslerini sevdiğini, özellikle biyolojiye çok ilgi duyduğunu ifade etmektedir.

1. Lerzan için lisede bir alan belirtmeniz gerekirse hangi alanı uygun bulursunuz? Niçin?
2. Lerzan’a uygun bir alan bulabilmek için onun hakkında başka neleri bilmemiz gerekir? Niçin?

Öğrencilerin yanıtlarını tahtaya yazın. Burada Lerzan’ın okul başarısını , özellikle fen ve matematik derslerinden aldığı notları bilmenin önemli ve gerekli olduğunu öğrencilerin görmeleri sağlanmalıdır. Çünkü verilen metinlerde Lerzan’ın ilgi alanı ve başarısı hakkında kendi algıları belirtilmektedir. Bu bilgilerden Lerzan’ın, öğretmenlerin gözündeki yerini, sınıftaki başarı durumunu öğrenmemiz mümkün değildir. Ayrıca, okulun genel başarı düzeyi de tartışılmalıdır. Eski mezunlardan yüzde kaçının üniversiteye girebildiği, bunlardan yüzde kaçının fen alanı ile ilgili programlara yerleştirildiği konusunda da bilgiye ihtiyaç vardır. Öğrencilerin tartışmalar sonucunda bu gerçekleri görmelerine yardımcı olunmalıdır.

EK V

Emre Lise 2. sınıfta okuyor. O, kendi kendine ve arkadaşlarıyla satranç oynamaktan pek hoşlanır. Elinden satranç kutusu pek eksik olmaz.

Emre, ders seçme zamanı samimi arkadaşlarıyla aynı sınıfta okuyabilmek için onların seçtikleri dersleri seçti. Seçtiği dersler; Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Sanat Tarihi, Coğrafya, Sağlık Bilgisi.

Emre, son günlerde içinden sık sık şunları tekrarlıyor; “Tarihte neler olmuş?, Ülkelerin coğrafyası nasıldır?, Yazarların üslupları nasıldır?, Türk dilinin kuralları nelerdir? vb. konular benim hiç ilgimi çekmiyor. Bu konuları çalışmak bana çok sıkıcı geliyor. Arkadaşlarımın bu dersleri niçin seçtiklerini bir türlü anlamıyorum. Keşke, bütün dersler matematik dersi gibi olsa, herşey sayılarla ifade edilse, sayılarla çözümlense. Matematik problemlerini çözmek satranç oynamak kadar zevkli oluyor....”

Nitekim, Emre çeşitli matematik ve geometri kitaplarından kendi kendine problemler çözüyor, merak ettiği konuları öğrenmek ve bu konular hakkında tartışmak istiyor. Fakat bu dersleri seçmediği için isteklerini yapamıyor. Öğretim yılı başında seçtiği dersleri çalışmayı ise sınav günlerine ertelıyor. Bu yüzden sınavlarda da başarısız oluyor.

Emre, “ İstemediğim dersleri çalışmak, başarısız olmak canımı sıkıyor. Böyle giderse sınıfta kalacağım. Sınıfta kalmaktan çok korkuyorum. Çünkü, ailem benim okuyabilmem için ellerinden gelen her şeyi yapıyor. İlerde matematik öğretmeni ve iyi bir satranç oyuncusu olmayı da istiyorum. “Ben şimdi ne yapacağım?” .

EK VI

Gül lise 2. sınıfta okuyor. O, roman, hikaye, tarih kitaplarını okumaktan çok hoşlanır. TV'deki yarışma programlarını zevkle izler. Bilemediği soruların cevaplarını bulabilmek için hemen kitaplarına başvurur. Doğru cevabı buluncaya kadar kitapları karıştırır, araştırır. Teneffüslerde okul kütüphanesine gazeteleri okumaya gider. Bazen onlara dalar kalır. Bu yüzden zaman zaman derslere geç gelir.

Gül, öğretim yılı başında hangi alanı seçeceğini ablasının belirlemesi için ona ısrar etti. Ablası, Gül'ün ısrarı üzerine Fen Bilimleri Alanını ve Sağlık Bilgisi, Halk Bilim, İnsan İlişkileri derslerini seçti.

Gül, matematik, fizik, kimya derslerinde öğretmenini iyi dinlediğini ama bu derslerin konularını öğrenirken özellikle matematik problemlerini çözerken güçlük çektiğini söylüyor. Sonuçta da bu derslerin sınavlarında başarısız oluyor. Ama Türk Dili ve Edebiyatı, İnkılap Tarihi, İngilizce dersinin ödevlerini günü gününe yapıyor. Hatta sınıfa değişik bilgiler götürmek için semtlerindeki kütüphaneye bile gidiyor. Bu derslerden yüksek notlar alıyor.

Gül, geçen ay sınıflar arasında yapılan "Liseli gençlerin sorunları" konulu münazarada üstün ikna yeteneği ve etkili konuşmalarıyla karşı tarafı susturdu. Başarısından sınıfı ve öğretmenleri gurur duydular.

Gül, bu günlerde de okul gazetesine "Okuma Sevgisi" konulu bir makale yazmaya çalışıyor. Fakat, başarısız olduğu dersleri ve bu dersleri niçin başaramadığını düşünmekten, dikkatini hiçbir şeye tam olarak veremediğinden yakınıyor.

Gül ileride tanınmış bir gazete yazarı olmak istiyor.

EK VII

Ahmet lise 1. sınıfta okuyor. O, evlerindeki çiçeklerin suyunu vermeyi, çiçekleri için uygun yeri belirlemeyi evdekilerden daha iyi beceriyor.

Geçen yıl babasından bir akvaryum almasını istedi. Ama babası maddi sıkıntı içinde olduğundan alamadı. Ahmet harçlığını biriktirerek balıklar satın aldı. Onları bir kavanoza koyarak kendisine küçük bir akvaryum yaptı. O, balıkların nasıl yaşadıklarını nasıl ürediklerini merak ediyordu. Arkadaşlarına evde yaptığı faaliyetleri ve televizyonda canlılarla ilgili belgeselde gördüklerini anlatmaktan çok hoşlanıyordu. Ahmet, fen bilimleri ve matematik alanındaki derslerde daha başarılı oluyor. Tarih, Coğrafya, Türk Dili ve Edebiyatı vb. dersleri çalışmayı pek sevmiyor. Ahmet ilerde tabiatla başbaşa olmak ve huzurlu bir yaşam sürmek istiyor. O bir an önce hayata atılmak istiyor.

EK VIII

ATILLA İÇİN BİR MESLEK BULALIM

Atilla lise I. sınıf öğrencisidir. Babası muhasebeci, annesi öğretmendir. Atilla bedence sağlıklı bir çocuktur. Yalnız miyop olduğu için devamlı gözlük kullanır.

Atilla küçük yaştan beri çevresindekilere bilyeler satmaktan hoşlanırdı. Arkadaşlarına bilye, ciklet gibi şeyler satardı. Her yıl kullandığı kitapları kendisinden sonra gelen öğrencilere satar, kendiside kullanılmış kitapları alırdı. Bu şekilde biriktirdiği paralar ve harçlığından artırdıkları ile her yıl yaz aylarında arkadaşlarının veya akrabalarının bulunduğu değişik kentlere giderdi. Geçen yıl üniversitede okuyan bir akrabası ile bir öğrenci kafilesine katılıp İtalya'ya kadar gitmişti.

Atilla genel olarak derslerinde başarılı bir çocuktur. Bazı konuları kolay öğrenmekte ve o konulara ilgi duymakta bazı konularda ise zorluk çekmektedir.

Atilla'nın:

Kolay öğrendiği ve sevdiği konular

- Edebiyat-Türkçe
- Tarih
- Coğrafya
- Yabancı dil

Zorlandığı konular

- Matematik
- Fizik
- Kimya

Atilla müzik, resim, spor vb. alanlarda etkindir. Ancak belli bir varlık gösterdiği pek söylenemez. Ara sıra okul gazetesine yazı yazar. Yazıları esprili ve eğlencelidir. Ayrıca güzel ve etkili konuşma kurslarına da devam etmektedir.

Bu aklamalardan sonra öğrencilere şu soruları yneltiniz.

- Atilla lisede hangi alana yönelmeli?
- Atilla yükseköğrenim görebilir mi? Cevabınız “evet” ise hangi alanda?
- Atilla için  meslek yazın ve bu meslekleri neden seçtiğinizi belirtin.
- 15 yıl sonra Atilla'nın nasıl bir hayatı olabilir? Gözönünde canlandırmaya çalışın.

EK IX**MESLEK SEÇERKEN O MESLEĞİN HANGİ ÖZELLİKLERİNE DİKKAT
EDİLMELİDİR?**

- a) Yeteneklere, ilgilere, mesleki değerlere uygunluğuna,
- b) Çalışma koşullarına (çalışma saatleri tatil süresi),
- c) Mesleğin şu anda ve gelecekte iş dünyasındaki durumuna,
- d) Kazanç durumuna,
- e) Sağlık durumunuza uygun olup olmadığına,
- f) Ne tür etkinlikleri gerektirdiğine, (zihinsel, bedensel etkinlikleri, el becerisi vb.lerini ne derece gerektirdiği),
- g) Mesleğin toplumsal saygınlığına,
- h) Mesleğin hoş olan ve olmayan yanlarına,
- ı) Mesleğe girebilmek için ön hazırlıklar (staj, kurs, çıraklık gibi) gerekip gerekmediğine,
- i) Meslekte işe girmenin nasıl olduğuna (sınavla mı?, doğrudan mı?, sermaye gerektiriyor mu?),
- j) Meslekte ilerleme imkanı olup olmadığına ve ilerlemenin nasıl olduğuna (yetenek, bilgi ve beceri ile mi yoksa yıl ile mi ilerleme olmakta),

k) Mesleğin nasıl kazanıldığına (usta-çırak ilişkisi içersinde mi yoksa yüksek öğrenim yapılarak mı?),

l) Bu meslekte ülkenin her yerinde iş bulunup bulunamayacağına,

m) Mesleğin iş çevresine (Nasıl bir ortamda yürütülmektedir. Sıcak- soğuk, nemli),

n) Mesleğe kabul için gereken yaşa,

o) Mesleğin gerektirdiği fiziksel özelliklere (boy, kilo, koku alma, vb.), mesleğin etkinliklerini yaparken gerekecek araç gereçlere, vb. özelliklerine dikkat edilmesi gerekmektedir.



EK X**DENEY VE KONTROL GRUPLARININ AKADEMİK BENLİK KAVRAMI
ÖLÇEĞİ ÖN-TEST VE SON-TESTTEN ALDIKLARI PUANLAR**

	1	2	2	3	1	0,7	23,7	1,8	0	0,3	8,4	89,6	0	62	45,7	16,2	55	89,4	39,1	1,4	55,2
452	1	2	2	3	1	0,7	23,7	1,8	0	0,3	8,4	89,6	0	62	45,7	16,2	55	89,4	39,1	1,4	55,2
486	1	2	2	1	3	41,5	86,5	89,7	18,7	92	22,1	64,9	43,7	44,7	83,7	73,6	69,4	46,5	11,2	19,1	25
492	1	2	1	3	2	80,5	40,8	96	37,9	63,3	72,4	26,7	16,9	62	87,5	54,2	62,8	68,4	60,2	62	12,2
497	1	2	2	1	3	91,4	95	99,1	7	75,9	17,9	92,6	62,6	96,8	58,1	54,2	97,7	93,7	11,2	45,1	54,7
505	1	2	1	3	2	88,4	35,1	92,8	60,8	88,6	52,9	53	86,5	68,6	63	78,1	40,8	34,4	33,8	50,5	59,8
506	1	2	1	3	2	84,6	23,7	71,4	18,7	63,3	85,5	89,6	31,6	87,2	63	58,8	33,7	78,8	64,8	67,2	59,8
553	1	2	1	3	2	41,5	23,7	78,6	18,7	57,9	94,8	81,5	68,6	26,1	91	69,7	62,8	62,7	79	50,5	65,4
624	1	2	1	2	3	74,8	82,3	100	98,7	70,2	34,4	70,8	96	100	93,9	95,7	74,6	62,7	70,2	89,3	88,7
657	1	2	1	2	3	41,5	40,8	45,4	9,9	14,8	59,2	41	21,3	57	4,6	13,1	27,1	16,1	5,4	1,9	6,6
11252	1	2	2	1	3	68,2	86,5	100	25,4	88,6	85,5	33,5	25,9	92,1	74	80,5	27,1	58,3	28,9	23,7	74,3
149	2	1	1	2	3	94,8	29,2	84,6	60,8	85,2	99,4	89,6	90,6	78,6	79,5	36,2	55	84,2	79	86,5	74,3
161	2	1	3	2	1	35	23,7	98	31,6	19,1	28,1	21,6	2,3	57	79,5	54,2	40,8	9	28,9	4,3	4,9
189	2	1	2	1	3	8,2	4,7	89,7	45,3	88,6	65,2	17,1	49,1	96,8	74	73,6	21,5	20	28,9	19,1	20,8
279	2	1	1	3	2	68,2	29,2	89,7	45,3	42,4	98,7	53	80,8	98,3	83,7	9,7	89,3	24,4	99,3	39	88,7
283	2	1	2	3	1	88,4	40,8	96	95	25,1	59,2	76,7	37,6	57	58,1	25,8	55	53,8	74,6	34	91,6
310	2	1	2	3	1	68,2	7,3	64,7	25,4	35,8	85,5	41	49,1	26,1	74	16,2	69,4	58,3	55,9	11,9	9
313	2	1	1	3	2	74,8	40,8	99,9	95	35,8	72,4	97,2	99,9	38,8	69,9	78,1	80,4	90,6	94,9	89,3	74,3
337	2	1	1	3	2	62,9	4,7	98	37,9	30,7	77,4	64,9	73,9	89,3	53	36,2	40,8	84,2	50,4	62	54,7
339	2	1	1	2	3	62,9	46,5	96	86,6	2	8,4	26,7	16,9	20,4	11,9	28,2	21,5	6	3,5	11,9	3,4
386	2	1	2	3	1	1,7	1,6	17,9	18,7	25,1	14,6	12,9	0,3	26,1	15,2	16,2	9	9	5,4	1	4,9
433	2	1	2	3	1	17,3	23,7	12,9	18,7	19,1	94,8	9,8	90,5	92,1	58,1	25,8	92,2	88	89,7	67,2	74,3
446	2	1	2	3	1	59,9	35,1	78,6	31,6	35,8	98,3	17,1	73,9	78,6	23,6	69,7	12,6	24,4	21,3	19,1	16,3
449	2	1	2	3	1	74,8	14,1	98	68,9	57,9	34,4	12,9	12,9	51,2	87,5	54,2	47,4	24,4	17,5	6,9	25
482	2	1	2	3	1	84,6	29,2	89,7	68,9	14,8	52,9	76,7	43,7	83,4	33,4	49,9	69,4	41	50,4	56,6	65,4
484	2	1	1	2	3	88,4	66,5	100	52,7	75,9	94,8	33,5	98,5	51,2	53	45,5	80,4	93,7	89,7	86,5	43
501	2	1	2	1	3	100	71,6	100	82,1	75,9	94,8	89,6	99,2	68,6	87,5	80,5	89,3	98,7	60,2	19,1	80,2
504	2	1	1	3	2	94,8	18,2	89,7	52,7	2	52,9	89,6	21,3	95,6	39,7	41	74,6	58,3	83,2	23,7	49,9
509	2	1	1	3	2	68,2	29,2	92,8	75,7	30,7	40,9	47,9	49,1	32	23,6	64,1	80,4	29,6	33,8	19,1	74,3
513	2	1	2	3	1	88,4	40,8	96	91,5	80,6	82,2	81,5	55,7	38,8	45,7	49,9	97,7	93,7	64,8	67,2	36,5

KİMLİK	GRUP	TÜR. MAT	FEN BİLİM.	SOS. BİLİM.	SÖZ	SAY	ŞEKİL. UZAY KOORD	FEN BİLİM	BİLİM	İKNA	DİL	TİC	T	MEKNK	AYRIN	EDEB	SANAT	MÜZİK	YRD
224	1	1	3	2	68,2	29,2	96	60,8	30,7	52,9	86,5	44,7	39,7	58,8	74,6	46,5	92,2	56,6	36,5
266	1	1	3	2	68,2	29,2	10	96,5	80,6	96,7	80,8	74,2	58,1	90	69,4	46,5	96,7	67,2	94,6
369	1	1	3	2	84,6	46,5	92,8	91,5	96,8	96,7	99,9	20,4	23,6	69,7	62,8	68,4	25,3	23,7	30,1
381	1	2	3	1	74,8	14,1	78,6	60,8	88,6	98,7	96	68,6	83,7	25,8	62,8	78,8	92,2	67,2	91,6
385	1	1	3	2	28,7	77	71,4	68,9	19,1	59,2	10,9	44,7	53	19,5	40,8	34,4	33,8	11,9	25
390	1	1	2	3	41,5	82,3	71,4	31,6	85,2	59,2	10,9	87,2	74	78,1	27,1	34,4	5,4	34	43
434	1	2	3	1	41,5	4,7	89,7	45,3	42,4	96,7	55,7	78,6	53	41	74,6	73,9	79	73,1	97
438	1	3	2	1	59,9	10,9	58,7	45,3	94,5	85,5	25,9	57	79,5	95,7	80,4	34,4	1,6	4,3	12,2
444	1	2	1	3	59,9	86,5	84,6	31,6	80,6	65,2	37,6	68,6	53	36,2	62,8	34,4	25,3	34	25
444	1	2	3	1	35	18,2	38,7	9,9	35,8	59,2	16,9	51,2	53	25,8	9	62,7	55,9	45,1	25
452	1	1	2	3	3,2	18,2	0,7	0	0,3	40,9	5,6	44,7	39,7	5,6	97,7	58,3	5,4	2,9	91,6
486	1	2	1	3	28,7	66,5	58,7	7	80,6	28,1	49,1	26,1	63	19,5	69,4	34,4	13,9	23,7	20,8
492	1	1	3	2	80,5	46,5	89,7	37,9	30,7	52,9	12,9	26,1	58,1	32,8	69,4	68,4	33,8	28,7	12,2
497	1	1	2	3	80,5	77	99,6	82,1	85,2	28,1	73,9	51,2	15,2	78,1	92,2	84,2	45,7	50,5	80,2
505	1	2	3	1	98,1	23,7	100	86,6	94,5	92,2	80,8	83,4	74	83,7	55	29,6	70,2	45,1	20,8
506	1	1	3	2	68,2	2,9	64,7	9,9	50,2	85,5	49,1	74,2	69,9	45,5	47,4	46,5	64,8	45,1	59,8
553	1	1	2	3	74,8	54,1	71,4	86,6	57,9	72,4	73,9	4,7	79,5	58,8	84,5	68,4	79	67,2	43
624	1	1	3	2	74,8	66,5	100	95	70,2	82,2	62,6	98,3	63	78,1	89,3	93,7	86,3	73,1	74,3
657	1	1	2	3	41,5	86,5	78,6	52,7	50,2	52,9	43,7	83,4	4,6	36,2	47,4	34,4	7,7	9,6	9
11252	1	2	1	3	47,4	40,8	92,8	37,9	80,6	85,5	43,7	78,6	58,1	78,1	40,8	46,5	33,8	9,6	43
224	1	2	3	1	98,1	18,2	99,6	45,3	50,2	94,8	25,9	51,2	33,4	58,8	80,4	62,7	86,3	62	98,1
266	1	2	3	2	74,8	10,9	78,6	37,9	57,9	85,5	55,7	74,2	74	83,7	62,8	62,7	60,2	23,7	85,4
369	1	2	3	2	96,5	82,3	100	95	57,9	98,7	98,5	62	74	97	74,6	68,4	33,8	62	98
381	1	2	3	1	74,8	14,1	78,6	60,8	88,6	98,7	96	68,6	83,7	25,8	62,8	78,8	92,2	67,2	91,6
385	1	2	1	3	68,2	77	84,6	45,3	85,2	47,2	49,1	83,4	69,9	54,2	62,8	68,4	83,2	50,5	54,7
390	1	2	1	3	28,7	66,5	58,7	31,6	50,2	14,6	5,6	98,3	53	73,6	12,6	29,6	13,9	23,7	20,8
434	1	2	3	1	41,5	10,9	92,8	37,9	30,7	59,2	68,6	62	69,9	49,9	27,1	62,7	70,2	73,1	75,9
438	1	2	3	1	96,5	40,8	99,1	52,7	50,2	98,7	55,7	68,6	95,8	95,7	62,8	95,2	39,1	56,6	65,4

Sayfa 1

Grup 1: Dency Grubu Grup 2: Kontrol Grubu

Test 1: Ön Test
Test 2: Son Test

